

Bruselj, 26.2.2020
SWD(2020) 523 final

DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE

Poročilo o državi – Slovenija 2020

Spremni dokument

K SPOROČILU KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU, SVETU, EVROPSKI CENTRALNI BANKI IN EUROSKUPINI

Evropski semester 2020: ocena napredka pri strukturnih reformah, preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ter rezultati poglobljenih pregledov v skladu z Uredbo (EU) št. 1176/2011

{ COM(2020) 150 final }

KAZALO

Povzetek	3
1. Gospodarske razmere in obeti	7
2. Napredek pri izvajanju priporočil za posamezne države	13
3. Prednostna področja reform	17
3.1 Javne finance in obdavčitev	17
3.2 Finančni sektor	24
3.3 Trg dela, izobraževanje in socialne politike	28
3.4 Reforme na področju konkurenčnosti in naložbe	34
3.5 Okoljska trajnostnost	46
Priloga A: Pregledna tabela	50
Priloga B: Komisijina analiza vzdržnosti dolga in fiskalna tveganja	55
Priloga C: Standardne tabele	56
Priloga D: Naložbene smernice za Sklad za pravični prehod v obdobju 2021–2027 za Slovenijo	62
Priloga E Napredek pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja	64

SEZNAM TABEL

Tabela 1.1: Ključni gospodarski in finančni kazalniki – Slovenija	12
Tabela 2.1: Ocena izvajanja priporočil za Slovenijo iz leta 2019	15
Tabela 3.2.1: Kazalniki finančne trdnosti, vse banke v Sloveniji	24
Tabela C.1: Kazalniki finančnih trgov	56
Tabela C.2: Preglednica glavnih socialnih kazalnikov	57
Tabela C.3: Kazalniki trga dela in izobraževanja	58
Tabela C.4: Kazalniki socialne vključenosti in zdravja	59
Tabela C.5: Kazalniki uspešnosti in politike proizvodnih trgov	60
Tabela C.6: Zelena rast	61
Tabela E.1: Kazalniki, ki merijo napredek Slovenije pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja	64

SEZNAM GRAFOV

Graf 1.1:	Struktura rasti BDP	7
Graf 1.2:	Struktura potencialne rasti	7
Graf 1.3:	Sredstva za zaposlene na zaposlenega in produktivnost dela, letna sprememba v %	9
Graf 1.4:	Neto stanje mednarodnih naložb po sektorjih	9
Graf 1.5:	Razčlenitev dolga	10
Graf 1.6:	BDP na prebivalca v slovenskih regijah, 2017	11
Graf 2.1:	Raven izvajanja priporočil za Slovenijo iz obdobja 2011–2019	13
Graf 3.1.1:	Odhodki za pokojnine kot % BDP	18
Graf 3.1.2:	Pregled zdravega staranja, 2017	21
Graf 3.2.1:	Naložbe v zasebni kapital kot % BDP, povprečje 2016–2018	26
Graf 3.3.1:	Pomanjkanje delovne sile, kot je bilo sporočeno v industriji, gradbeništvu in storitvenem sektorju (2008–2019).	29
Graf 3.3.2:	Delež diplomantov, zaposlenih v poklicih, ki ne zahtevajo terciarne izobrazbe	31
Graf 3.3.3:	Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti po sestavnih delih	32
Graf 3.4.1:	Produktivnost dela v Sloveniji kot delež produktivnosti dela v euroobmočju	34
Graf 3.4.2:	Proizvodna vrzel po sektorjih, 2009–2018	34
Graf 3.4.3:	Rast produktivnosti	35
Graf 3.5.1:	Intenzivnost gospodarstva glede na emisije toplogrednih plinov, Slovenija in EU	46
Graf 3.5.2:	Energija iz obnovljivih virov: delež v bruto porabi končne energije	47

SEZNAM OKVIROV

<i>Okvir 2.1:</i>	Skladi in programi EU za reševanje strukturnih izzivov ter spodbujanje rasti in konkurenčnosti v Sloveniji	16
<i>Okvir 3.3.1:</i>	Spremljanje uspešnosti glede na evropski steber socialnih pravic	33
<i>Okvir 3.4.1:</i>	Dejavniki uspešnosti Slovenije na področju raziskav in inovacij	37
<i>Okvir 3.4.2:</i>	Naložbeni izzivi in reforme v Sloveniji	39

POVZETEK

Trdna rast v Sloveniji je priložnost, da država izboljša svojo dolgoročno vzdržnost⁽¹⁾.

Gospodarstvo krepko raste, čeprav počasneje kot v zadnjih letih. Ob podpori preteklih strukturnih reform se učinkovitost gospodarstva izboljšuje. Trg dela se je ob nadaljnjem zviševanju stopnje zaposlenosti, ki ga spremlja upadanje stopnje skupne brezposelnosti in stopnje dolgotrajne brezposelnosti, izboljšal na rekordne ravni. Vendar naložbe ostajajo pod preteklim povprečjem in povprečjem EU, kar zavira rast produktivnosti. Dohodkovna neenakost je nizka in drugi socialni kazalniki so dobri ter se še izboljšujejo. Kljub nujnosti celovitih reform pokojninskega in zdravstvenega sistema ter sistema dolgotrajne oskrbe je hitrost izvajanja reform v zadnjem času zastala. Te reforme so potrebne za reševanje izziva staranja prebivalstva in zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti javnih financ.

V letu 2019 se je gospodarska rast Slovenije precej upočasnila, vendar ostaja trdna.

Pričakuje se, da bo gospodarstvo po več kot 4-odstotni rasti v letih 2017 in 2018 raslo počasneje, in sicer po stopnji 2,5 % v letu 2019 ter 2,7 % v letih 2020 in 2021. To je nekoliko pod stopnjo potencialne rasti Slovenije. Te napovedi pa so povezane tudi s tveganji. Slovenija kot majhno, odprto gospodarstvo ostaja dovzetna za nadaljnje negotovosti na globalni ravni in dodatno poslabšanje dinamike mednarodne trgovine. Vendar bi morala biti zaradi diverzifikacije gospodarstva razmeroma odporna na šoke v posameznih sektorjih.

Rast temelji na domačem povpraševanju.

Pričakuje se, da bo povpraševanje ob podpori rasti zaposlenosti in razpoložljivega dohodka še naprej krepko raslo. Čeprav so naložbe v stanovanja in druge gradnje še vedno dokaj močne, so se naložbe v stroje in opremo v letu 2019 znatno zmanjšale, predvsem zaradi globalnih trgovinskih negotovosti. Ker izvoz raste počasneje kot uvoz, ima zunanji sektor negativen učinek na rast.

⁽¹⁾ V tem poročilu je slovensko gospodarstvo ocenjeno glede na Letno strategijo za trajnostno rast, ki jo je Evropska komisija objavila 17. decembra 2019. Komisija je v tem dokumentu opredelila novo strategijo o tem, kako obravnavati ne le kratkoročne, temveč tudi dolgoročneje izzive gospodarstva. Ta nova gospodarska agenda za konkurenčno trajnost temelji na štirih razsežnostih: okoljski trajnosti, povečanju produktivnosti, pravičnosti in makroekonomski stabilnosti.

Stopnja inflacije je v letu 2019 znašala 1,7 %, v letih 2020 in 2021 pa naj bi se le rahlo povišala.

Stopnja brezposelnosti je pod ravnimi iz časa pred krizo.

Ob podpori gospodarske rasti se je stopnja brezposelnosti v letu 2019 znižala na 4,6 %, v letih 2020 in 2021 pa naj bi se ustalila na ravni 4,2 %. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti se je leta 2019 še naprej zniževala in dosegla 2,2 %, kar je precej pod povprečjem euroobmočja. Vendar je stopnja dolgotrajne brezposelnosti starejših delavcev še vedno zaskrbljujoča, hkrati pa se nekateri sektorji soočajo s pomanjkanjem delovne sile na trgu dela.

Fiskalna politika je bila v letu 2019 prociklična.

Proračun sektorja država je bil v letu 2017 uravnotežen, v letu 2018 pa je dosegel presežek v višini 0,8 % BDP. Presežek se je v letu 2019 zmanjšal na 0,5 % BDP in naj bi v srednjeročnem obdobju ostal pretežno ustaljen. Čeprav se prihodki pod vplivom gospodarske rasti še naprej povečujejo, se ta učinek več kot izravna s povečanju odhodkov in zmanjševanjem davkov. Potem ko je v letu 2015 javni dolg dosegel najvišjo raven pri 82,6 % BDP, naj bi se v letu 2021 znižal pod prag 60 % BDP s 70,4 % BDP, kolikor je znašal v letu 2018.

Da bi Slovenija ostala na poti trajnostne rasti, so potrebne nadaljnje naložbe v inovacije in infrastrukturo (okoljsko, prometno in energetska).

Inovacijski potencial gospodarstva zavirajo razmeroma nizke javne naložbe v raziskave in inovacije, omejeno sodelovanje med znanstveno sfero in industrijo ter neenake inovacijske in digitalne zmogljivosti podjetij. Ravnanje z odpadki je na splošno dobro, vendar komunalne odpadne vode in vodne izgube še vedno vzbujajo zaskrbljenost. Trajnostne prometne povezave, zlasti železniške, niso dovolj razvite, da bi v celoti podpirale prehod na druge oblike prevoza, usmerjen v zmanjševanje izpustov ogljikovega dioksida, ali gospodarski razvoj manj razvitih regij. Vendar se naložbe v trajnostni promet povečujejo. Delež energije iz obnovljivih virov ostaja nizek. Staranje prebivalstva Slovenije pomeni, da so potrebne znatne naložbe za zmanjšanje pritiska na sistem zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe. Opuščanje premogovnikov in proizvodnje električne energije iz premoga je v zgodnji fazi.

Na splošno je Slovenija pri izvajanju priporočil iz leta 2019 dosegla omejen napredek⁽²⁾. Ta ocena ne upošteva prispevka skladov kohezijske politike EU za obdobje 2021–2027.

Na naslednjih področjih je bil dosežen **določen napredek**:

- Starejši in nizko usposobljeni delavci – Slovenija je izvedla več ukrepov za povečanje zaposljivosti nizko usposobljenih in starejših delavcev. Razpravlja se o drugih ukrepih, ki čakajo na sprejetje in izvedbo.
- Poslovno okolje – Slovenija je sprejela ukrepe za zmanjšanje stroškov zagotavljanja skladnosti s predpisi, zlasti s spodbujanjem e-postopkov in e-storitvev.
- Javna naročila – Slovenija je sprejela reforme za okrepitev neodvisnega nadzora javnih naročil in je nadaljevala tudi z usposabljanjem uradnikov za javna naročila.
- Osredotočenje ekonomske politike v zvezi z naložbami na raziskave in inovacije – Slovenija ni v celoti izvedla svoje raziskovalne in inovacijske strategije, poleg tega pa so različne politike in strategije med seboj slabo usklajene.
- Osredotočenje ekonomske politike v zvezi z naložbami na trajnostni promet, zlasti železniški – Slovenija je objavila načrt vlaganj v promet, da bi povečala obseg financiranja železnic in trajnostne mobilnosti v obdobju 2020–2025. Sprejela je tudi akcijski program za alternativna goriva v prometu, v katerem so določeni specifični cilji in ukrepi.
- Privatizacije – prodanih je bilo še 10 % delnic največje banke, tj. Nove Ljubljanske banke. V letu 2019 je bila dokončana tudi prodaja Abanke, ki je tretja največja slovenska banka. Oba ukrepa sta bila pričakovana v skladu s pravili o državni pomoči. Vendar so se druge privatizacije zaustavile.

Na naslednjih področjih je bil dosežen omejen napredek:

- Pokojnine – čeprav je bilo sprejetih nekaj ukrepov za izboljšanje ustreznosti pokojnin, niso bili sprejeti nobeni ukrepi za zagotovitev dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema.
- Trgi lastniških vrednostnih papirjev – Slovenija poskuša finančno podpirati trge lastniških vrednostnih papirjev, zlasti z uporabo sredstev EU. Vendar drugi dejavniki, ki zavirajo razvoj trgov lastniških vrednostnih papirjev, niso bili obravnavani.
- Zdravstvo – Slovenija še ni predstavila zakonodajnega predloga, izvajajo pa se nekateri drugi ukrepi za izboljšanje delovanja sistema.
- Osredotočenje ekonomske politike v zvezi z naložbami na nizkoogljični in energijski prehod – Slovenija je v okviru kohezijske politike za obdobje 2014–2020 prejela približno 90 milijonov EUR za prilagajanje podnebnim spremembam. Izbor in izvajanje projektov sta se izboljšala. Ni pa še bila pripravljena celostna strategija v zvezi s podnebnimi spremembami, ki bi zajela vse sektorje. Po načrtih naj bi bil v Zakon o varstvu okolja, ki je trenutno v postopku sprejemanja, vključen jasnejši določen regulativni okvir za prilagajanje podnebnim spremembam. Uporaba nizkoogljične energije je omejena. Izvajanje nizkoogljičnih projektov na področju prometa in proizvodnje električne energije je v zaostanku. Slovenija je sprejela potrebne ukrepe za nadgradnjo nacionalnega energetskega in podnebnega načrta, vendar ga ni predložila do roka.
- Osredotočenje ekonomske politike v zvezi z naložbami na okoljsko infrastrukturo – Slovenija je pospešila izvajanje projektov na področju odpadnih voda, ki se sofinancirajo s sredstvi EU, vendar v tem sektorju še vedno obstaja naložbena vrzel. Poleg tega je vključevanje okoljskih vidikov, zlasti glede narave, v načrtovanje in izvajanje infrastrukturnih projektov zahtevno. Za reševanje izzivov v vodnem sektorju je vlada decembra 2019 predlagala spremembo nacionalne zakonodaje o vodah.

Na naslednjih področjih ni bilo napredka:

⁽²⁾ Podatki o ravni napredka in ukrepih, sprejetih v odziv na priporočila glede politik v posameznih delih priporočila za Slovenijo, so navedeni v preglednici napredka v Prilogi A.

- Dolgotrajna oskrba – predlog ni bil dan na voljo javnosti do konca leta 2019, vendar je Ministrstvo za zdravje napovedalo, da bo predlog pripravljen v začetku leta 2020.

Slovenija dosega dobre rezultate pri kazalnikih iz pregleda socialnih kazalnikov, ki podpirajo evropski steber socialnih pravic. Dohodkovna neenakost je nizka, tveganje revščine in socialne izključenosti pa se je v zadnjih letih zmanjšalo. Zgodnje opuščanje izobraževanja in usposabljanja je zelo nizko, vendar obstajajo znatne razlike po spolu, saj moški dosegajo slabše rezultate izobraževanja v starosti 15 let in nižje stopnje dokončanega terciarnega izobraževanja. Udeležba starejših in nizko usposobljenih delavcev na trgu dela je nizka in revščina starejših ostaja izziv.

Slovenija dobro napreduje pri približevanju nacionalnim ciljem v okviru strategije Evropa 2020. Slovenija je že dosegla ali pa je na dobri poti, da doseže nacionalne cilje glede zaposlenosti in stopnje zgodnjega opuščanja šolanja, deleža prebivalstva s terciarno izobrazbo, energijske učinkovitosti in emisij toplogrednih plinov. Cilja na področju raziskav in razvoja ter obnovljivih virov energije za leto 2020 pa najverjetneje ne bosta izpolnjena.

Slovenija dosega dobre rezultate pri ciljih trajnostnega razvoja⁽³⁾. Pri večini podkazalnikov, zlasti socialnih, je uspešnejša od povprečja EU. Zlasti dosega dobre rezultate pri cilju trajnostnega razvoja št. 10, in sicer pri podtemi *neenakosti znotraj držav* (glej oddelek 3.3.3). Vendar Slovenija pri nekaj kazalnikih ne dosega povprečja EU in kaže trend poslabševanja. Z makroekonomskega vidika velja omeniti tudi naložbe kot delež BDP (cilj trajnostnega razvoja št. 9). Te so leta 2018 znašale 19,2 %, kar je pod povprečjem EU v višini 20,9 %, in se v zadnjih letih znižujejo.

⁽³⁾ Evropski semester lahko v okviru področja uporabe svoje pravne podlage pomaga pri spodbujanju nacionalnih ekonomskih politik in politik zaposlovanja k doseganju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov s spremljanjem napredka in zagotavljanjem tesnejšega usklajevanja med nacionalnimi prizadevanji. To poročilo vsebuje okrepljeno analizo in spremljanje doseganja ciljev trajnostnega razvoja. V novi prilogi (Priloga E) je predstavljena statistična ocena trendov v zvezi s cilji trajnostnega razvoja v Sloveniji v zadnjih petih letih, ki temelji na nizu kazalnikov EU za cilje trajnostnega razvoja.

Ključna strukturalna vprašanja, ki so analizirana v tem poročilu in kažejo na posebne izzive, s katerimi se sooča slovensko gospodarstvo, so opisana v nadaljevanju.

Staranje prebivalstva obremenjuje pokojninski in zdravstveni sistem ter sistem dolgotrajne oskrbe. Odhodki, povezani s staranjem, naj bi se med letoma 2016 in 2070 povečali za približno 6 % BDP, kar je eno največjih povečanj v EU. Zlasti odhodki za pokojnine naj bi se povečali z 10,9 % v letu 2016 na 14,9 % BDP v letu 2070. Novembra 2019 je bila sprejeta reforma za izboljšanje ustreznosti pokojnin in spodbujanje delavcev, da delajo dlje. Fiskalni svet ocenjuje, da se bodo odhodki za pokojnine s to reformo do leta 2040 povečali za 1 odstotno točko BDP. Hkrati pa ni bila sprejeta odločitev o nobenih konkretnih ukrepih za drugi steber reforme, ki naj bi izboljšal vzdržnost sistema. Poleg tega uporaba shem dolgotrajne brezposelnosti in dolgotrajne odsotnosti z dela zaradi bolezni za premostitev obdobja do upokojitve dodatno obremenjuje vzdržnost pokojninskega sistema. Na splošno so rezultati na področju zdravstva dobri, vendar se odhodki povečujejo, financiranje pa je izrazito ciklično. Zato obstaja tveganje, da prihodki ne bodo krili večjih odhodkov v času gospodarskega upada. Vlada trenutno ponovno začne postopek za celovito reformo zdravstvenega sistema⁽⁴⁾. Slovenija nima krovnega zakona, ki bi zajemal dolgotrajno oskrbo. Prebivalstvo Slovenije se stara, zato bodo kronične bolezni v prihodnosti bolj razširjene. Zato bo treba: (i) oblikovati nove modele oskrbe, (ii) večjo pozornost nameniti preprečevanju bolezni ter (iii) zagotoviti integracijo zdravstvenega sistema s sistemom dolgotrajne oskrbe. Vlada namerava predstaviti zakonodajni predlog, ki bo zajemal dolgotrajno oskrbo, v prvi polovici leta 2020.

Spodbujanje naložb bi lahko dodatno izboljšalo potencialno rast in produktivnost. Produktivnost dela se zdaj ponovno povečuje, potem ko nekaj časa ni dohitevala povprečja EU. To izboljšanje je predvsem posledica povečanja učinkovitosti zaradi v preteklosti izvedenih strukturnih reform, ki zdaj prinašajo rezultate. Vendar naložbe ostajajo pod

⁽⁴⁾ Lahko se zgodi, da bodo ta in drugi vladni načrti, omenjeni v tem poročilu, predloženi z zamudo ali da sploh ne bodo predloženi, saj prehodna vlada od 29. januarja 2020 opravlja le tekoče posle.

preteklim povprečjem in povprečjem EU, kar ovira hitrejšo dohitevanje povprečnih ravni produktivnosti EU. Kljub temu se pričakuje, da se bo potencialna rast ustalila pri solidnih [3,5 %] letno.

Stopnja neaktivnosti starejših in manj usposobljenih delavcev je visoka, hkrati pa se povečuje pomanjkanje delovne sile. Stopnja neaktivnosti oseb v starosti 55–64 let je precej višja od povprečja v EU. Pri tej starostni skupini je višja od povprečja EU tudi stopnja brezposelnosti, še zlasti pa stopnja dolgotrajne brezposelnosti. Na zgodnji izstop s trga dela vpliva več dejavnikov, vključno z nizko udeležbo v vseživljenjskem učenju ter nekaterimi značilnostmi sistema brezposelnosti in zdravstvenega sistema. Ob utesnjevanju trga dela postaja pomanjkanje delovne sile bolj pereče, delno zaradi neuskkljenosti med ponudbo znanj in povpraševanjem po njih ter nezadostne digitalne pismenosti.

Bančni sektor se nenehno izboljšuje, vendar alternativni viri financiranja niso dovolj razviti, da bi podpirali inovacije in rast. Dobičkonosnost in solventnost bank ter kakovost njihovih sredstev so se znatno izboljšale, čeprav so zaradi nizkih obrestnih mer banke pod pritiskom, da zmanjšajo stroške in povečajo prihodke. Zaradi močne rasti potrošniških posojil je Banka Slovenije izdala zavezujoče ukrepe za omejitev tveganj. Trgi lastniškega in tveganega kapitala v Sloveniji še vedno niso dovolj razviti, tržna kapitalizacija nacionalne borze vrednostnih papirjev pa je nizka. Nezadostno razviti trgi lastniških vrednostnih papirjev, ki delno odražajo majhen obseg gospodarstva, lahko ovirajo vstop na trg ter rast inovativnih podjetij in podjetij z visokim potencialom.

Kljub pomembnim privatizacijskim ukrepom, sprejetim v letih 2018 in 2019, ima država še vedno pomembno vlogo v gospodarstvu. Slovenija je v letih 2018 in 2019 dodatno zmanjšala svoj delež v Novi Ljubljanski banki in v celoti privatizirala Abanko. Vendar ima v nekaterih ključnih sektorjih, kot sta zavarovalništvo in telekomunikacije, še vedno prevladujočo vlogo, poleg tega pa namerava povečati svojo vlogo v turističnem sektorju. To bi lahko oviralo konkurenco in učinkovito razporejanje virov.

Čeprav se je poslovno okolje izboljšalo, so še vedno prisotne težave glede javnih naročil in upravnega/regulativnega bremena. Slovenija je sprejela ukrepe za postopno zmanjšanje upravnega bremena in regulativnih omejitev, vendar oboje še vedno ovira poslovanje. Sodstvo nadaljuje z zmanjševanjem zaostankov, vendar so sodni postopki v gospodarskih zadevah pogosto še vedno dolgotrajni, pri pregonu gospodarskega in finančnega kriminala pa obstajajo težave, ki vplivajo na poslovne odločitve. Slovenija izvaja ukrepe za izboljšanje profesionalizacije in okrepitev pritožbenih postopkov pri javnih naročilih. Vendar je konkurenca pri javnem naročanju in združevanju razpisov v zdravstvenem sektorju še vedno problematična, kar lahko povzroča višje stroške za slovenske davkoplačevalce in izgubljene priložnosti za slovenska podjetja.

Usklajevanje kompromisov za prehod na čisto energijo. Ogljična intenzivnost gospodarstva je precej visoka, zlasti zaradi prometa, proizvodnje električne energije in ogrevanja. Za zmanjšanje ogljične intenzivnosti bo treba zgraditi infrastrukturo za čistejšo in obnovljive vire energije, kar bi lahko ob neustreznem upravljanju vplivalo na naravno dediščino.

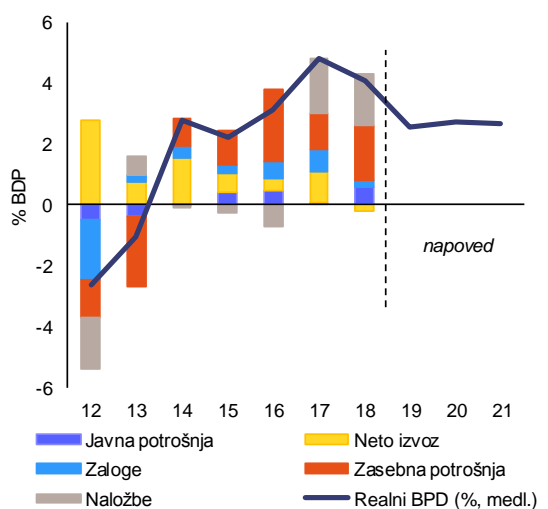
Celostna strategija za prilagajanje podnebnim spremembam še ni pripravljena. V premogovniških regijah Slovenije se opažajo resne socialno-ekonomske posledice in degradacija okolja. Komisijin predlog mehanizma za pravični prehod v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 vključuje Sklad za pravični prehod, posebno shemo za pravični prehod v okviru InvestEU in novi instrument za posojila v javnem sektorju z EIB. Zasnovan je tako, da bo prehod na podnebno nevtralnost EU pravičen in bo najbolj prizadetim regijam v Sloveniji pomagal pri odpravljanju družbenih in gospodarskih posledic. Ključne prednostne naloge za podporo iz Sklada za pravični prehod, vzpostavljenega v okviru mehanizma za pravični prehod, so opredeljene v Prilogi D, ki temelji na analizi izzivov prehoda, obravnavanih v tem poročilu.

1. GOSPODARSKE RAZMERE IN OBETI

Rast BDP

Slovensko gospodarstvo je v letu 2019 beležilo trdno rast, vendar se zdi, da je trenutni gospodarski cikel že dosegel vrh. Po 4,1-odstotni rasti v letu 2018 naj bi se BDP Slovenije v letu 2019 povečal za 2,5 %. Upočasnitev je bila predvsem posledica zmanjševanja prispevka zunanega sektorja, povezanega z globalno upočasnitvijo trgovine. V prvih treh četrtletjih se je izvoz povečal za 4,6 % (v primerjavi z istim obdobjem leta 2018), kar je nekoliko manj kot uvoz, ki se je povečal za 5,0 %. Domače povpraševanje je ostalo glavno gonilo rasti. Zasebna potrošnja se je ob podpori razmeroma močne rasti razpoložljivega dohodka gospodinjstev še naprej povečevala. Rast naložb je bila še posebej izrazita pri stanovanjski gradnji (12,2 %), naložbe v stroje in opremo pa so se povečale za 3,1 %.

Graf 1.1: Struktura rasti BDP

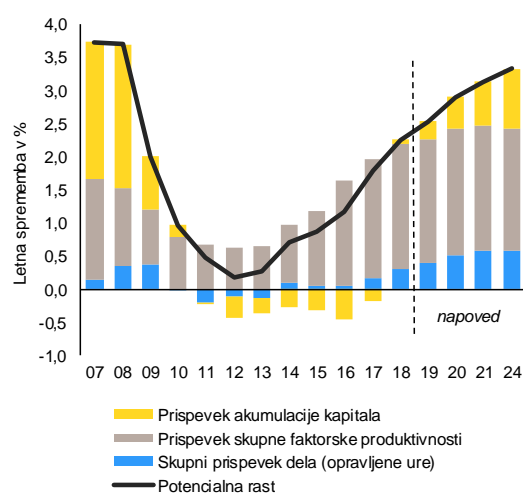

Vir: Evropska komisija, zimska napoved iz leta 2020.

V prihodnjih letih naj bi se letna rast BDP ohranila na ravni 2,7 %. Tako kot v letu 2019 se pričakuje, da bo gospodarski razvoj spodbujalo domače povpraševanje, prispevek neto izvoza pa naj bi bil negativen (graf 1.1). Poviševanje razpoložljivega dohodka in zaposlenosti bo še naprej podpiralo zasebno potrošnjo, ki naj bi tudi v prihodnje razmeroma hitro rasla. Pričakuje se, da bo rast naložb temeljila na povpraševanju po novih stanovanjskih nepremičninah, ki je bilo v prejšnjih letih umirjeno. Hkrati pa negotovost, ki prevladuje na svetovnih trgih, omejuje pripravljenost podjetij

za naložbe kljub tesnemu trgu dela in visoki stopnji izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti. Zlasti naložbe v stroje in opremo naj bi se še naprej povečevale po sorazmerno nizki stopnji, zabeleženi leta 2019. Tveganja, s katerimi se bo država soočala v letih 2020 in 2021, so v glavnem povezana z zunanjim okoljem. Vendar je slovensko gospodarstvo lahko razmeroma odporno, saj je njegova izvozna struktura diverzificirana, zato šoki v posameznih sektorjih nanjo ne vplivajo pretirano.

Graf 1.2: Struktura potencialne rasti

Vir: Evropska komisija, jesenska napoved iz leta 2019.

Potencial rasti Slovenije se povečuje. V celoti gledano se pričakuje, da se bo potencialna rast ustalila pri 3,5 %. Čeprav je skupna faktorke produktivnost po krizi hitro okrevala, je prispevek akumulacije kapitala še vedno nizek. V prihodnosti naj bi se prispevek naložb k potencialni rasti povečal, medtem ko naj bi prispevek dela po letu 2021 upadal zaradi staranja prebivalstva (graf 1.2).

Naložbe ostajajo pod dolgoročnimi povprečnimi ravni EU in Slovenije. Naložbe v raziskave in razvoj („druge naložbe“) rastejo precej počasi. To škoduje doseganju ciljev trajnostnega razvoja št. 8 in 9. V absolutnem smislu so se naložbe v predelovalnem sektorju v primerjavi z obdobjem pred krizo povečale (pod vplivom kovinskih izdelkov, električne opreme in motornih vozil), vendar so se zmanjšale v sektorjih, kot sta trgovina na debelo in drobno, promet in skladiščenje ter celo informacijske in komunikacijske tehnologije.

Inflacija

Inflacija ostaja zmerna. Po deflacijskem obdobju 2015–2016 so se cene v Sloveniji v letih 2017 in 2018 gibale zelo podobno kot cene v euroobmočju. Vendar je leta 2019 inflacija dosegla 1,7 %, kar je precej nad 1,2-odstotno stopnjo inflacije v euroobmočju. Glavno gonilo te rasti so bile cene storitev. Povišanja cen, zlasti pri storitvah, odražajo tudi nedavna povišanja plač. V prihodnjih letih se pričakuje, da bo inflacija ostala blizu 2,0 %, tj. nekoliko nad stopnjo inflacije v euroobmočju. Osnovna inflacija (brez cen energije in hrane) naj bi v obdobju, ki ga zajema napoved, preseгла 1,6 %.

Trg dela

Trg dela se še naprej izboljšuje, saj zaposlenost raste, brezposelnost pa upada. Stopnja zaposlenosti je leta 2018 znašala 75,4 %, do tretjega četrtletja leta 2019 pa se je izboljšala na 76,5 %. V prihodnjih letih naj bi se po napovedih še izboljšala. Skupaj s pritokom tujih delavcev naj bi to do določene mere prispevalo k zmanjšanju omejene ponudbe delovne sile. Stopnja brezposelnosti se je nadalje znižala, in sicer s povprečnega 5,1 % v letu 2018 na 4,6 % v letu 2019. V prihodnjih letih naj bi se še naprej zniževala.

Utesnjevanje trga dela spremljajo vse večji pritiski na plače. Nominalna sredstva za zaposlene na zaposlenega⁽⁵⁾ so se v letu 2018 povečala za 3,9 % in naj bi se v letih 2019 in 2020 še naprej povečevala za 3,6 %. Razlog za to je predvsem povišanje plač v javnem sektorju (dogovorjeno v pogajanjih s sindikati ob koncu leta 2018) in dodatno povišanje neto minimalne plače za 3,4 % na 700 EUR v skladu z zakonom, sprejetim decembra 2018 (Evropska komisija, 2019a). Realna sredstva za zaposlene na zaposlenega, ki so se v letu 2018 povečala za 1,7 %, naj bi v letu 2019 zrasla za 2 %. V letih 2020 in 2021 naj bi bila rast realnih sredstev za zaposlene nekoliko nižja, saj se pričakuje pospešitev inflacije

Kljub boljšim razmeram na trgu dela so strukturni izzivi še vedno zaskrbljujoči. Delovno sposobno prebivalstvo se zmanjšuje

zaradi hitro starajočega se prebivalstva. Težave glede udeležbe na trgu dela so še vedno prisotne pri starejših delavcih (55–64 let). Kljub nedavnemu povišanju je stopnja njihove zaposlenosti v letu 2018 ostala precej pod povprečjem EU (47,0 % v primerjavi z 58,7 % v EU). Nasprotje je še večje pri nizko usposobljenih starejših delavcih, katerih stopnja zaposlenosti je v letu 2018 znašala 30,5 % (v primerjavi s 44,0 % v EU).

Socialne razmere

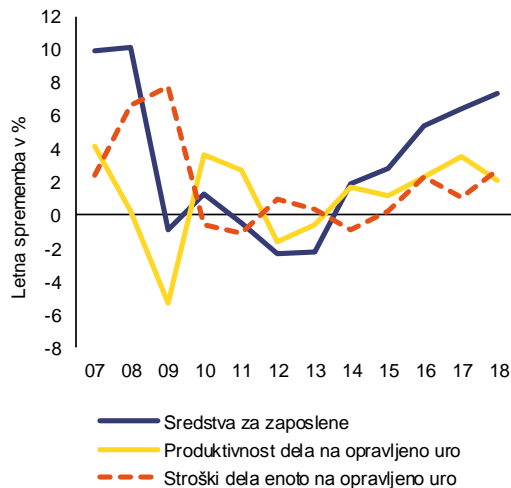
Neenakost je nizka in delež ljudi, ki jih ogroža revščina ali socialna izključenost, se je v povprečju zmanjšal, vendar ostaja velik pri starejših. Slovenija dosega dobre rezultate pri večini kazalnikov v zvezi z revščino in neenakostjo. Dohodkovna neenakost je najnižja v EU, delež dohodka najrevnejših 40 % prebivalstva pa je med največjimi. Leta 2018 se je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti znižala za 0,9 odstotne točke na 16,2 %. Znižanje je posledica znižanja stopnje resne materialne prikrajšanosti (–0,9 odstotne točke) in zelo nizke stopnje delovne intenzivnosti (–0,8 odstotne točke). Stopnja tveganja revščine je bila v letu 2018 enaka kot v prejšnjem letu (13,3 %) in pod povprečjem EU za leto 2018 (17,1 %). Vendar je stopnja revščine starejših (24,4 % v primerjavi s povprečjem EU, ki je v letu 2018 znašalo 20,9 %), ki zadeva predvsem ženske, starejše od 65 let, še vedno izziv.

Konkurenčnost

Delež Slovenije na izvoznih trgih se je povečeval, in sicer na podlagi zmernega razvoja stroškov dela na enoto in ugodne kombinacije namembnih trgov. Delež Slovenije na izvoznih trgih se je leta 2018 povečal za 4,7 odstotne točke. To povečevanje naj bi se nadaljevalo tako za blago kot za storitve, med drugim tudi na podlagi razmeroma stabilne rasti na namembnih trgih Slovenije. Nominalna rast plač je prispevala k povišanju nominalnih stroškov dela na enoto. Stroški dela na enoto so se v letu 2018 povišali za 3 % in naj bi v letu 2019 dosegli najvišjo vrednost pri 3,3 %, kar je še vedno manj kot v drugih državah članicah v regiji. Rast stroškov dela na enoto naj bi se nato postopoma umirila.

⁽⁵⁾ Skupna sredstva za zaposlene, deljena s skupnim številom zaposlenih.

Graf 1.3: Sredstva za zaposlene na zaposlenega in produktivnost dela, letna sprememba v %

Vir: Eurostat.

Zunanji položaj

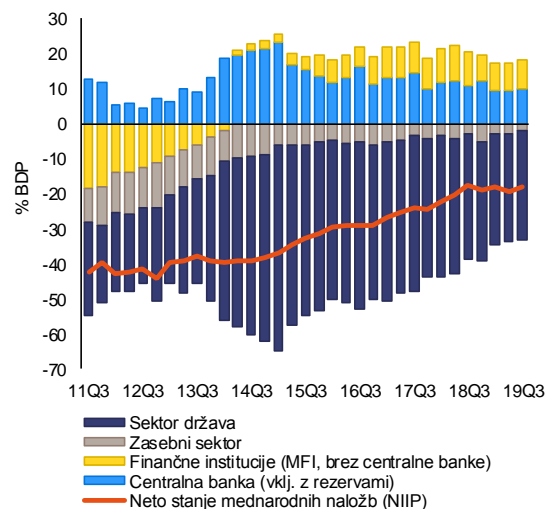
Slovenija ima od leta 2012 presežek na tekočem računu. Saldo tekočega računa Slovenije je leta 2012 postal pozitiven in je leta 2017 dosegel najvišjo vrednost pri 6,1 % BDP. Po zabeleženem presežku v višini 5,7 % BDP v letu 2018 naj bi se v letu 2019 še dodatno zmanjšal, saj naj bi se uvoz zaradi večjega domačega povpraševanja povečal hitreje kot izvoz. Čeprav sta v presežku tako blagovna kot storitvena bilanca, je presežek pri storitvah še posebej izrazit. Presežek na tekočem računu je višji, kot bi bilo mogoče pričakovati na podlagi gospodarskih temeljev⁽⁶⁾. Enako velja za ciklično prilagojeni presežek na tekočem računu, ki je v letu 2018 presegel 8 % BDP, po napovedih pa naj bi v obdobju 2019–2021 ostal na primerljivih ravneh. Poleg trgovinske bilance je presežek posledica javnega in zasebnega razdolževanja ter nizkih naložb.

Visok presežek na tekočem računu je prispeval k hitremu izboljševanju neto stanja mednarodnih naložb. Pasivno neto stanje mednarodnih naložb Slovenije se je od leta 2012 do leta 2019 približno prepolovilo (graf 1.4). Bančni sektor je od leta 2014 okrepil neto tuja

⁽⁶⁾ Referenčna vrednost je izpeljana iz regresij v reducirani obliki, v katerih so zajeti glavni dejavniki ravnotežja med varčevanjem in naložbami, vključno s temeljnimi dejavniki (npr. demografija, viri), dejavniki politike in finančnimi pogoji na svetovni ravni. Glej tudi Coutinho, Turrini in Zeugner (2018).

sredstva in je bil po tem zmožen ohraniti to stanje. Obveznosti države so se od leta 2015 močno zmanjšale. Nefinančne družbe so od leta 2015 ohranile majhne obveznosti. Neto stanje mednarodnih naložb naj bi se še izboljšalo zaradi presežka na tekočem računu in zmanjšanja javnega dolga.

Graf 1.4: Neto stanje mednarodnih naložb po sektorjih

Vir: Eurostat.

Finančni sektor

Bančni sektor Slovenije se je znatno izboljšal, pri čemer kaže večjo donosnost, boljšo kakovost sredstev in močno likvidnost. Donosnost lastniškega kapitala se je povečala, delež nedonosnih posojil pa se je zmanjšal in junija 2019 dosegel 4,5 % (leta 2014 je znašal 22,8 %). Banke imajo tudi razmeroma stabilno osnovo za financiranje in obsežno likvidnost. Kljub privatizaciji številnih njenih deležev v bankah ima slovenska država še vedno pomembno vlogo v finančnem sektorju (glej oddelek 3.2.1).

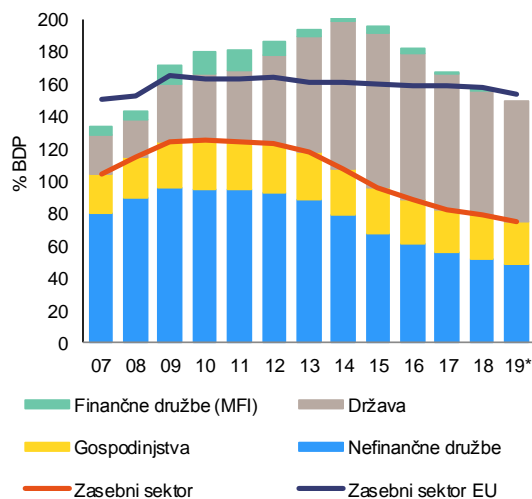
Zasebni dolg

Delež zadolženosti zasebnega sektorja se še naprej zmanjšuje. Odkar je delež zadolženosti leta 2010 dosegel najvišjo raven (115,2 % BDP), se je dolg zasebnega sektorja v letu 2018 zmanjšal na 72,8 % BDP in je bil v letu 2019 nižji tako od previdnostnega kot tudi od temeljnega merila⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ Temeljna merila izhajajo iz regresij, ki zajemajo glavne dejavnike rasti posojil in upoštevajo dano začetno stanje dolga. Previdnostni pragovi predstavljajo prag dolga, po

Kreditni tok je postal pozitiven in podpira gospodarsko rast, vendar je hitra nominalna rast BDP do konca leta 2018 še vedno povzročila zmanjšanje deleža zasebnega dolga v BDP. Novembra 2019 je Banka Slovenije glede na upočasnitev gospodarskih temeljev sprejela makrobonitetne ukrepe za omejitev rasti posojil, zlasti za potrošnike. Ti ukrepi vključujejo omejitev trajanja posojil za potrošnike in omejitev razmerja med letnimi stroški servisiranja dolga na neto dohodke kreditnojemalca.

Graf 1.5: Razčlenitev dolga

(1) * Ocena na podlagi četrletnih podatkov.
Vir: Eurostat.

Trg stanovanjskih nepremičnin

Močno povišanje cen stanovanjskih nepremičnin od leta 2016 je bila predvsem posledica pomanjkanja ponudbe stanovanjskih stavb. Cene stanovanjskih stavb so se v Sloveniji od poletja leta 2016 močno povišale. Leta 2018 so cene stanovanjskih nepremičnin dosegle najvišjo stopnjo realne rasti po finančni krizi (7,4 %, kar je hitreje od rasti plač), kar Slovenijo uvršča med države članice euroobmočja z najvišjo letno rastjo cen stanovanjskih nepremičnin. Ugodne gospodarske razmere in živahen trg dela so sicer imeli določeno vlogo, vendar je bila nizka raven naložb v stanovanjske stavbe glavni dejavnik pri dvigu cen stanovanjskih nepremičnin. Kljub ugodnim obrestnim meram je bila rast posojil manjša kot v času pred krizo. Bančni sistem je

presejanju katerega je verjetnost bančne krize visoka, kar minimalizira verjetnost zgrešene krize in lažnih opozoril.

manj izpostavljen in odpornejši proti morebitnim šokom na nepremičninskem trgu kot v času zadnje finančne krize. Izpostavljenost bank je dodatno omejena z nedavnimi makrobonitetnimi ukrepi, ki jih je sprejela Banka Slovenije.

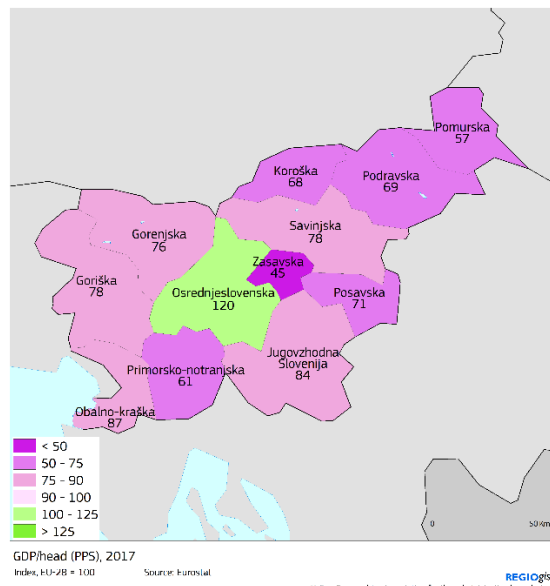
Cene stanovanjskih nepremičnin še vedno rastejo, vendar so se v letu 2019 pokazali prvi znaki upočasnitve. Zaradi postopnega upočasnjevanja povpraševanja po stanovanjskih stavbah (zaradi zmanjševanja cenovne dostopnosti) in povečanja gradnje se je rast cen stanovanjskih nepremičnin v letu 2019 začela upočasnjevati. Cene stanovanjskih nepremičnin naj bi se ob nadaljnjem okrevanju gradbene aktivnosti v bližnji prihodnosti še naprej umirjale.

Regionalne razlike

V Sloveniji so še vedno prisotne regionalne in podregionalne razlike. Vzhodna Slovenija zaostaja za Zahodno Slovenijo (ki vključuje glavno mesto) v BDP na prebivalca (71 % oziroma 103 % povprečja EU v letu 2017). Vendar je medregionalni variacijski koeficient BDP na prebivalca, ponderiran glede na število prebivalcev, med najnižjimi v euroobmočju. Na podregionalni (lokalni) ravni so razlike izrazite. Prevladujočo vlogo v gospodarstvu ima zlasti Osrednjeslovenska regija okoli glavnega mesta Ljubljane, saj je v letu 2017 proizvedla 37 % nacionalnega BDP, v njej pa živi 26 % prebivalstva države. Njen BDP na prebivalca (120 % povprečja EU) je bil v letu 2017 skoraj trikrat višji kot v najrevnejši regiji (Zasavska; 45 % povprečja EU).

Prebivalstvo v Zahodni Sloveniji raste, v Vzhodni pa se krči. Med letoma 2000 in 2017 se je število prebivalcev Vzhodne Slovenije zmanjšalo za 0,4 %, v Zahodni Sloveniji pa se je povečalo za 7,7 %. Podregionalna slika je bolj zapletena. Dve od najmanj razvitih regij (Pomurska in Zasavska) sta izgubili več kot 7 % oziroma 5 % prebivalstva zaradi naravnega upadanja prebivalstva (večja smrtnost kot rodnost) in izseljevanja. Prebivalstvo Osrednjeslovenske regije in Obalno-kraške regije se je znatno povečalo (12 % oziroma 8 %). Medtem ko je v Osrednjeslovenski regiji prišlo do naravnega povečanja prebivalstva in neto priseljevanja, je bila rast prebivalstva v drugih regijah le posledica neto priseljevanja.

Graf 1.6: BDP na prebivalca v slovenskih regijah, 2017

Vir: Eurostat.

Kljub počasi gospodarski rasti v manj razvitih regijah so različni demografski trendi podprli konvergenco BDP na prebivalca. Med letoma 2010 in 2017 se je BDP v Zahodni Sloveniji povečeval hitreje kot v manj razvitem vzhodnem delu države (za 1,7 % na leto v primerjavi z 1,4 %). Vendar je zaradi hitro rastočega prebivalstva v zahodnih regijah (zlasti v Osrednjeslovenski regiji) prišlo do konvergence BDP na prebivalca (glej oddelek 3.4).

Javne finance

Skupni saldo sektorja država naj bi ostal v presežku. Presežek sektorja država naj bi se z 0,8 % BDP v letu 2018 zmanjšal na 0,5 % BDP v letu 2019. To zmanjšanje je bilo posledica upočasnitve gospodarske rasti, močnega povečanja javnofinančnih odhodkov in ukrepov, ki zmanjšujejo prihodke, ki jih je sprejel Državni zbor. Presežek naj bi v letu 2020 ostal pri 0,5 % BDP, in sicer zaradi nadaljnjih ukrepov za zmanjšanje davkov, v letu 2021 pa naj bi se rahlo povečal na 0,6 % BDP. Strukturni fiskalni položaj Slovenije naj bi se v prihodnjih letih postopoma izboljševal.

Delež javnega dolga v BDP se še naprej zmanjšuje, vendar bi se lahko ta trend dolgoročno ponovno spremenil. Zaradi nizkih obrestnih mer, aktivnega upravljanja javnega

dolga, presežka sektorja država in prihodkov od privatizacije naj bi se javni dolg v letu 2021 zmanjšal pod referenčno vrednost 60 % BDP. To bi Sloveniji pomagalo doseči cilj trajnostnega razvoja št. 17. Ker pa naj bi se odhodki za pokojnine, zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo znatno povišali (zaradi staranja prebivalstva in pokojninskih ukrepov, sprejetih leta 2019), bi se lahko delež javnega dolga v BDP dolgoročno spet začel povečevati.

Cilji trajnostnega razvoja

Slovenija na splošno dosega dobre rezultate pri ciljnih trajnostnega razvoja. Pri večini podkazalnikov, zlasti socialnih, je uspešnejša od povprečja EU. Zlasti dosega dobre rezultate pri cilju trajnostnega razvoja št. 10, in sicer pri podtemi neenakosti znotraj držav (glej oddelek 3.3.3). Vendar je nekaj kazalnikov, pri katerih je Slovenija pod povprečjem EU in izkazuje negativen trend. Z makroekonomskega vidika je vredno omeniti delež naložb v BDP (cilj trajnostnega razvoja št. 9). Ta je leta 2018 znašal 19,2 %, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 20,9 %. Ta izziv je obravnavan v prvem poglavju. Cilj Strategije razvoja Slovenije 2030 je doseči povprečno emisijsko produktivnost EU in 27-odstotni delež obnovljivih virov energije v porabi končne energije.

Tabela 1.1: Ključni gospodarski in finančni kazalniki – Slovenija

	2004-07	2008-12	2013-16	2017	2018	napoved		
						2019	2020	2021
Realni BDP (medletno)	5,2	-1,0	1,8	4,8	4,1	2,5	2,7	2,7
Potencialna rast (medletno)	3,5	1,5	0,8	1,8	2,3	2,5	2,9	3,1
Zasebna potrošnja (medletno)	3,1	0,9	1,0	2,3	3,4	.	.	.
Javna potrošnja (medletno)	2,9	0,9	0,6	0,3	3,2	.	.	.
Bruto investicije v osnovna sredstva (medletno)	7,8	-8,9	-0,4	10,4	9,4	.	.	.
Izvoz blaga in storitev (medletno)	13,1	0,6	5,1	10,8	6,6	.	.	.
Uvoz blaga in storitev (medletno)	12,6	-1,6	4,3	10,7	7,7	.	.	.
Prispevek k rasti BDP:								
Domače povpraševanje (medletno)	4,2	-1,5	0,6	3,1	4,1	.	.	.
Zaloge (medletno)	0,8	-0,9	0,4	0,7	0,2	.	.	.
Neto izvoz (medletno)	0,1	1,5	0,8	1,0	-0,2	.	.	.
Prispevek k potencialni rasti BDP:								
Skupni prispevek dela (opravljene ure) (medletno)	0,1	0,1	0,0	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6
Akumulacija kapitala (medletno)	1,6	0,6	-0,3	-0,2	0,1	0,3	0,5	0,7
Skupna faktorska produktivnost (medletno)	1,8	0,8	1,1	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9
Proizvodna vzrel	3,2	-1,5	-4,0	1,4	3,2	3,3	3,1	2,7
Stopnja brezposelnosti	5,9	6,9	9,2	6,6	5,1	4,4	4,2	4,2
Deflator BDP (medletno)	2,8	1,7	1,0	1,6	2,2	2,7	2,4	2,3
Harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICP, medletno)	3,1	2,7	0,3	1,6	1,9	1,7	1,9	2,0
Nominalna sredstva za zaposlene na zaposlenega (medletno)	6,3	2,7	1,6	3,0	3,9	3,6	3,6	3,6
Produktivnost dela (realno, na zaposlenega, medletno)	4,0	-0,2	1,1	1,8	0,9	.	.	.
Stroški dela na enoto (ULC, celotno gospodarstvo, medletno)	2,2	2,9	0,4	1,2	3,0	3,3	2,4	2,2
Realni stroški dela na enoto (medletno)	-0,6	1,2	-0,5	-0,4	0,7	0,7	0,0	-0,2
Realni efektivni devizni tečaj (ULC, medletno)	0,3	0,6	-0,4	0,6	1,6	0,3	0,2	0,3
Realni efektivni devizni tečaj (HICP, medletno)	-0,4	-0,2	0,2	-0,2	1,8	-0,4	-0,2	0,1
Stopnja varčevanja gospodinjstev (neto prihranki kot delež neto razpoložljivega dohodka)	8,9	4,4	2,7	4,6	5,0	.	.	.
Tok zasebnih posojil, konsolidirano (v % BDP)	14,0	3,6	-3,5	0,9	1,3	.	.	.
Dolg zasebnega sektorja, konsolidirano (v % BDP)	80,8	111,9	93,4	76,3	72,8	.	.	.
od tega dolg gospodinjstev, konsolidirano (v % BDP)	20,3	29,0	28,2	27,2	27,0	.	.	.
od tega dolg nefinančnih družb, konsolidirano (v % BDP)	60,5	83,0	65,2	49,1	45,7	.	.	.
Bruto nedonosni dolg (v % skupnih dolžniških instrumentov ter skupnih posojil in predujmov)(2)	.	.	14,1	7,0	4,7	.	.	.
Gospodarske družbe, neto posojanje (+) ali neto izposojanje (-) (v % BDP)	-6,2	0,4	6,9	1,5	0,5	0,4	0,0	-0,3
Gospodarske družbe, bruto poslovni presežek (v % BDP)	18,8	18,9	19,4	20,2	20,0	19,9	20,0	20,2
Gospodinjstva, neto posojanje (+) ali neto izposojanje (-) (v % BDP)	4,3	3,2	3,6	4,0	4,1	4,4	4,6	4,4
Deflacirani indeks cen stanovanj (medletno)	12,8	-3,7	-1,8	6,2	7,4	.	.	.
Stanovajske naložbe (v % BDP)	3,7	3,4	2,2	2,1	2,1	.	.	.
Saldo tekočega računa (v % BDP), plačilna bilanca	-2,6	-1,3	4,3	6,1	5,7	5,7	5,4	5,0
Trgovinska bilanca (v % BDP), plačilna bilanca	-0,7	0,8	7,4	8,9	8,3	.	.	.
Pogoji menjave blaga in storitev (medletno)	-0,7	-0,9	1,0	-0,5	-0,1	0,4	0,0	0,0
Saldo kapitalnega računa (v % BDP)	-0,3	0,0	0,2	-0,8	-0,5	.	.	.
Neto stanje mednarodnih naložb (NIIP, v % BDP)	-15,2	-41,4	-34,4	-24,2	-18,9	.	.	.
NENDI - NIIP, razen instrumentov brez tveganja neplačila (v % BDP)(1)	-8,0	-37,8	-24,3	-10,6	-1,9	.	.	.
Obveznosti stanja mednarodnih naložb, razen instrumentov brez tveganja neplačila (v % BDP)(1)	72,5	107,6	108,3	92,2	83,8	.	.	.
Izvozna učinkovitost v primerjavi z naprednimi državami (odstotna sprememba v 5 letih)	35,2	8,8	-5,3	14,8	18,0	.	.	.
Izvozni tržni delež, blago in storitve (medletno)	4,0	-4,6	2,9	5,3	4,7	6,6	1,7	1,0
Neto tokovi neposrednih tujih naložb (v % BDP)	0,5	-0,3	-1,8	-1,2	-2,0	.	.	.
Saldo sektorja država (v % BDP)	-1,1	-4,7	-6,2	0,0	0,8	0,5	0,5	0,6
Strukturni proračunski saldo (v % BDP)	.	.	-1,3	-0,6	-0,7	-1,0	-0,9	-0,7
Bruto dolg sektorja država (v % BDP)	25,6	38,9	77,9	74,1	70,4	66,7	63,1	59,5
Razmerje med davki in BDP (%) (3)	38,8	37,9	37,8	37,6	37,9	37,8	37,6	37,5
Davčna stopnja za samsko osebo s povprečno plačo (%) (4)	34,5	33,2	33,3	33,7	34,1	.	.	.
Davčna stopnja za samsko osebo, ki zasluži 50 % povprečne plače (%) (4)	29,3	23,6	23,0	23,5	23,9	.	.	.

(1) Neto stanje mednarodnih naložb (NIIP) brez neposrednih naložb in portfelja lastniških instrumentov.

(2) Domače bančne skupine in samostojne banke, hčerinske družbe pod tujim nadzorom (EU in ne-EU) ter podružnice pod tujim nadzorom (EU in ne-EU).

(3) Kazalnik deleža davkov v BDP vključuje pripisane prispevke za socialno varnost in se zato razlikuje od kazalnika deleža davkov v BDP, uporabljenega v oddelku o obdavčitvi.

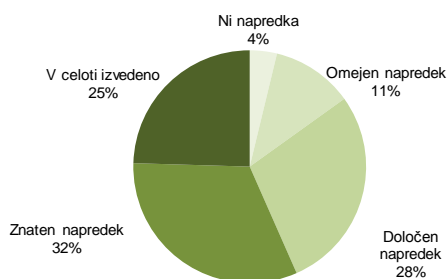
(4) Opredeljena kot dohodnina na bruto plačo, povečana za prispevke zaposlenega za socialno varnost in zmanjšana za splošne denarne prejemke, izražena kot odstotek bruto plače.

Vir: Eurostat in ECB na dan 4. februarja 2020, kjer so podatki na voljo; Evropska komisija za napovedi (zimsko napoved iz leta 2020 za realni BDP in močno zadolžene revne države, sicer jesenska napoved iz leta 2019).

2. NAPREDEK PRI IZVAJANJU PRIPOROČIL ZA POSAMEZNE DRŽAVE

Slovenija dosega dobre rezultate pri izvajanju nanjo naslovljenih priporočil. Od začetka evropskega semestra leta 2011 je bil dosežen znaten napredek oziroma je bilo v celoti izvedenih skoraj 60 % vseh priporočil, naslovljenih na Slovenijo (graf 2.1). Vendar pri več kot 10 % priporočil, naslovljenih na Slovenijo, ni bilo zabeleženega nobenega napredka pri izvajanju oziroma je bil ta napredek omejen.

Graf 2.1: **Raven izvajanja priporočil za Slovenijo iz obdobja 2011–2019**

(1) Celovita ocena izvajanja priporočil za Slovenijo, povezanih s fiskalno politiko, ne vključuje skladnosti s Paktom za stabilnost in rast.

(2) Letna ocena za obdobje 2011–2012: drugačne kategorije ocenjevanja priporočil za Slovenijo.

(3) Večletna ocena izvajanja priporočil za Slovenijo obravnava izvajanje teh priporočil od takrat, ko so bila prvič sprejeta, do sprejetja poročila o državi za leto 2020.

Vir: Evropska komisija.

Delež javnega dolga se hitro zmanjšuje, vendar še vedno obstaja pritisk na dolgoročno vzdržnost javnih financ. Delež javnega dolga se je v času krize povečal za štirikrat in v letu 2015 dosegel najvišjo vrednost pri 82,6 % BDP. Leta 2018 se je hitro zmanjšal na 70,4 %, med drugim tudi zaradi ukrepov politike, in naj bi leta 2021 padel pod 60 %. Hkrati je bil proračunski okvir okrepljen, fiskalna politika pa je postala prociklična zaradi: (i) prenehanja veljavnosti začasnih ukrepov, sprejetih med krizo, in (ii) pred kratkim uvedenih dodatnih ekspanzivnih ukrepov. Zaradi stroškov, povezanih s staranjem prebivalstva, zlasti za pokojnine, je pritisk na dolgoročno vzdržnost javnih financ še vedno velik.

Slovenski bančni sektor se je od leta 2014 znatno izboljšal. Odločni ukrepi politike in izboljšanje makroekonomskih razmer so

pripomogli k temu, da je bančni sektor od leta 2014 hitro okreval. Delež nedonosnih posojil se še naprej zmanjšuje, pri čemer je junija 2019 je dosegel 4,5 %, leto prej pa je znašal 7,4 %. Hkrati se je donosnost povečala in povprečni količnik kapitalске ustreznosti je trden (junija 2019 je znašal 18,1 %). Prodaja delnic Nove Ljubljanske banke (NLB) in Abanke v letih 2018 in 2019, ki izhaja iz zavez glede državne pomoči iz leta 2013, bo še dodatno prispevala k zagotovitvi dolgoročne sposobnosti preživetja sektorja.

Sprejeti so bili ukrepi za povečanje zaposljivosti nizko usposobljenih in starejših delavcev. Sloveniji se že od leta 2011 priporoča, naj sprejme ukrepe za povečanje zaposljivosti nizko usposobljenih in starejših delavcev. Reforma trga dela iz leta 2013 in ciljno usmerjene aktivne politike trga dela so do določene mere izboljšale zaposlitvene možnosti starejših in nizko usposobljenih delavcev, vendar njihova stopnja delovne aktivnosti ostaja nizka.

Poslovno okolje se je izboljšalo, vendar se je napredek nedavno upočasnil. Slovenija je znatno zmanjšala število reguliranih poklicev, vendar se je napredek v zadnjih letih upočasnil. Sprejeti so bili ukrepi za zmanjšanje upravnega bremena in prizadevanja se nadaljujejo. Po krizi je bil vzpostavljen celovit okvir za upravljanje podjetij v državni lasti. Vendar obstaja tveganje, da se bo zmogljivost Slovenskega državnega holdinga po letu 2020 zmanjšala, saj bodo njegova sredstva postopoma prenesena nazaj na državo (glej oddelek 3.1.5). Slovenija z nacionalnim financiranjem in financiranjem EU poskuša izboljšati alternativno financiranje za MSP in hitro rastoča podjetja.

Leta 2019 je Slovenija pri izvajanju prvega od priporočil iz leta 2019 dosegla omejen napredek. Kljub intenzivnim razpravam še vedno ni predloga za celovito reformo zdravstvenega varstva. O reformi naj bi vlada razpravljala šele sredi leta 2020. Napovedani so bili tudi drugi ukrepi, ki pa priporočilo obravnavajo le v omejenem obsegu. Na začetku leta 2020 je bil napovedan predlog reforme dolgotrajne oskrbe, vendar podrobnosti niso bile razkrite niti se o njih ni razpravljalo z deležniki. Pokojninska reforma,

sprejeta novembra 2019, izboljšuje ustreznost pokojnin, vendar dolgoročno obremenjuje vzdržnost pokojninskega sistema. Hkrati se zdi, da imajo ukrepi iz leta 2012, namenjeni omejitvi predčasnega upokojevanja, določen učinek, vendar predhodno odhajanje s trga dela ostaja problematično. Slovenija je izvedla tudi več ukrepov za povečanje zaposljivosti nizko usposobljenih in starejših delavcev. Druge pobude (na primer glede digitalne pismenosti) so še vedno v fazi predloga.

Slovenija je pri izvajanju drugega od priporočil iz leta 2019 dosegla določen napredek. Slovenija poskuša podpirati trge lastniških vrednostnih papirjev, predvsem s sredstvi EU, vendar še vedno znatno državno lastništvo v nekaterih sektorjih in regulativni okvir še naprej zmanjšujeta potencial slovenskih kapitalskih trgov za nadaljnji razvoj (glej oddelek 3.2.2). Slovenija je še naprej izboljševala poslovno okolje. Vendar instrumenti, kot so enotni dokument, regulativne ocene učinka in test za MSP, še niso v celoti učinkoviti (glej oddelek 3.4.2). Slovenija je tudi sprejela pomembno reformo Državne revizijske komisije, s čimer je okrepila neodvisni nadzor nad javnimi naročili. Poleg tega usposablja uradnike za javna naročila in zagotavlja smernice za izboljšanje profesionalizacije javnih naročnikov. Na področju e-javnega naročanja je bil dosežen napredek, udeležba MSP v javnih razpisih pa se je povečala. Medtem ko je bila privatizacija bank v državni lasti ali pod državnim nadzorom v skladu z obveznostmi iz pravil o državni pomoči dokončana leta 2019 (glej oddelek 3.1.5), so se druge načrtovane privatizacije ustavile.

Slovenija je pri izvajanju tretjega od priporočil iz leta 2019 dosegla omejen napredek. Država sprejema in izvaja ustrezne strategije ter razvija naložbene načrte. Ta ocena ne upošteva prispevka skladov kohezijske politike EU za obdobje 2021–2027⁽⁸⁾. Za reševanje izzivov v vodnem sektorju je vlada decembra 2019 predlagala spremembo nacionalne zakonodaje o vodah.

Evropska komisija lahko na zahtevo države članice prek programa za podporo strukturnim reformam zagotovi prilagojeno strokovno znanje za pomoč pri oblikovanju in izvajanju reform, ki spodbujajo rast. Od leta 2016 je bila taka podpora Sloveniji zagotovljena za približno 40 projektov. Leta 2019 je bilo na terenu izvedenih več projektov. Komisija je na primer olajšala izmenjavo dobrih praks pri spodbujanju dodatnega pokojninskega varčevanja. Nadaljevala se je tudi podpora za izboljšanje zdravstvenega sistema. Razvita so bila orodja za: (i) oceno uspešnosti zdravstvenega sistema; (ii) načrtovanje delovne sile v zdravstvu; (iii) oceno varnosti pacientov in (iv) merjenje kakovosti oskrbe. Poleg tega je Slovenija prejela pomoč Komisije za uvedbo integriranih storitev dolgotrajne oskrbe in za posodobitev sistema za povračilo stroškov za bolnišnične storitve. Leta 2019 se je začelo tudi delo za spodbujanje vključevanja dolgotrajno brezposelnih in oseb, ki niso zaposlene, se ne izobražujejo ali usposablajo, na trg dela. Komisija prav tako pomaga organom pri pripravi strateške presoje vplivov osnutka slovenskega celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta na okolje.

⁽⁸⁾ Ocena tega priporočila ne upošteva prispevka skladov kohezijske politike EU za obdobje 2021–2027. Sozakonodajalec še ni sprejel regulativnega okvira, na katerem temelji načrtovanje programov v zvezi s skladi kohezijske politike EU za obdobje 2021–2027, saj med drugim čaka na dogovor o večletnem finančnem okviru.

Tabela 2.1: Ocena izvajanja priporočil za Slovenijo iz leta 2019

Priporočila za Slovenijo iz leta 2019	Celovita ocena napredka pri izvajanju priporočil iz leta 2019:
Priporočilo 1: V letu 2020 doseči srednjeročni proračunski cilj. Sprejeti in izvesti reforme zdravstva in dolgotrajne oskrbe, ki zagotavljajo kakovost, dostopnost in dolgoročno javnofinančno vzdržnost. Zagotoviti dolgoročno vzdržnost in ustreznost pokojninskega sistema, vključno s prilagoditvijo zakonsko določene upokojitvene starosti, omejevanjem predčasnega upokojevanja in drugih oblik predčasnega odhoda s trga dela. Povečati zaposljivost nizko usposobljenih in starejših delavcev z izboljšanjem ustreznosti izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela ter z ukrepi vseživljenjskega učenja in aktivacijskimi ukrepi, vključno z izboljšanjem digitalne pismenosti.	Slovenija je pri izvajanju priporočila 1 dosegla omejen napredek(*): • omejen napredek pri reformi zdravstva; • ni napredka pri reformi dolgotrajne oskrbe; • omejen napredek pri reformi pokojninskega sistema; • Določen napredek pri povečanju zaposljivosti nizko usposobljenih in starejših delavcev.
Priporočilo 2: Podpirati razvoj trgov lastniških vrednostnih papirjev. Izboljšati poslovno okolje z zmanjšanjem regulativnih omejitev in upravnega bremena. Izboljšati konkurenco, profesionalizacijo in neodvisen nadzor na področju javnih naročil. Izvesti privatizacije v skladu z obstoječimi načrti.	Slovenija je pri izvajanju priporočila 2 dosegla določen napredek: • omejen napredek pri razvoju trgov lastniških vrednostnih papirjev; • določen napredek pri izboljšanju poslovnega okolja; • določen napredek pri izboljšanju konkurence, profesionalizacije in neodvisnega nadzora na področju javnih naročil; • določen napredek pri izvedbi privatizacij v skladu z obstoječimi načrti.
Priporočilo 3: Osredotočiti ekonomsko politiko v zvezi z naložbami na raziskave in inovacije, nizkoogljični in energijski prehod, trajnostni promet (zlasti železniški) in okoljsko infrastrukturo, pri tem pa upoštevati regionalne razlike.	Slovenija je pri izvajanju priporočila 3 dosegla omejen napredek: • določen napredek pri osredotočanju ekonomske politike v zvezi z naložbami na raziskave in inovacije; • omejen napredek pri osredotočanju ekonomske politike v zvezi z naložbami na nizkoogljični in energijski prehod; • določen napredek pri osredotočanju ekonomske politike v zvezi z naložbami na trajnostni promet (zlasti železniški); • omejen napredek pri osredotočanju ekonomske politike v zvezi z naložbami na okoljsko infrastrukturo.

(*) To ne vključuje ocene skladnosti s Paktom za stabilnost in rast.

Vir: Evropska komisija.

Za priporočilo 3: sozakonodajalca še nista sprejela regulativnega okvira, na katerem temelji načrtovanje programov v zvezi s skladi kohezijske politike EU za obdobje 2021–2027, saj med drugim čaka na dogovor o večletnem finančnem okviru (VFO).

Okvir 2.1: Skladi in programi EU za reševanje strukturnih izzivov ter spodbujanje rasti in konkurenčnosti v Sloveniji

Slovenija je pomembna upravičenka do skladov EU. Dodeljena finančna sredstva iz skladov kohezijske politike EU⁽¹⁾ za Slovenijo v sedanjem večletnem finančnem okviru znašajo 3,8 milijarde EUR, kar ustreza približno 1,2 % letnega BDP. Do konca leta 2019 je bilo približno 3,5 milijarde EUR (približno 93 % skupnega zneska) dodeljenih za posebne projekte, 1,6 milijarde EUR pa je bilo glede na poročila porabljenih za izbrane projekte⁽²⁾, kar kaže na raven izvrševanja nad povprečjem EU.

Financiranje v okviru kohezijske politike EU prispeva k bolj usklajenemu razvoju z zmanjševanjem gospodarskih, družbenih in ozemeljskih razlik, hkrati pa tudi k reševanju strukturnih izzivov v Sloveniji. V okviru programa kohezijske politike so bila Sloveniji dodeljena sredstva EU v višini skoraj 1 milijarde EUR za pametno rast, skoraj 1,2 milijarde EUR za trajnostno rast in trajnostni promet ter več kot 800 milijonov EUR za vključujočo rast.

Financiranje v okviru kohezijske politike EU prispeva k velikim spremembam slovenskega gospodarstva. To počne s spodbujanjem rasti in zaposlovanja z naložbami na področjih, kot so raziskave, tehnološki razvoj in inovacije, konkurenčnost podjetij, nizkoogljično gospodarstvo, trajnostni promet, zaposlovanje, socialna vključenost in izobraževanje. Do leta 2019 so naložbe iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Kohezijskega sklada že podprle sodelovanje 180 podjetij z raziskovalnimi ustanovami, več kot 15 000 ljudi že ima koristi od izboljšane oskrbe z vodo, skoraj 320 000 kvadratnih metrov javnih stavb pa je bilo obnovljenih, da bi bile energijsko učinkovitejše. Iz skladov so bili podprti tudi ukrepi za zaščito pred poplavami, ki bodo koristili skoraj 18 000 ljudem. Več kot 950 izobraževalnih ustanov bo povezanih z brezžičnimi omrežji in podprtih bo več kot 310 novih izvoznih podjetij. Evropski socialni sklad se osredotoča na pomoč ljudem pri iskanju zaposlitve, zlasti mladim (23 460 mladim) ter nizko usposobljenim in starejšim delavcem (25 000 oseb). Poleg tega prispeva k spodbujanju socialne vključenosti in boju proti revščini (19 000 oseb). V programe bo vključenih 42 900 udeležencev, ki bodo pridobili nova znanja in spretnosti ter zvišali raven svoje izobrazbe⁽³⁾.

Kmetijski in ribiški skladi ter drugi programi EU prav tako prispevajo k izpolnjevanju naložbenih potreb. Iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja je skupno na voljo 1,1 milijarde EUR, iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo pa 30,2 milijona EUR (vključno z nacionalnim sofinanciranjem za oba sklada). Slovenija ima koristi tudi od drugih programov EU, kot sta instrument za povezovanje Evrope, v okviru katerega so bila za posebne projekte v zvezi s strateškimi prometnimi omrežji dodeljena sredstva EU v višini 331 milijonov EUR, in Obzorje 2020, v okviru katerega so bila dodeljena sredstva EU v višini 257 milijonov EUR (med drugim tudi za 153 MSP v višini približno 68 milijonov EUR).

Financiranje EU pomaga mobilizirati pomembne zasebne naložbe. Do konca leta 2018 je bil v okviru programov, podprtih iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov⁽⁴⁾, mobiliziran dodaten kapital, pri čemer je bilo odobrenih približno 333 milijonov EUR v obliki posojil, jamstev in lastniškega kapitala⁽⁵⁾. Ta znesek je predstavljal 8,8 % vseh dodeljenih sredstev iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov.

Skladi EU že znatno vlagajo v ukrepe v skladu s cilji trajnostnega razvoja. V Sloveniji evropski strukturni in investicijski skladi podpirajo 12 od 17 ciljev trajnostnega razvoja, pri čemer k tem ciljem prispeva do 95 % odhodkov.

⁽¹⁾ Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad, Evropski socialni sklad in pobuda za zaposlovanje mladih, vključno z nacionalnim sofinanciranjem.

⁽²⁾ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/SI>.

⁽³⁾ Vir za kazalnike in podatke je letno poročilo o izvajanju za leto 2018.

⁽⁴⁾ Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad, Evropski socialni sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja ter Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo.

⁽⁵⁾ Poročila držav članic o finančnih instrumentih na podlagi člena 46 Uredbe (EU) št. 1303/2013; presečni datum je bil 31. december 2018.

3. PREDNOSTNA PODROČJA REFORM

3.1 JAVNE FINANCE IN OBDAVČITEV

3.1.1 FISKALNA POLITIKA

Nominalni saldo sektorja država ostaja v presežku, delež javnega dolga pa se še naprej zmanjšuje. V skladu z gospodarsko napovedjo iz jeseni 2019 naj bi se proračunski presežek zmanjšal z 0,8 % BDP v letu 2018 na 0,5 % BDP v letu 2019, in sicer zaradi upočasnitve gospodarstva in davčne razbremenitve regresa za letni dopust (Evropska komisija, 2019b). Presežek naj bi v letih 2020 in 2021 ostal na splošno stabilen. V strukturnem smislu naj bi se javnofinančni primanjkljaj poslabšal z 0,7 % BDP v letu 2018 na 1,0 % leta 2019, vendar naj bi se v prihodnjih letih nekoliko izboljšal. Javni dolg naj bi se na podlagi nominalnega presežka, aktivnega upravljanja javnega dolga, nizkih obrestnih mer in prihodkov iz privatizacije zmanjšal s 66,7 % BDP v letu 2019 na manj kot 60 % v letu 2021.

Novi davčni ukrepi, sprejeti oktobra 2019, zmanjšujejo davčno obremenitev dela, medtem ko prihodki od periodične obdavčitve nepremičnin in kapitala ostajajo pod povprečjem EU. Državni zbor je poleg izvzetja regresa za letni dopust iz dohodnin in prispevkov za socialno varnost sprejel spremembe davčnega zakonika, da bi zmanjšal obdavčitev dela z znižanjem davčnih stopenj ter povišanjem mej davčnih razredov in splošne olajšave. Davčne spremembe, ki so začele veljati na začetku leta 2020, koristijo predvsem osebam s srednjimi in visokimi dohodki, medtem ko se osebe z nizkimi dohodki in prejemniki drugega dohodka (zakonci z nižjimi dohodki od dela) še naprej soočajo z velikim davčnim primežem stroškov dela (Evropska komisija, v pripravi). Da bi se delno nadomestila izguba prihodkov, so se davki na kapitalski dobiček, dohodke od najemnin in dohodke pravnih oseb nekoliko povišali, obstajajo pa tudi načrti za izboljšanje pobiranja davkov. Vlada je umaknila nov predlog reforme obdavčitve nepremičnin, načrtovane za leto 2020, čeprav se šteje, da so periodični davki na nepremičnine manj škodljivi za rast kot davki od dohodkov pravnih oseb, njeni prihodki pa so trenutno nizki (0,5 % BDP v primerjavi s povprečjem EU, ki je leta 2018 znašalo 1,5 %). Slovenija je znatno pod povprečjem EU tudi v smislu davčnih prihodkov iz

osnovnega kapitala in različnih vrst dohodkov iz kapitala (ti davčni prihodki znašajo 4,9 % BDP, s čimer je Slovenija na 21. mestu med državami članicami, medtem ko je povprečje v EU leta 2018 znašalo 8,5 %), ki bi morali biti del uravnoteženega in vključujočega davčnega sistema.

Javnofinančni odhodki se zelo povišujejo. Leta 2019 naj bi se odhodki poviševali hitreje kot prihodki, in sicer zaradi: (i) znatnega povišanja plač v javnem sektorju, dogovorjenega v pogajanjih s sindikati ob koncu leta 2018; (ii) dodatne omilitve začasnih konsolidacijskih ukrepov na področju socialnih transferjev; (iii) dodatnega povečanja socialnih transferjev; (iv) indeksacije pokojnin in (v) povečanja javnih naložb. Leta 2020 naj bi omejeno izplačilo dodatka za uspešnost, strožji pogoji za prejemanje denarnih nadomestil za brezposelnost in nižje javne naložbe oslabili rast odhodkov, vendar bo ta še vedno visoka.

Odhodki, povezani s staranjem, zlasti za pokojnine, povzročajo pritisk na dolgoročno vzdržnost javnih financ Slovenije⁽⁹⁾. Kazalnik vrzeli v vzdržnosti S2 kaže, da je za dolgoročno stabilizacijo deleža javnega dolga v BDP potrebna fiskalna prilagoditev v višini 5,4 % BDP, kar kaže na srednja tveganja za dolgoročno vzdržnost⁽¹⁰⁾. Ta rezultat je predvsem posledica načrtovanega povečanja odhodkov za pokojnine (ki k povečanju prispeva 3,6 % BDP), vendar se pri tem še ne upoštevajo pokojninski ukrepi, ki so bili sprejeti novembra 2019 in zaradi katerih naj bi vrzel še povečala (glej oddelek 3.1.3). K vrzeli v vzdržnosti so prispevali tudi odhodki za zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo.

3.1.2 FISKALNI OKVIR

Slovenski neodvisni fiskalni instituciji sta izpolnili svoje zakonske obveznosti. Obseg

⁽⁹⁾ Za pregled kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne ocene vzdržnosti javnih financ glej Prilogo B in Evropsko komisijo, 2020.

⁽¹⁰⁾ Uporabljajo se naslednji pragovi: (i) če je vrednost nižja od 2, se državi pripiše nizko tveganje; (ii) če je med 2 in 6, se ji pripiše srednje tveganje in (iii) če je višja od 6, se ji pripiše visoko tveganje.

mandata Fiskalnega sveta in urada za makroekonomske napovedi UMAR je eden od najširših med novimi državami članicami in je blizu povprečja EU⁽¹¹⁾. Čeprav so odstopanja letnega proračuna od srednjeročnega proračunskega okvira na splošno omejena, Ustavno sodišče trenutno pregleduje revidirane proračunske dokumente za leto 2019, ker ne upoštevajo v celoti zgornjih mej, določenih v sprejetem okviru⁽¹²⁾. Fiskalni svet je ocenil, da bodo fiskalna pravila v letih 2020 in 2021 upoštevana. Vendar je izpostavil tudi znatna tveganja za skladnost, ki izhajajo iz: (i) nedoslednosti med projekcijami in sprejetimi ali predlaganimi ukrepi; (ii) možnosti sprejetja nekaterih obravnavanih ukrepov z negativnim proračunskim učinkom in (iii) tveganj, povezanih z makroekonomskim okoljem⁽¹³⁾. Poleg tega je Fiskalni svet večkrat opozoril, da ni celovitih politik za zagotovitev dolgoročne vzdržnosti javnih financ Slovenije (glej oddelek 3.1.1)⁽¹⁴⁾. Vlada je v odgovor potrdila svojo oceno, da je predlog proračuna za leti 2020 in 2021 ustrezen⁽¹⁵⁾.

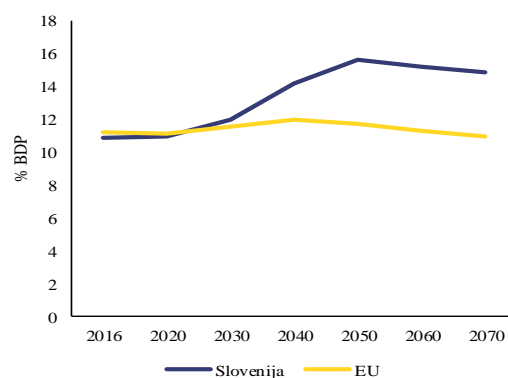
3.1.3 POKOJNINSKI SISTEM

Pokojninska reforma⁽¹⁶⁾ iz leta 2012 je imela kratkoročne in srednjeročne učinke na ustreznost in vzdržnost pokojnin. Z reformo iz leta 2012 se je postopoma povišala zakonsko določena upokojitvena starost na 65 let za moške (leta 2016) in ženske (leta 2020), uvedeni pa so bili tudi višji odbitki za predčasno upokojeitev. Poleg tega so bili uvedeni dodatki za podaljšanje delovne aktivnosti (Evropska komisija, 2017a). Število novih starostnih in drugih vrst upokojencev se od leta 2012 počasi zmanjšuje, število tistih, ki prispevajo v pokojninski sistem, pa se povečuje. Razmerje med tistimi, ki prispevajo v pokojninski sistem, in tistimi, ki prejemajo pokojnine, se tako

izboljšuje. Leta 2018 se je povečalo na 1,51, medtem ko je leta 2013 znašalo 1,38. Pozitiven dejavnik, ki vpliva na to razmerje, je tudi vključitev mlajših oseb v sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi študentskega dela (Vlada Republike Slovenije, 2019). Ukrepi za omejitev predčasnega upokojevanja se zdijo uspešni. Leta 2018 se je predčasno upokojilo 318 ljudi (manj kot 2 % novih upokojencev), medtem ko je leta 2017 to storilo 475 ljudi.

Nedavne projekcije dolgoročno kažejo na znatno povišanje odhodkov za pokojnine. Pokojninska reforma iz leta 2012 naj bi zagotavljala stabilno pokojninsko okolje le deset let. V Sloveniji naj bi se odhodki za pokojnine kot odstotek BDP povišali z 10,9 % v letu 2016 na 14,9 % v letu 2070, kar je eno od največjih povišanj v EU (Evropska komisija, 2018a). To je mogoče pojasniti predvsem s: (i) predčasnim izstopom delavcev s trga dela, kar je v veliki meri posledica prejšnje pokojninske zakonodaje, in (ii) upokojitvijo največjih starostnih skupin, ki bodo pokojnino prejemale dlje zaradi daljše življenjske dobe (Vlada Republike Slovenije, 2019; UMAR, 2018; MDDSZ, 2018). Z nadaljnjo odložitvijo pokojninske reforme, katere namen je izboljšanje fiskalne vzdržnosti sistema, se povečuje pritisk na javnofinančne odhodke. Čeprav se je prenos iz državnega proračuna v pokojnine v zadnjih letih zmanjšal, ker se je zaposlenost izboljšala, je leta 2018 še vedno presegal 1 milijardo EUR (2 % BDP) (UMAR, 2019a).

Graf 3.1.1: Odhodki za pokojnine kot % BDP

Vir: poročilo o staranju prebivalstva za leto 2018: ekonomske in proračunske projekcije za države članice EU (2016-2070), Evropska komisija.

⁽¹¹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/fiscal-institutions-database_en.

⁽¹²⁾ Okvir za pripravo proračunov za obdobje 2018–2020, sprejet decembra 2018.

⁽¹³⁾ <http://www.fs-rs.si/ocena-fiskalnega-sveta-skladnost-predloga-proracunov-rs-za-leti-2020-in-2021-s-fiskalnimi-pravili/>.

⁽¹⁴⁾ http://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2019/07/Poziv-Fiskalnega-sveta_zakonPIZ_jul19.pdf.

⁽¹⁵⁾ <http://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2019/10/mnenje7a.pdf>.

⁽¹⁶⁾ Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (2012).

Dolgotrajna brezposelnost in dolgotrajna odsotnost z dela zaradi bolezni se pogosto uporabljata za predčasen izstop s trga dela in premostitev obdobja do upokojitve. Leta 2018 je imel skoraj vsak četrti nov upokojenec v letu pred upokojitvijo status brezposelne osebe. Vendar so bili z nedavnimi zakonodajnimi spremembami uvedeni strožji pogoji za prejemanje denarnih nadomestil za brezposelnost za starejše delavce. Podatki kažejo, da se lahko za predčasen izstop s trga dela uporablja tudi dolgotrajna odsotnost z dela zaradi bolezni. Delež zaposlenih, ki so dolgotrajno odsotni z dela zaradi bolezni, se povečuje, kar je zlasti opazno pri ženskah, starejših od 60 let. Ta trend ni nujno posledica hude bolezni, temveč lahko delno odraža povišanje zakonsko določene upokojitvene starosti, ki je bila uvedena s pokojninsko reformo iz leta 2012, kar je privedlo do povečanja števila starejših delavcev. K temu povečanju so morda prispevale tudi druge značilnosti trga dela, kot sta odsotnost primernih strukturnih ukrepov za prilagoditev delovnih mest starajočemu se prebivalstvu in pomanjkanje učinkovite poklicne rehabilitacije delavcev. Te pomanjkljivosti lahko negativno vplivajo na vzdržnost javnih financ prek pokojninskih in zdravstvenih skladov (ZZZS, 2018).

Revščina med starejšimi, zlasti med ženskami, je še vedno zaskrbljujoča. Leta 2018 sta bili stopnji tveganja revščine ali socialne izključenosti za osebe, stare 65 let in več ter 75 let in več, višji od povprečja EU (20,1 % oziroma 23,7 % v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 18,6 % oziroma 20,1 %). Ti stopnji sta zlasti visoki pri ženskah. V primerjavi s povprečjem EU je slovenski pokojninski sistem leta 2018 ustvaril razmeroma nizko skupno nadomestitveno razmerje (0,58 oziroma 0,45)⁽¹⁷⁾ in nizko mediano relativnega dohodka oseb, starih 65 let in več (Evropska komisija in Odbor za socialno zaščito, 2018). Ukrepi za konsolidacijo javnih financ, sprejeti po letu 2012, so znatno znižali sedanje pokojnine in zagotavljanje minimalnega dohodka za starejše. Septembra 2019 je približno 8 % starostnih upokojencev v Sloveniji prejelo neto mesečne pokojnine, nižje od 300 EUR⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁷⁾ Nadomestitveno razmerje je mediana posameznih bruto pokojninskih prejemkov oseb, starih od 65 do 74 let, izražena kot odstotek mediane posamezne bruto plače oseb, starih od 50 do 59 let. Vir: Eurostat [TESPN070].

⁽¹⁸⁾ Interni podatki, ki jih je predložil Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ).

Povprečna bruto starostna pokojnina je bistveno višja (približno 640 EUR leta 2018) (ZPIZ, 2018), vendar še vedno ne pokriva vseh stroškov oskrbe v javnem negovalnem domu, temveč samo osnovno oskrbo v takih domovih (Republika Slovenija, Računsko sodišče, 2019).

Sprememba Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2G), sprejeta novembra 2019, bo izboljšala ustreznost pokojnin. Sprememba ima dva glavna cilja, in sicer podpirati daljšo delovno aktivnost brez povišanja zakonsko določene upokojitvene starosti in zagotavljati dostojne dohodke upokojencem. Pod pogojem, da je dosežena 40-letna delovna doba za upravičenost do pokojnine, se bo pokojninska stopnja za moške do leta 2025 povišala na stopnjo, ki se uporablja za ženske (s 57,3 % na 63,5 % dolgoročne povprečne plače), s čimer bi se morala izboljšati ustreznost pokojnin bodočih upokojencev. Poleg tega se bo povišala tudi pokojninska stopnja za moške in ženske, ki so delali najmanj 15 let, in sicer s 26 % na 29,5 % dolgoročne povprečne plače. Z višjimi pokojninskimi stopnjami se bo izboljšala ustreznost dohodkov najranljivejših skupin v pokojninskem sistemu, zlasti prejemnikov najnižjih starostnih, invalidskih in družinskih pokojnin. Z višjimi pokojninskimi stopnjami se bodo povišali tudi prejemki od invalidskega zavarovanja. Novi zakon uvaja tudi dodaten bonus (po odmerni stopnji 1,36 % na otroka za največ tri otroke), s čimer bi se izboljšala predvsem ustreznost pokojnin za ženske. Za spodbuditev delavcev k podaljšanju delovne aktivnosti so predvidene večje spremembe t. i. „dvojnega statusa“. Upokojenci, ki izpolnjujejo pogoje za starostno pokojnino in delajo še naprej, bi tri leta poleg plače prejeli še 40 % pokojnine, do katere so upravičeni. Nato bi se njihova pokojnina znižala na samo 20 %, kot velja zdaj. Vendar se z novim zakonom ne izboljšuje socialni položaj sedanjih upokojencev, prav tako pa zakon ne obravnava dolgotrajne težave, da se lahko prispevki za socialno varnost aktivnih samozaposlenih oseb izračunajo na podlagi minimalnega dohodka. Trenutno to možnost uporablja 80 % samozaposlenih oseb⁽¹⁹⁾. Če niso varčevale za upokojitev prek drugih kanalov, bodo po upokojitvi odvisne od minimalne starostne pokojnine. (Evropska komisija, 2019a).

⁽¹⁹⁾ Interni podatki, ki jih je predložil ZPIZ.

Sprememba obremenjuje vzdržnost pokojninskega sistema. Fiskalni svet je ocenil, da se bodo zaradi nove zakonodaje odhodki za pokojnine do leta 2040 povišali za 1 odstotno točko BDP, v naslednjih letih pa še več, kar bo dodatno prispevalo k dolgoročnim tveganjem glede vzdržnosti⁽²⁰⁾. Na tehnični ravni so se med vlado in socialnimi partnerji že začele razprave o morebitnem drugem reformnem koraku za izboljšanje vzdržnosti pokojninskega sistema. Ta drugi korak bi lahko vključeval posodobitev sedanjega indeksacijskega mehanizma in/ali povišanje zakonsko določene upokojitvene starosti, vendar do zdaj še niso bili dogovorjeni nobeni konkretni ukrepi.

3.1.4 ZDRAVSTVENO VARSTVO IN DOLGOTRAJNA OSKRBA

Predvideno povečanje porabe za zdravstveno varstvo zaradi staranja prebivalstva ogroža dolgoročno fiskalno vzdržnost sistema. Leta 2016 so javnofinančni odhodki za zdravstveno varstvo v Sloveniji predstavljali 5,6 % BDP, kar je bilo pod povprečjem EU, ki je znašalo 6,8 %. Vendar naj bi se glede na referenčni scenarij⁽²¹⁾ delovne skupine Sveta za problematiko staranja prebivalstva javnofinančni odhodki za zdravstveno varstvo zaradi sprememb v demografski strukturi od zdaj do leta 2070 povišali za 1,0 % BDP (EU: 0,9 %) (Evropska komisija, 2017a). Ob upoštevanju učinka nedemografskih dejavnikov na prihodnjo rast porabe („scenarij tveganja delovne skupine za problematiko staranja prebivalstva“⁽²²⁾) naj bi se odhodki za zdravstveno varstvo od zdaj do leta 2070 povišali za 2 % BDP (EU: 1,6 odstotne točke).

Delež porabe za zdravstveno varstvo, ki ga financira država, se povečuje, vendar ostaja pod povprečjem EU. Javni delež skupne porabe

za zdravstveno varstvo se je od leta 2014 postopoma povečeval in leta 2017 dosegel 72,2 %, kar je bilo še vedno pod povprečjem EU, ki znaša 79,4 %. Vendar približno polovica zasebne porabe v Sloveniji izhaja iz prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja, ki je skoraj sopomenka za obvezno zdravstveno zavarovanje, saj je velika večina državljanov sklenila tako zavarovanje. V skladu s tem prostovoljno zdravstveno zavarovanje predstavlja 14,3 % sedanjih odhodkov za zdravstveno varstvo, kar je največji delež v EU. Druga zasebna poraba skoraj v celoti izhaja iz samoplačniških odhodkov (12,3 % skupne porabe za zdravstveno varstvo), kar je eden od najmanjših deležev v EU (OECD/EOHSP, 2019).

Dosedanji poskusi reforme in razširitve virov financiranja zdravstvenega sistema niso bili uspešni. Vlada je jeseni leta 2019 ponovno začela pripravljati nov osnutek zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Glede na trenutno občutljivost prihodkov zdravstvenega sektorja na nihanja na trgu dela se pričakuje, da bodo v osnutku zakona predlagani ukrepi za diverzifikacijo tokov financiranja, kot je na primer nadomestitev sedanjega prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja z obveznim pavšalnim prispevkom. Vlada namerava zdravstveno zavarovalnico preoblikovati v aktivnega kupca zdravstvenih storitev, da bi se spodbudila učinkovitost pri sklepanju pogodb in kakovosti. V ta namen namerava sredi leta 2020 začeti posvetovanje in do jeseni 2020 predstaviti predlog Državnemu zboru.

V Sloveniji se je pričakovana življenjska doba ob rojstvu v zadnjih letih podaljšala in je dosegla večino ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov na področju zdravja. Leta 2017 je bila pričakovana življenjska doba ob rojstvu 81,2 leta, kar pomeni podaljšanje glede na 76,2 leta iz leta 2000. Preventivni ukrepi in usklajena prizadevanja na različnih področjih politik so prispevali k zmanjšanju preprečljive umrljivosti, čeprav so stopnje preprečljive umrljivosti še vedno nad povprečjem EU. Število samomorov v Sloveniji se je od leta 2000 znatno znižalo. Naraščajoče število primerov pljučnega raka pri ženskah je še vedno zaskrbljujoče, vendar Slovenija napreduje pri izvajanju programa za zmanjšanje kajenja in doseganju cilja trajnostnega razvoja št. 3. Vendar so Slovenci, stari 65 let, leta 2017 v povprečju več kot 12 od skoraj 20 let

⁽²⁰⁾ http://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2019/09/Poziv-Fiskalnega-sveta_zakonPIZ_sep19.pdf.

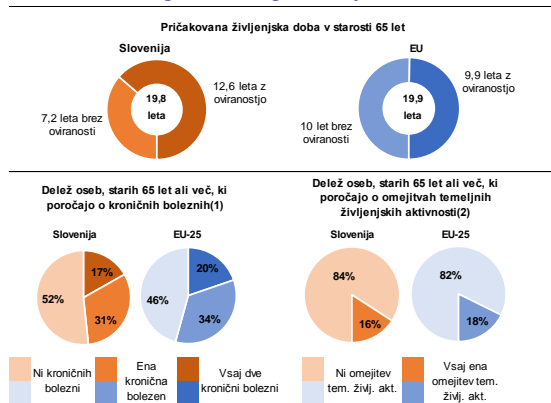
⁽²¹⁾ V tem scenariju odhodki za zdravstveno varstvo temeljijo na predpostavki, da: (i) je prebivalstvo polovico prihodnje podaljšane pričakovane življenjske dobe zdravo in (ii) da se dohodkovna elastičnost porabe za zdravstveno varstvo linearno zmanjšuje z vrednosti 1,1 v letu 2016 na vrednost 1 v letu 2070.

⁽²²⁾ V scenariju tveganja delovne skupine za problematiko staranja prebivalstva se poskušajo upoštevati tehnološke spremembe in institucionalni mehanizmi, ki so v zadnjih desetletjih spodbudili rast odhodkov.

podaljšane pričakovane življenjske dobe preživeli z oviranostjo (graf 3.1.2).

Primarno zdravstveno varstvo pomaga omejiti število hospitalizacij, vendar število zdravnikov ostaja nizko. Sistem primarnega zdravstvenega varstva prispeva k nizkim stopnjam preprečljivih hospitalizacij v primerjavi s povprečjem EU. Vendar je število zdravnikov v Sloveniji (3,1 na 1 000 prebivalcev) precej pod povprečjem EU, pri čemer imajo bolniki težave pri izbiri splošnega zdravnika, tudi na gosto poseljenih mestnih območjih. Organi si prizadevajo povečati privlačnost dela v sistemu, trenutno pa se usposablja tudi več splošnih zdravnikov.

Graf 3.1.2: Pregled zdravega staranja, 2017

(1) Kronične bolezni vključujejo infarkt, kap, sladkorno bolezen, parkinsonovo bolezen, alzheimerjevo bolezen in revmatoidni artritis ali osteoartritis.

(2) Osnovne vsakodnevne dejavnosti vključujejo oblačenje, hojo po sobi, kopel ali prhanje, prehranjevanje, vstajanje iz postelje in leganje vanjo ali uporabo stranišča.

Vir: podatkovna zbirka Eurostata glede pričakovane življenjske dobe in pričakovanih let zdravega življenja (podatki se nanašajo na leto 2017); anкета SHARE glede ostalih kazalnikov (podatki se nanašajo na leto 2017).

Sprejemajo se ukrepi za skrajšanje čakalnih dob. Leta 2018 je približno 3,3 % prebivalcev poročalo o neizpoljenih potrebah po zdravstveni oskrbi, predvsem zaradi dolgih čakalnih dob za zdravljenje. Slednje enako vplivajo na vse dohodkovne skupine. Uvaja ali načrtuje se več ukrepov za izboljšanje upravljanja in skrajšanje čakalnih dob. Ti vključujejo razporejanje sredstev za zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo (infrastruktura, oprema in delovna sila v zdravstvu), sistem e-napotnic in omejitev nepotrebnih napotnic za specialiste. To bo prispevalo k doseganju cilja trajnostnega razvoja št. 3.

Kljub nedavnim prizadevanjem vlade obstajajo neučinkovitosti pri porabi za zdravila. Poraba za zdravila in medicinske pripomočke je tretja največja kategorija odhodkov za zdravstveno varstvo v Sloveniji in pomemben element zasebne porabe za zdravstveno varstvo (OECD/EOHSP, 2019). Organi menijo, da farmacevtske politike izboljšujejo razmere v nekaterih bolnišnicah ali konkurenco pri zdravilih brez patentne zaščite, vključno z rednimi posodobitvami glede določanja cen in povračil ter alternativnimi metodami naročanja (glej oddelek 3.4.4).

Slovenija je začela proces za izboljšanje upravljanja zdravstvenega sistema in sistema financiranja bolnišnic. Od tretjega četrletja leta 2019 so na voljo nova orodja za upravljanja načrtovanje delovne sile v zdravstvu na nacionalni in regionalni ravni. Zasnovan je bil tudi sistem za ocenjevanje uspešnosti zdravstvenega sistema, ki se zdaj uvaja. Poleg tega je Slovenija naredila prvi korak k posodobitvi sistema financiranja bolnišnic. Ta korak je namenjen boljšemu usklajevanju stroškov bolnišnične oskrbe s stopnjami zavarovalniških povračil in spodbujanju zagotavljanja ustrezne ravni oskrbe. Evropska komisija Sloveniji pomaga pri izvajanju ključnih reform zdravstva na teh področjih, vključno z upravljanjem zdravstvenega sistema, financiranjem bolnišnic, kakovostjo oskrbe in dolgotrajno oskrbo. Poleg tega evropski strukturni in investicijski skladi podpirajo prehod z bolnišničnega na ambulantno zdravljenje duševnih bolezni.

Regionalne razlike v zdravju prebivalstva so se nekoliko zmanjšale, vendar še vedno obstajajo. Med letoma 2011 in 2017 so se regionalne razlike v pričakovani življenjski dobi zmanjšale, in sicer predvsem zaradi socialno-ekonomskih dejavnikov. Obalno-kraška regija v zahodni Sloveniji je imela najvišjo pričakovano življenjsko dobo ob rojstvu za ženske. Nasprotno pa je bila pričakovana življenjska doba ob rojstvu za ženske v Podravske regiji v Vzhodni Sloveniji za več kot dve leti krajša. Za moške je bila razlika med najuspešnejšo in najmanj uspešno regijo celo več kot tri leta (UMAR, 2019a).

Potrebe po dolgotrajni oskrbi naraščajo še hitreje kot po rednem zdravstvenem varstvu, vendar je v sedanjem sistemu integrirano zagotavljanje storitev dolgotrajne oskrbe v

skupnostih premalo razvito. Leta 2017 je poraba za zdravstveno komponento dolgotrajne oskrbe znašala 9,8 % vseh odhodkov za zdravstveno varstvo, kar je precej manj od povprečja EU, ki je znašalo 17 % (OECD/EOHSP, 2019). Poleg tega se delež samoplačniškega financiranja stroškov dolgotrajne oskrbe v zadnjem desetletju postopoma povečuje, pri čemer je v letu 2017 dosegel skoraj 27 % teh stroškov. Septembra 2019 je Računsko sodišče Republike Slovenije ugotovilo, da država v zadnjih desetih letih ni zagotovila izvedljive in finančno vzdržne rešitve za dolgotrajno oskrbo ter enake obravnave za vse. Obstaja tveganje, da se bodo ti stroški kmalu povišali, saj se slovensko prebivalstvo hitro stara.

Prizadevanja za ureditev dolgotrajne oskrbe v okviru enotnega sistema v Sloveniji potekajo že več kot 15 let. To je zlasti posledica zapletenosti sistema, ki zahteva medsebojno povezovanje dejavnosti v okviru pristojnosti več ministrstev, in nerešenega vprašanja financiranja. Slovenija je leta 2019 s pomočjo v okviru programa za podporo strukturnim reformam napredovala pri oblikovanju osnovnih parametrov prihodnjega sistema dolgotrajne oskrbe. V teku so pilotne sheme, s katerimi se preizkuša prihodnja uvedba sistema na nacionalni ravni. Vlada je naznanila tudi, da bo aprila 2020 predstavila osnutek celovitega zakona in da pričakuje, da bo zakon preстал parlamentarni postopek do konca leta 2020.

3.1.5 PODJETJA V DRŽAVNI LASTI

Od finančne krize se je prisotnost države v gospodarstvu zmanjšala, upravljanje državnih deležev pa se je izboljšalo. Medsebojne povezave med bankami v državni lasti in podjetji v državni lasti ter politično vmešavanje v korporativno upravljanje so bili eden od glavnih vzrokov za globoko krizo, ki je Slovenijo prizadela v obdobju 2012–2013. V odziv na to je bilo treba sprejeti odločne ukrepe politike. Po krizi je bil pripravljen seznam subjektov v državni lasti za privatizacijo, upravljanje državnih deležev pa je bilo centralizirano. Leta 2015 so bili s Strategijo upravljanja kapitalskih naložb države državni deleži razvrščeni v tri kategorije, in sicer v portfeljsko, pomembno in strateško. V skladu s strategijo bi bilo treba le v slednji kategorij pridobiti ali ohraniti večinski javni delež. Za „pomembne“ subjekte bi se lahko državni delež

zmanjšal na 25 % in eno delnico, medtem ko bi se lahko „portfeljski“ subjekti v celoti odprodali. Na podlagi tega so bili doseženi pomembni rezultati. Država je kljub določenim zamudam zmanjšala svoje deleže v več gospodarskih sektorjih. Povprečna neto donosnost lastniškega kapitala v teh subjektih v državni lasti se je v primerjavi z letom 2013 skoraj podvojila. Poleg tega je bil okvir upravljanja podjetij v državni lasti usklajen z ustreznimi mednarodnimi smernicami (OECD, 2015; Vitale, v pripravi).

Po dveh večjih odprodajah v letu 2019 se postopek privatizacije upočasnjuje in bi se lahko celo delno obrnil. Slovenski državni holding (SDH) je junija 2019 zasebnemu vlagatelju prodal Abanko, ki je tretja največja banka v Sloveniji, in zmanjšal državno lastništvo v NLB, ki je največja banka, na 25 % in eno delnico. Država ostaja daleč največji posamezni delničar NLB in lahko dejansko obvladuje banko. Slovenija je s tema odprodajama izpolnila zaveze, dane Evropski komisiji kot odgovor na državno pomoč bankam v letu 2013 (kakor so bile spremenjene leta 2018). Leta 2019 ni bilo nobenih nadaljnjih privatizacij niti se ne načrtujejo za leto 2020 ali pozneje, čeprav je v letnem načrtu upravljanja kapitalskih naložb za leto 2019, ki ga je pripravil SDH (SDH, 2018) še vedno navedenih 25 „portfeljskih“ in 19 „pomembnih“ kapitalskih naložb (vključno z Abanko in NLB). Namesto tega organi izvajajo vladno turistično strategijo, ki predvideva konsolidacijo in razvoj turističnih podjetij v državni lasti. S tem bi država vsaj začasno povečala državno lastništvo v turističnem sektorju, čeprav so zadevne kapitalske naložbe večinoma razvrščene kot „portfeljske“ ali „pomembne“.

Operativna zmogljivost SDH bi lahko bila ob koncu leta 2020 oslABLJENA. Leta 2017 je bil sprejet zakon, v skladu s katerim bi bilo treba lastništvo strateških in pomembnih kapitalskih naložb do konca leta 2020 prenesti s SDH nazaj na državo. Za SDH bi to pomenilo izgubo dividend od njegovih deležev, ki so se v zadnjih letih gibale okrog 40 milijonov EUR na leto. Če ne bo zagotovljeno zadostno financiranje za SDH, bi to lahko vplivalo na njegovo zmogljivost, da učinkovito opravlja svoje naloge. Prav tako bi lahko oslabilo ločevanje med izvajanjem lastniške funkcije države in drugimi potencialno nasprotujočimi si

državnimi dejavnostmi, kot je regulacija trga ali industrijska politika (OECD, 2015).

Uspešnost podjetij v državni lasti je bila v letu 2018 razmeroma dobra. S skupno neto donosnostjo lastniškega kapitala v višini 6,2 % je bila uspešnost podjetij v državni lasti, ki jih v celoti upravlja SDH, nekoliko nižja kot leta 2017 (6,5 %), vendar nad ciljno vrednostjo v višini 6,1 %, določeno v načrtu upravljanja (SDH, 2019).

3.2 FINANČNI SEKTOR

3.2.1 BANČNIŠTVO IN ZAVAROVALNIŠTVO

Donosnost, solventnost in kakovost sredstev bančnega sektorja se še naprej izboljšujejo.

Donosnost lastniškega kapitala je leta 2018 dosegla 10,7 %, kar je več kot leta 2017, ko je znašala 9,1 %, in sicer predvsem zaradi neto sprostitve oslabitev. Vendar se lahko donosnost znajde pod pritiskom, ko se izteče sedanja sprostitve rezervacij. Povprečni količnik kapitalске ustreznosti se je zaradi močne rasti posojil nekoliko poslabšal (18,1 % junija 2019), vendar so banke še vedno dobro kapitalizirane. Delež nedonosnih posojil se je dodatno izboljšal in junija 2019 dosegel 4,5 %, kar je manj kot leto prej, ko je znašal 7,4 %. Posojila gospodinjstvom se še naprej povečujejo po dinamični medletni stopnji 6,4 % julija 2019, posojila nefinančnim družbam pa so bolj zmerne z medletno stopnjo približno 3,0 %. Z razmerjem med posojili in vlogami v višini 74,4 % junija 2019 imajo banke bistven presežek vlog nad posojili. To zagotavlja razmeroma stabilno financiranje in veliko likvidnost. Vendar so banke zaradi vse večje neusklajenosti zapadlosti med dolgoročnimi posojili in vlogami na vpogled izpostavljene nenadnemu povečanju obrestnih mer.

Banke morajo poiskati nove vire dohodka in nadzirati stroške, da bi ohranile donosnost.

Trenutna donosnost je večinoma rezultat zmanjševanja oslabitev in sprostitve predhodnih

oslabitev. To se bo verjetno spremenilo, saj nova posojila postopoma ustvarjajo nove oslabitve. Pod pritiskom bo verjetno tudi donosnost bank, in sicer zaradi vztrajno nizkih obrestnih mer ter zvišanja stroškov za izpolnjevanje skladnosti, bonitetne zahteve, nadzor in naložbe. Ena od možnih strategij za izravnavo teh negativnih dejavnikov je, da se posebna pozornost nameni prihodkom iz nadomestil ter da se razvijejo novi posojilni produkti in storitve, hkrati pa izvajajo stroge in preudarne prakse upravljanja tveganj. Da bi banke znižale svoje stroške in dosegle ekonomijo obsega, bi se lahko odločile tudi za partnerstva ali prevzeme.

Cene stanovanjskih nepremičnin so se leta 2018 močno zvišale. Kot je poudarila Banka Slovenije, se je rast stanovanjskih nepremičnin v letu 2018 okrepila, zlasti v Ljubljani in Kopru, in je bila med najvišjimi v euroobmočju (Banka Slovenija, 2019). Leta 2019 so se pojavili tudi prvi znaki upočasnitve (glej poglavje 1).

Potrošniška posojila so vzrok za zaskrbljenost, in sicer zaradi visoke rasti in dolgih zapadlosti.

Potrošniška posojila so julija 2019 medletno zrasla za 11,8 %, kar je delno posledica agresivnega obnašanja nekaterih srednje velikih bank, ki so odobrile nenamenska potrošniška posojila z daljšimi zapadlostmi. Posojanje potrošnikom predstavlja 27 % vseh posojil gospodinjstvom, kar

Tabela 3.2.1: Kazalniki finančne trdnosti, vse banke v Sloveniji

	2014q4	2015q4	2016q4	2017q4	2018q4	2019q2
Nedonosna posojila	22,8	17,9	12,3	9,2	6,0	4,5
od tega: tuji subjekti	13,9	-	11,4	9,0	5,7	3,8
od tega: sektor gospodinjstev in nefinančnih družb	28,5	-	16,4	12,2	8,0	5,9
od tega: sektor nefinančnih družb	43,5	36,8	26,8	20,2	13,3	9,3
od tega: sektor gospodinjstev	7,8	7,2	4,8	3,9	3,0	2,7
Količnik pokritosti	53,3	59,3	60,3	59,6	57,7	57,1
Donosnost kapitala(1)	-2,5	3,5	7,8	9,1	10,7	12,3
Donosnost sredstev(1)	-0,3	0,4	1,0	1,1	1,3	1,5
Količnik celotnega kapitala	17,9	18,6	19,1	18,1	17,9	18,1
Količnik navadnega lastniškega temeljnega kapitala	17,1	18,0	18,5	17,7	17,6	17,6
Količnik temeljnega kapitala	17,1	18,0	18,5	17,7	17,6	17,6
Razmerje med posojili in vlogami	79,4	74,1	74,0	74,7	73,1	74,4

(1) Anualizirani podatki.

Vir: ECB, konsolidirani bančni podatki (CBD2); izračuni Evropske komisije.

je najvišji odstotek v EU. Povprečna zapadlost potrošniških posojil ob odobritvi se je v zadnjih treh letih znatno podaljšala. V prvem četrtletju leta 2019 je prvotna zapadlost novih potrošniških posojil v povprečju znašala sedem let, v nekaterih bankah pa je presegala devet let.

Banka Slovenije je 1. novembra 2019 uvedla zavezujoče ukrepe na strani posojiljemalcev, da bi zmanjšala tveganja, povezana s posojili gospodinjstvom. Da bi preprečila rahljanje kreditnih standardov in izboljšala odpornost bank, se je Banka Slovenije že 22. oktobra 2018 odločila, da obstoječe makrobonitetno priporočilo za stanovanjska posojila razširi na vsa potrošniška posojila (Evropska komisija, 2019a). Kljub tem ukrepom so tveganja, povezana s potrošniškimi posojili, ostala povišana in banke so še naprej znatno odstopale od priporočil. Zato je Banka Slovenije novembra 2019 spremenila priporočilo v zavezujoč instrument ter omejila ročnost potrošniških posojil (na sedem let) in razmerje med letnim stroškom servisiranja celotnega dolga in letnim dohodkom potrošnika ob sklenitvi kreditne pogodbe (DSTI).

Banka Slovenije se je soočila s precejšnjim javnim in političnim pritiskom, naj umakne svoje makrobonitetne ukrepe. Združenje bank in nekateri pomembni člani vlade so odločno kritizirali makrobonitetno pobudo Banke Slovenije, pri čemer so nekateri od njih od Banke Slovenije celo zahtevali, naj jo odpravi. Takšni pritiski ne bi smeli ovirati neodvisnosti Banke Slovenije.

Obseg nedonosnih posojil se je še naprej zmanjševal. Tako Banka Slovenije kot Evropska centralna banka sta poročali o krčenju nedonosnih posojil. Segment kreditnega portfelja, ki je najbolj obremenjen z nedonosnimi posojili, so nefinančne družbe, čeprav se kreditna kakovost tega segmenta izboljšuje. Po podatkih Evropske centralne banke se je obseg nedonosnih posojil nefinančnim družbam zmanjšal s 16,3 % junija 2018 na 9,3 % junija 2019, in sicer zahvaljujoč ugodnemu gospodarskemu okolju, pozitivni kreditni rasti in odločnim ukrepom bank in regulatorjev. Odplačila, prodaja terjatev, odpisi in likvidacija zavarovanj s premoženjem so v letu 2018 predstavljali 33 %, 25 %, 25 % oziroma 10 % zmanjšanja obsega nedonosnih izpostavljenosti. Pričakuje se, da se bo likvidacija zavarovanj s premoženjem v letih 2019

in 2020 povečala, medtem ko se bo prodaja verjetno močno zmanjšala.

Družba za upravljanje terjatev bank (DUTB) napreduje pri izpolnjevanju večine svojih nalog, zlasti v smislu donosnosti in zmanjšanja sredstev. DUTB v državni lasti, ki je v letih 2013 in 2014 od državnih bank kupovala nedonosna posojila, je leta 2018 po dveh letih zmernih izgub ustvarila dobiček v višini 57,7 milijonov EUR (v primerjavi s 67 milijoni EUR leta 2017). To pomeni povprečno letno donosnost lastniškega kapitala v višini 28,9 % v letu 2018. DUTB je od svoje ustanovitve leta 2013 do decembra 2018 ustvarila kumulativne denarne tokove v višini več kot 1,5 milijarde EUR, kar predstavlja okoli 74,1 % vrednosti njenih sredstev ob prenosu. Zadnje izdane obveznice za financiranje prenosov sredstev so bile poplačane decembra 2017 in refinancirane z bančnimi posojili. Njen cilj je do konca mandata decembra 2022 zmanjšati sredstva na 126,7 milijonov EUR. Vendar se DUTB še vedno sooča s številnimi izzivi. Tako bo doseganje razmerja med stroški in učinkovitostjo, ki ga je določila vlada, postajalo vse težje, saj je upravljanje preostalih sredstev dražje. Poleg tega je zahtevno zadržati usposobljeno osebje s poznavanjem primerov v podjetju, ki ima tako kratko pričakovano življenjsko dobo, saj so lahko njihova znanja včasih bolje plačana drugje.

Čeprav se je delež slovenske države v finančnem sektorju močno zmanjšal, ostaja znaten. Prodaja 75 % delnic Nove Ljubljanske banke (NLB) in privatizacija Abanke sta koraka v pravo smer. Vendar slovenska država s svojimi deleži v NLB in Savi Re še vedno obvladuje pomemben delež finančnega sektorja. Država posredno ali neposredno nadzoruje 60 % zavarovalniškega sektorja v smislu bruto obračunanih premij, kar je nenavadno visok delež v takem nestrateskem sektorju in posebnost v EU. Več poskusov povečanja deleža tuje zavarovalniške skupine v pozavarovalnici Sava Re je bilo zavrženih. Ohranjanje visoke ravni vpletenosti države lahko vključuje dolgoročna tveganja za finančno stabilnost, gospodarsko učinkovitost in javne finance (glej Oddelek 3.1.5).

3.2.2 DOSTOP DO FINANCIRANJA ZA MALA IN SREDNJA PODJETJA

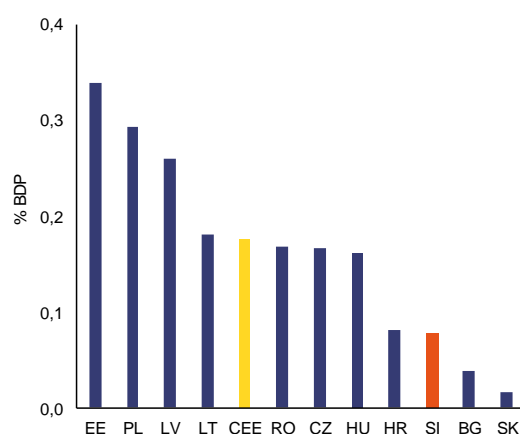
Večino zunanjega financiranja MSP v okolju zelo nizkih obrestnih mer predstavlja bančno financiranje. Za slovenska MSP so bili kreditne linije, zakupi in bančna posojila pomembnejši in so jih tudi več uporabljala, kot je povprečje EU. V Sloveniji so bila bančna posojila pomembna za 52 % MSP (uporabilo jih je 23 %), kreditne linije pa za 60 % (uporabilo jih je 40 % MSP). Zakupi so bili pomembni za 53 % in lastniški kapital za 17 % MSP (Evropska komisija, 2019c).

Lastniško financiranje je v okviru prizadevanj unije kapitalskih trgov še vedno slabo razvito. Omejena razpoložljivost lastniškega financiranja v Sloveniji negativno vpliva na okolje za inovativna zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi. Slovenija po deležu zasebnega lastniškega financiranja za podjetja zaostaja za drugimi državami EU ter državami srednje in vzhodne Evrope (npr. Češka, Slovaška, Hrvaška) (Invest Europe, 2019). Zasebni kapital je pomemben za podjetja v razširitveni fazi, zlasti tista, ki potrebujejo zunanja sredstva v višini več kot 500 000 EUR. Tvegani kapital ostaja redek, deloma zaradi neugodnega regulativnega okolja in nizkega pritoka tveganega kapitala iz tujine. Po podatkih Evropskega investicijskega sklada (EIS, 2019) so naložbe tveganega kapitala v Sloveniji kot delež BDP med najnižjimi v EU. Slovenija se nizko uvršča tudi na področju samozavesti MSP pri nagovarjanju vlagateljev lastniškega kapitala in podjetij tveganega kapitala v zvezi s financiranjem ter pridobivanjem zelenega lastniškega kapitala, saj je le 9 % anketiranih odgovorilo, da se pri tem počutijo samozavestne, kar je močno pod povprečjem EU, ki znaša 22 % (Evropska komisija, 2019c). K temu izzivu dodatno prispevajo pomanjkanje finančne in naložbene pismenosti med nekaterimi vrstami MSP ter pomanjkanje zaupanja v alternativne finančne vire, pa tudi kontinuiteta javnih finančnih spodbud.

Slovenski kapitalski trg je omejeno učinkovit in privlačen pri povezovanju vlagateljev in podjetij. Likvidnost slovenske borze je omejena⁽²³⁾. Majhen obseg trgovanja povzroča visoke stroške na posel. To je lahko ena razlaga, zakaj Slovenija zaostaja za povprečjem EU pri

tržni kapitalizaciji delnic. Razvoj lokalnega kapitalskega trga bi lahko spodbudili skladi za rast, nadaljnje uvrstitve na borzo (tudi podjetij, ki so trenutno v državni lasti) in omogočanje, da zasebni in javni pokojninski skladi več vlagajo v lastniški kapital.

Graf 3.2.1: Naložbe v zasebni kapital kot % BDP, povprečje 2016–2018

(1) CEE: Srednja in Vzhodna Evropa

Vir: Invest Europe.

Po obdobju hitre rasti se je na slovenskih trgih finančne tehnologije začelo mirnejše obdobje. Slovenska podjetja so bila zelo uspešna na več mednarodnih platformah za množično financiranje. Prav tako so znatno financiranje zbrala s prvimi ponudbami kovancev. V letu 2017 je bilo približno 5 % sredstev, zbranih v prvih javnih ponudbah kovancev, namenjenih slovenskim projektom. V zadnjem času se je dogajanje na področju finančne tehnologije umirilo in začetih je bilo manj projektov. Slovenija pripravlja nov regulativni okvir za tehnologijo blokovnih verig. Ta bi lahko vključeval oblikovanje regulativnega peskovnika, ki bi omogočil nadaljnje finančnotehnološke inovacije.

Slovenija s pomočjo sredstev EU aktivno povečuje svoj trg lastniških vrednostnih papirjev. Po podatkih raziskave v okviru projekta Global Entrepreneurship Monitor za obdobje 2018/2019 je Slovenija nad povprečjem držav z visokim dohodkom pri podpori, ki jo namenja MSP za dostop do financiranja. Vlada podpira razvoj kapitalskega trga, zlasti s študijami in pilotnimi projekti, ki so usmerjeni v izboljšanje pogojev za MSP na kapitalskih trgih. Avgusta 2019 je Slovenski podjetniški sklad (SPS) objavil

⁽²³⁾ Na ljubljanski borzi trenutno kotira okrog 40 družb.

javni razpis „Semenski kapital – So-investiranje z zasebnimi vlagatelji“, katerega cilj je z lastniškim kapitalom podpreti inovativna zagonska podjetja z visokim potencialom rasti in spodbuditi zasebne vlagatelje, da vlagajo v semensko fazo razvoja podjetja. Po pozitivnih prvih izkušnjah namerava vlada v prihodnjih letih povečati obseg tega investicijskega sklada, predvsem z uporabo kohezijskih sredstev EU. Poleg tega je SPS leta 2018 vložil 8 milijonov EUR v srednjeevropski sklad skladov s ciljem povečanja kapitalskih naložb v MSP. Slovenski naložbeni program kapitalne rasti podpirata Slovenska razvojna banka (SID banka) in Evropski investicijski sklad z jamstvom EU (EFSI), ki sta zagotovila vsak po 50 milijonov EUR. Program podpira slovenska MSP in podjetja s srednjo tržno kapitalizacijo (tj. podjetja z do 3 000 zaposlenimi) s kapitalskimi naložbami, katerih cilj je podpreti rast in širitev podjetij, vključno z internacionalizacijo.

3.3 TRG DELA, IZOBRAŽEVANJE IN SOCIALNE POLITIKE

3.3.1 TRG DELA

Trg dela se v skladu z gospodarsko rastjo še naprej izboljšuje. Stopnja zaposlenosti je še naprej rasla, spremljala pa jo je padanje stopnje brezposelnosti (glej poglavje 1). Stopnja delovne aktivnosti se je v tretjem četrtletju leta 2019 povečala na 80,2 %, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 78,8 %. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti je leta 2018 padla na 2,2 % v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 2,9 %. Izboljšave na trgu dela so opazne tudi pri mladih, saj se je stopnja brezposelnosti mladih močno zmanjšala (8,8 % leta 2018 v primerjavi z 11,2 % leta 2017). Slovenija dosega dobre rezultate na področju vrzeli stopnje zaposlenosti po spolu, ki je v letu 2018 znašala 7,3 odstotne točke (v primerjavi s povprečjem EU, ki je bilo 11,5 odstotne točke). Vendar se država odmika od cilja trajnostnega razvoja v zvezi z odpravo „razlik med spoloma pri stopnji neaktivnosti zaradi obveznosti oskrbe“. Poleg tega zaradi staranja prebivalstva izzivi v smislu udeležbe na trgu dela še vedno ostajajo pri starejših delavcih (stopnja zaposlenosti 48,9 % v tretjem četrtletju leta 2019 v primerjavi s 60,2 % v EU) in zlasti pri nizko usposobljenih starejših delavcih (stopnja zaposlenosti 27,5 % v tretjem četrtletju leta 2019 v primerjavi s 45,3 % v EU).

Dolgotrajna brezposelnost starejših delavcev je še vedno velik izziv. Leta 2018 je dolgotrajna brezposelnost kot odstotek skupne brezposelnosti v starostni skupini od 55 do 64 let znašala 63,7 % (povprečje EU je 58,9 %). En od razlogov za to je tudi, da se denarno nadomestilo za brezposelnost in dolgoročni bolniški dopusti uporabljajo kot premostitev do (zgodnje) upokojitve (glej oddelek 3.2). Mehanizmi določanja plač, pri katerih se plače hitro povečujejo z daljšo delovno dobo, lahko prav tako prispevajo k zmanjšanju zaposljivosti starejših delavcev (Evropska komisija, 2017a). Vlada je svoja prizadevanja osredotočila na zmanjšanje nizke stopnje zaposlenosti delavcev v starostnih skupinah od 45 do 54 let in od 55 do 64 let, in sicer z uvedbo strožjih pogojev za upravičenost do denarnih nadomestil za brezposelnost. Neaktivnost ljudi v teh starostnih kategorijah neposredno negativno vpliva na vzdržnost pokojninskega in zdravstvenega sistema (glej oddelek 3.1.3). Eden od sanacijskih ukrepov, ki jih je Slovenija sprejela za reševanje tega vprašanja, je bila uvedba subvencije za delodajalce, ki za nedoločen čas

zaposlujejo starejše od 58 let, pri čemer ima prednost zaposlovanje prejemnikov denarnih nadomestil za brezposelnost in denarne socialne pomoči. Ukrep sofinancira Evropski socialni sklad (Evropska komisija, 2019a).

Leta 2019 so si organi še naprej prizadevali za reformo shem denarnih nadomestil za brezposelnost. Po spremembah Zakona o urejanju trga dela, ki ga je Državni zbor sprejel novembra 2019, se bo minimalno mesečno denarno nadomestilo za brezposelnost bistveno zvišalo, in sicer s 350 EUR na 530 EUR bruto. Tako bo na enaki ravni kot neto osnovni znesek minimalnega dohodka za enočlansko gospodinjstvo, ki znaša 402 EUR. Hkrati so se pogoji za upravičenost do denarnega nadomestila za brezposelnost na vseh področjih zaostri.

Posvetovanja socialnih partnerjev v Ekonomsko-socialnem svetu glede zakonodajnih predlogov so že dolgo standard, vendar ostajajo nekateri izzivi v zvezi z učinkovitostjo socialnega dialoga v praksi. Jeseni 2019 sta se vlada in Ekonomsko-socialni svet dogovorila, da se posvetovanja s socialnimi partnerji z zakonodajnih predlogov vlade razširijo na vse zakonodajne predloge, o katerih razpravlja parlament. Vendar pozno vključevanje socialnih partnerjev v posvetovanja in pomanjkanje virov dokaj pogosto omejujeta zmožnost socialnih partnerjev, da učinkovito sodelujejo v socialnem dialogu (Evropska komisija, 2018b).

Aktivne politike trga dela še vedno niso dovolj učinkovite pri reševanju dolgotrajne brezposelnosti. Dolgotrajno brezposelni so v drugem četrtletju leta 2019 predstavljali 53,3 % vseh brezposelnih (ZRSZ, 2019), vendar jih je bilo od teh samo 30 % vključenih v aktivne politike trga dela, čeprav bi imeli prednost. Za aktivne politike trga dela primanjkuje sredstev, financiranje pa ni učinkovito porazdeljeno med različne ukrepe in regije. Učinkovitost teh ukrepov zmanjšuje pomanjkanje prožnosti pri njihovem načrtovanju in izvajanju. Zato trenutne aktivne politike trga dela niso primerne za obravnavo regionalnih razlik in posebnih potreb, kar omejuje učinkovito ciljno usmerjenost. Poleg tega obstajajo izzivi pri oblikovanju spodbud za brezposelne pri iskanju zaposlitve. Ti so delno posledica pomanjkanja doslednosti in usklajevanja politik med oblikovanjem aktivnih politik trga dela in

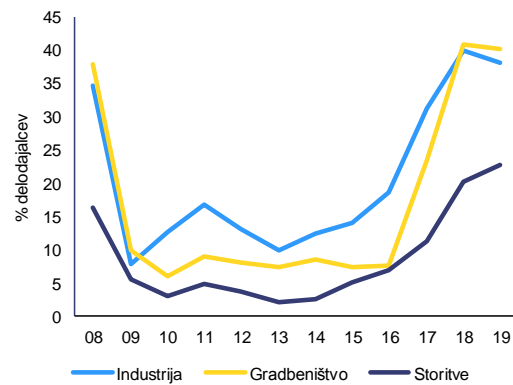
drugih povezanih področij socialne politike (zlasti sistema socialne zaščite). Ocene dosedanjih aktivnih politik trga dela niso dovolj formalizirane ali osredotočene na dolgoročne učinke.

Kljub nedavnim pozitivnim gibanjem vztrajna visoka segmentacija trga dela za mlade še vedno ostaja izziv. Delež zaposlenih s prekarnimi pogodbami⁽²⁴⁾ je 3,7 % (2018), kar je precej nad povprečjem EU, ki znaša 2,1 %. Okrevanje zaposlovanja je spodbudilo ustvarjanje številnih stalnih zaposlitev, vendar je pri mladih verjetnost, da bodo zaposleni v nestandardnih vrstah dela, še vedno višja kot v drugih starostnih skupinah. Te nestandardne oblike dela vključujejo samozaposlitev, zaposlitev za določen čas ali s krajšim delovnim časom, delo s krajšim delovnim časom, ki ni prostovoljna odločitev, in slabo plačana dela. Čeprav se je delež mladih z zaposlitvami za določen čas v zadnjih letih zmanjšal, ostaja visok, in sicer je v letu 2018 znašal 67 %, kar je močno nad povprečjem EU, ki je 43,5 %.

Do pomanjkanja delovne sile prihaja v vseh sektorjih. Delež delodajalcev, ki so v letu 2019 poročali o pomanjkanju delovne sile, je bil visok v vseh sektorjih (graf 3.3.1), zlasti v gradbeništvu in industriji (40,1 % oziroma 38,0 %), vendar je v obeh upadel v primerjavi z letom 2018. V storitvenem sektorju je leta 2019 o pomanjkanju delovne sile poročalo 22,8 % delodajalcev (povečanje za 2,6 odstotne točke v primerjavi z letom 2018).

⁽²⁴⁾ Prekarno delo, za katero sta značilna nizka stopnja varnosti zaposlitve in dohodkovna varnost, nima splošno sprejete opredelitve. Glede na Eurostat pojem prekarno delo zajema vse oblike zaposlitve s pogodbenim trajanjem manj kot tri mesece.

Graf 3.3.1: Pomanjkanje delovne sile, kot je bilo sporočeno v industriji, gradbeništvu in storitvenem sektorju (2008–2019).

Vir: Eurostat.

Glede na staranje prebivalstva v Sloveniji sta izobraževanje in preusposabljanje odraslih zelo pomembna. Samo 70 000 delovnih mest je uvrščenih med osnovne poklice, skupno število odraslih z nižjo sekundarno izobrazbo ali manj pa je 210 000, in samo približno 1 000 odraslih vsako leto pridobi višjo sekundarno izobrazbo (Evropska komisija, 2019d). To kaže na potrebo po večjih prizadevanjih za izpopolnjevanje in preusposabljanje. Tudi vključenost starejših delavcev v vseživljenjsko učenje je prenizka za prilagajanje digitalizaciji in avtomatizaciji delovnih mest ali za zmanjšanje neskladij v znanju in spretnostih (UMAR, 2019a). Delež BDP, ki ga Slovenija porabi za aktivne politike trga dela, je več kot za polovico nižji od povprečja držav OECD, vključno z ukrepi za izpopolnjevanje in preusposabljanje (0,24 % v primerjavi z 0,52 % v letu 2016).

3.3.2 IZOBRAŽEVANJE, ZNANJA IN SPRETNOSTI

Vključenost v predšolsko vzgojo in varstvo se povečuje, vendar pri nekaterih skupinah obstajajo vrzeli. Vključenost otrok, starejših od 4 let, je bila leta 2017 pri 92,1 %, kar je blizu, a še vedno pod referenčnim merilom EU za leto 2020, ki je 95 %, in pod povprečjem EU, ki znaša 95,4 %. Vključenost je nizka pri otrocih iz migrantskih in socialno-ekonomsko šibkejših okolij. To so prav tisti otroci, ki bi imeli velike koristi od dokazanega socialnega, medkulturnega in izobraževalnega vpliva predšolske vzgoje in varstva. Od jeseni 2018 lahko vrtci zaprosijo za

sredstva za nudenje kratkih brezplačnih 240-urnih programov otrokom v zadnjem letu pred osnovnošolskim izobraževanjem, ki prej niso bili vključeni v predšolsko vzgojo (Evropska komisija, 2019d).

Delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje, je nizek, doseganje osnovnih znanj in spretnosti pa dobro, vendar pri branju obstaja velika razlika med spoloma. Delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje, v Sloveniji znaša 4,2 % (2018) in je precej pod povprečjem EU, ki je 10,6 %, in nacionalnim ciljem Slovenije iz strategije Evropa 2020, ki znaša 5 % (Evropska komisija, 2019d). Uvršča se tudi med „najuspešnejše države“ glede na pregled socialnih kazalnikov. Program mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) pod okriljem OECD kaže, da je delež manj uspešnih učencev v Sloveniji pri vseh treh spretnostih pod povprečjem EU⁽²⁵⁾. Vendar se je delež manj uspešnih učencev pri branju povečal za 2,7 odstotne točke, medtem ko je delež pri drugih dveh spretnostih v glavnem ostal stabilen. Decembra 2019 je vlada sprejela nacionalno strategijo za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030. Delež najuspešnejših učencev je nad povprečjem EU pri matematiki in naravoslovju, vendar pod povprečjem pri branju (OECD, 2019b). Razlika med spoloma pri deležu manj uspešnih učencev je pri vseh treh spretnostih višja od povprečja EU in se povečuje, pri čemer so dečki slabši, zlasti pri branju (vrzel v višini 13,9 odstotne točke, ki je za 1,8 odstotne točke višja kot leta 2015; povprečje EU: 9,4 odstotne točke).

Migrantsko ozadje in značilnosti šole močno vplivajo na rezultate izobraževanja. Razlika med povprečno uspešnostjo učencev z migrantskim ozadjem in domačimi učenci je med največjimi v EU in se je od leta 2015 povečala. Vrzel med uspešnostjo učencev med šolami, v katerih imajo številni učenci migrantsko ozadje (pogosto gre za poklicne šole), in šolami, v katerih je takih učencev malo, je med največjimi v EU (OECD, 2019b). Število ur učenja slovenskega jezika, ki so na voljo migrantom, se je v letu 2019 znatno povečalo, in sicer s 35 ur na najmanj 120 ur na učenca v prvem letu izobraževanja.

⁽²⁵⁾ Rezultati za leto 2018 so bili naslednji: matematika: 16,4 %, povprečje EU: 22,4 %; naravoslovje 14,6 %, povprečje EU: 21,6 %; branje: 17,9 %, povprečje EU: 21,7 %.

Čeprav so se odhodki za izobraževanje po krizi zmanjšali, so še vedno precej višji od povprečja EU, leta 2020 pa naj bi se še povečali. Leta 2017 so bili odhodki sektorja država za izobraževanje višji od povprečja EU, in sicer kot delež BDP (5,4 % v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 4,6 %) in kot delež skupnih odhodkov sektorja država (12,6 % v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 10,2 %) (Evropska komisija, 2019d). Vendar je delež BDP bistveno nižji kot 6,6 % BDP, kolikor je znašal leta 2009. Vlada se je v koalicijskem sporazumu strinjala, da bo ta delež povečala na 6 % BDP. Vlada je privolila v tristopenjsko povišanje plač v javnem sektorju (vključno z učitelji) v letih 2019 in 2020, in sicer vsakokrat za 4 %. Prvi dve povišanji sta bili izvedeni januarja in novembra 2019.

Vedno več učiteljev se približuje upokojitveni starosti, na nekaterih področjih pa že prihaja do pomanjkanja. Več kot polovica učiteljev v terciarnem izobraževanju je starejših od 50 let. Delež učiteljev, starejših od 50 let, je nekoliko nižji na nižjih ravneh izobraževanja. Primanjkuje strokovnjakov za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami, na nekaterih podeželskih območjih pa tudi učiteljev predmetov, kot so naravoslovje, tehnologija, inženirstvo in matematika (Evropska komisija, 2019d). Delež učiteljev, ki se počutijo dobro ali zelo dobro usposobljene za uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij za poučevanje (67 %), je precej večji od povprečja EU (39,4 %). Odstotek učiteljev, ki menijo, da je učiteljski poklic v družbi cenjen (5,6 %), je med najnižjimi v EU (OECD, 2019c).

Stopnja doseganja terciarne izobrazbe je visoka, vendar so zaskrbljujoče velike razlike med moškimi in ženskami ter med osebami, rojenimi v Sloveniji, in osebami, rojenimi v tujini. Odstotek ljudi, starih od 30 do 34 let, s terciarno izobrazbo je leta 2018 znašal 42,7 %, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 40,7 %, vendar se je močno zmanjšal s 46,4 % leta 2017, kar je lahko delno povezano z rokom za dokončanje predbolonjskih študijskih programov do leta 2016. Ta odstotek je bistveno višji pri ženskah (56,3 %) kot pri moških (31,6 %), kar je največja vrzel v EU⁽²⁶⁾. To negativno vpliva na izpolnjevanje cilja

⁽²⁶⁾ Zdi se, da bo ta razlika med spoloma obstajala še naprej. Leta 2017 so ženske predstavljale skoraj dve tretjini študentov v Sloveniji.

trajnostnega razvoja št. 5. Obstaja tudi zelo velika razlika med deležem prebivalstva s terciarno izobrazbo pri osebah, ki so rojene v Sloveniji (45,3 %), in osebami, ki so rojene v tujini (22,1 %) (Evropska komisija, 2019d).

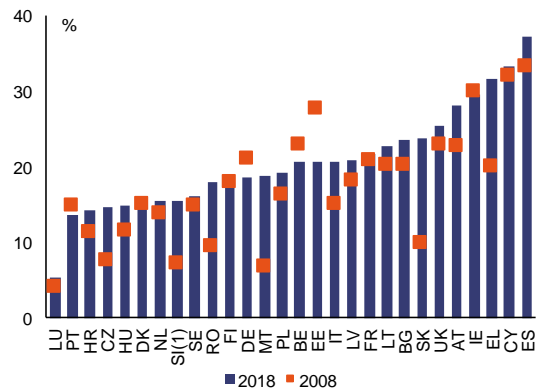
Slovenija je razvila mehanizem za spremljanje diplomantov, ki bi lahko pomagal izboljšati relevantnost terciarnega izobraževanja za trg dela. Omogočiti bi moral spremljanje poklicnih poti diplomantov (MIZS, 2019) in zagotavljati informacije o potrebah trga dela po različnih študijskih profilih za oblikovalce politik, univerze in študente.

Razlika med kvalifikacijami slovenske delovne sile in potrebami trga dela se je v zadnjem desetletju znatno povečala. Leta 2018 je bila šestina (15,6 %) visoko usposobljenih ljudi v Sloveniji zaposlenih v poklicih, ki ne zahtevajo terciarne izobrazbe (graf 3.3.2). Ta delež je nižji kot v EU, vendar se je od leta 2008 (7,1 %) skoraj podvojil, čeprav je to morda zaradi metodoloških sprememb v letih 2011 in 2014. V Sloveniji sicer potekajo nekatere dejavnosti predvidevanja potreb po znanjih in spretnosti, vendar ne obstaja celovit in usklajen sistem.

Čeprav se Slovenija na področju digitalnih spretnosti in znanj uvršča blizu povprečja EU, je glavni razlog za zaskrbljenost nizka stopnja vključevanja digitalnih spretnosti v učne načrte osnovnih in srednjih šol (Evropska komisija, 2019e). Slovenija ni napredovala na področju vključevanja digitalnih spretnosti in znanj v izobraževalni učni sistem, a so na tem področju napovedane spremembe in napredek se bo spremljal. Razvoj in ocenjevanje digitalnih spretnosti in znanj še nista celovito vključena v učne načrte. Posebni standardi znanja za te spretnosti in znanja, njihovo ocenjevanje ter uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije v ta namen so še v pripravi. Digitalne spretnosti in znanja se izboljšujejo na terciarni ravni, kjer je delež diplomantov na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike blizu povprečja EU. Odstotek diplomantk na teh področjih je z 20,5 % najvišji v EU (Evropska komisija, 2019e). Glede na raziskavo med podjetji s tujim kapitalom v Sloveniji iz leta 2017 jih je imelo 64 % težave pri iskanju ustrezno usposobljenih kadrov (SPIRIT,

2017). Vendar je to lahko delno posledica bega možganov.

Graf 3.3.2: **Delež diplomantov, zaposlenih v poklicih, ki ne zahtevajo terciarne izobrazbe**

(1) Prekinitve časovne vrste v letih 2011 in 2014.

Vir: Eurostat.

Regionalne razlike v izobraževanju in učenju niso zelo izrazite. Kazalniki regionalnih razlik v izobrazbi so manj izraziti kot drugi kazalniki, kot je npr. BDP na prebivalca ali intenzivnost raziskav in razvoja (OECD, 2019d). Vendar so razmere v Zahodni Sloveniji boljše kot v Vzhodni, zlasti v zvezi z deležem odraslih s terciarno izobrazbo in stopnjo vključenosti v vseživljenjsko učenje. Razlike na navedenih območjih so večje na bolj razčlenjeni geografski ravni. Vključenost v vseživljenjsko učenje v osrednjeslovenski regiji je višja od 15 %, v Prekmurju pa znaša manj kot 5 % (UMAR, 2019a).

Strategija razvoja Slovenije 2030 določa ciljne vrednosti za cilje trajnostnega razvoja v izobraževanju do leta 2030. Slovenija želi znatno izboljšati stopnjo vključenosti v vseživljenjsko učenje, ki naj bi se z 12 % v letu 2017 zvišala na vsaj 19 %. Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo naj bi se z 32,5 % v letu 2017 zvišal na 35 % leta 2030. To bi prispevalo k cilju trajnostnega razvoja št. 4.

3.3.3 SOCIALNA POLITIKA

Tveganje revščine ali socialne izključenosti se vse od okrevanja gospodarstva zmanjšuje, a v vzhodni regiji v primerjavi z zahodno ostaja višje. Dve od območij z najvišjim deležem materialno ogroženih ljudi sta v vzhodni regiji.

Delež materialno ogroženih oseb je bil na obeh območjih višji od 19 %. Leta 2017 je bilo skoraj 10 % gospodinjstev v Zasavski regiji deležnih neke vrste pomoči, kar je petkrat več od deleža v regijah z najnižjimi stopnjami brezposelnosti.

Delež ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, se zmanjšuje, razen pri starejših.

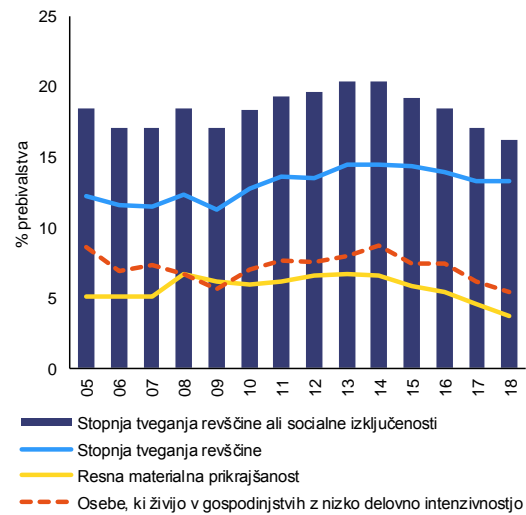
V primerjavi z lani se je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti⁽²⁷⁾ leta 2018 znižala za 0,9 odstotne točke na 16,2 %, kar je pod povprečjem EU, ki je 21,9 % (graf 3.3.4). Slovenija ima najnižjo stopnjo revščine otrok (0–17 let) v EU, in sicer 13,1 %. Vendar se je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti za starejše od 65 let z 18,3 % v letu 2017 povečala na 20,1 % v letu 2018, kar je precej nad povprečjem EU (18,6 %). Ta stopnja se je še bolj poslabšala za starejše ženske, in sicer na 24,4 % v letu 2018 v primerjavi s povprečjem EU, ki je 20,9 %.

Padec stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti je posledica zmanjšanja stopnje resne materialne prikrajšanosti (za 0,9 odstotne točke) in stopnje zelo nizke delovne intenzivnosti (za 0,8 odstotne točke). Stopnja tveganja revščine je ostala enaka kot v letu 2018 (13,3 %), kar je pod povprečjem EU (17,1 %). Od približno 268 000 prebivalcev Slovenije, ki so v

⁽²⁷⁾ Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti: stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti (v % vseh prebivalcev). Ljudje, ki jim grozi revščina in/ali trpijo zaradi resne materialne prikrajšanosti in/ali živijo v gospodinjstvih z nično ali zelo nizko delovno intenzivnostjo.

letu 2018 živeli pod pragom tveganja revščine, jih je bilo 89 000 upokojenih (18,1 % vseh upokojencev), od tega 60 000 žensk (SURs, 2019).

Graf 3.3.3: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti po sestavnih delih

Vir: Eurostat, Evropska komisija.

Na splošno socialni prejemki in nadomestila v Sloveniji zmanjšujejo tako razširjenost revščine kot njeno globino.

Leta 2018 so socialni prejemki in nadomestila pomembno zmanjševali revščino, saj so stopnjo revščine zmanjšali za 43,16 %, globino revščine pa za 67 %. Nadomestila za čas bolezni in invalidnost so imela največji učinek tako na stopnjo revščine (zmanjšanje za 28 %) kot na njeno globino (zmanjšanje za 45 %).

Okvir 3.3.1: Spremljanje uspešnosti glede na evropski steber socialnih pravic

Evropski steber socialnih pravic je vodilo za obnovljeno pozitivno konvergenco k boljšim delovnim in življenjskim razmeram v Evropski uniji. Določa 20 bistvenih načel in pravic na področju enakih možnosti in dostopa do trga dela, poštenih delovnih pogojev ter socialne zaščite in vključenosti.

Slovenija dosegla razmeroma dobre rezultate pri večini kazalnikov iz pregleda socialnih kazalnikov, ki podpirajo evropski steber socialnih pravic. Močna gospodarska rast je prispevala k nadaljnjemu povišanju zaposlenosti in znižanju brezposelnosti. Delež ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost,

Pregled socialnih kazalnikov za SLOVENIJO		
PREGLED SOCIALNIH KAZALNIKOV		Cilji trajnostnega razvoja
Enake možnosti in dostop do trga dela	Mladi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (% prebivalstva, starega med 18 in 24 let)	4 QUALITY EDUCATION
	Mladi, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo (% prebivalstva, starega med 15 in 24 let)	5 GENDER EQUALITY
	Razlika v stopnji zaposlenosti med spoloma	5 GENDER EQUALITY
	Razmerje kvintilnih razredov (S80/S20)	10 REDUCED INEQUALITIES
	Tveganje revščine ali socialne izključenosti (v %)	10 REDUCED INEQUALITIES
Dinamični trgi dela in pravični delovni pogoji	Stopnja zaposlenosti (% prebivalstva, starega med 20 in 64 let)	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH
	Stopnja brezposelnosti (% delovno aktivnega prebivalstva, starega med 15 in 74 let)	
	Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (% delovno aktivnega prebivalstva, starega med 15 in 74 let)	
	Rast bruto razpoložljivega dohodka na prebivalca	
	Neto dohodek samskega delavca, zaposlenega za poln delovni čas, s povprečno plačo	
Socialna zaščita in vključenost	Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjševanje revščine	1 NO POVERTY
	Otroci, mlajši od treh let, vključeni v formalno varstvo	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING
	Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi (po lastnem poročanju)	
	Raven digitalne pismenosti posameznikov	

Kritične razmere **Potrebno je spremljanje** **Šibka, vendar se izboljšuje** **Dobro, vendar je potrebno spremljanje** **Povprečna** **Nadpovprečna** **Med najuspešnejšimi**

V pregledu socialnih kazalnikov so države članice razvrščene v skladu s statistično metodologijo, dogovorjeno z Odborom za zaposlovanje in Odborom za socialno zaščito. Po tej metodologiji se opazujejo ravni in spremembe kazalnikov v primerjavi z ustreznim povprečjem EU, države članice pa se razvrstijo v sedem kategorij. Za podrobnejša metodološka pojasnila glej predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2020 (COM(2019) 653 final). Posodobljeno januarja 2020.

se je še zmanjšal, čeprav je še vedno precej nad povprečjem EU za starejše, zlasti pa za starejše ženske. Razmerje kvintilnih razredov (S80/S20) je precej pod povprečjem EU, zaradi česar je Slovenija ena od najbolj enakopravnih držav v EU. Neto plača delavca s polnim delovnim časom brez otrok, ki zasluži povprečno plačo, se počasi povišuje, vendar jo je treba spremljati. Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi (po lastnem poročanju) so dosegle povprečje EU.

Udeležba starejših in nizko usposobljenih delavcev na trgu dela ostaja izziv. Kljub pozitivnim trendom v zadnjih letih sta stopnji delovne aktivnosti in zaposlenosti teh delavcev še vedno precej pod povprečjem EU. Pod povprečjem EU je tudi stopnja njihove vključenosti v vseživljenjsko učenje. Slovenija je za obravnavo tega vprašanja sprejela več aktivacijskih ukrepov (glej oddelek 3.3.1).

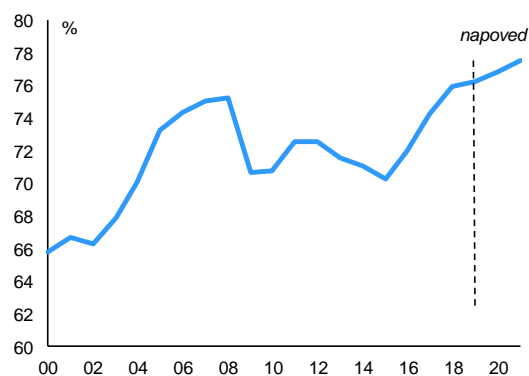
Slovenija je ena od vodilnih držav v EU pri preprečevanju zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja. Slovenija je s samo 4,2-odstotno stopnjo zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja v letu 2018 še naprej precej pod povprečjem EU (10,6 %) in svojim nacionalnim ciljem strategije Evropa 2020 v višini 5 %. Uvedla je preventivne ukrepe za opredelitev oseb, za katere obstaja tveganje zgodnje opustitve šolanja, ter za zagotavljanje strokovne/izobraževalne pomoči in vključevanja v okviru šolskega svetovanja. Poleg tega je program „Projektno učenje mlajših odraslih“, ki ga financira Evropski socialni sklad, namenjen ranljivi skupini mladih odrasli, ki zgodaj opustijo šolanje in niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo. Navedeni program jim pomaga razviti potencial za uspešno udeležbo v izobraževanju in oblikovati poklicno identiteto za lažje vključevanje v zaposlitev in širšo družbo. Slovenija je sprejela tudi številne ukrepe za vzpostavitev podpornega šolskega okolja za učence z migrantskim ozadjem, za katere je stopnja zgodnjega opuščanja šolanja višja kot pri njihovih vrstnikih, ki niso migranti, v Sloveniji in drugih državah članicah EU.

3.4 REFORME NA PODROČJU KONKURENČNOSTI IN NALOŽBE

3.4.1 NALOŽBE, KI POVEČUJEJO PRODUKTIVNOST

Rast produktivnosti dela se po obdobju precej omejenega približevanja stopnjam v euroobmočju nadaljuje. Produktivnost dela se je v letu 2018 povečala za 2,3 %, kar je bistveno več od povprečja EU in euroobmočja. To je pripomoglo k trenutnemu procesu približevanja Slovenije povprečni ravni produktivnosti v euroobmočju (glej graf 3.4.1). Rast produktivnosti dela v letu 2018 je bila zlasti osredotočena na storitve, šibka pa v predelovalnem sektorju.

Graf 3.4.1: Produktivnost dela v Sloveniji kot delež produktivnosti dela v euroobmočju

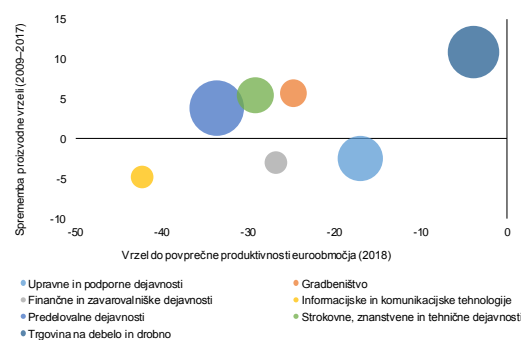
(1) BDP na uro dela glede na standard kupne moči.
Vir: Evropska komisija.

Izboljšanje produktivnosti je bilo posledica večje učinkovitosti, medtem ko so naložbe še vedno nizke. Od leta 2012 se je skupna faktorska produktivnost močno povečala, kar kaže, da postaja gospodarstvo bolj učinkovito. Vendar so naložbe še vedno razmeroma nizke. Leta 2018 so zasebne naložbe znašale le 15,7 % BDP, kar je 2 % BDP več kot leta 2015, vendar še vedno za 2,4 % pod povprečjem euroobmočja. Naložbe so bile posebno nizke na področjih, kot sta prometna infrastruktura in stanovanjska gradnja.

Nekateri storitveni sektorji hitro dohitujejo povprečje euroobmočja. Ob podpori razmeroma hitre rasti tujega povpraševanja od finančne krize je bila največja rast produktivnosti zabeležena v prometu ter v tehnološko intenzivnih in izvozno usmerjenih predelovalnih dejavnostih. Vendar je rast produktivnosti v predelovalnem sektorju kot celoti ostala na splošno v skladu s povprečjem euroobmočja, tako da je vrzel ostala skoraj

nespremenjena. Nekateri storitveni sektorji (npr. trgovina na debelo in drobno, poklicne, tehnične in znanstvene dejavnosti) hitro dohitujejo povprečje euroobmočja. To je lahko posledica ukrepov za odpiranje trga, ki so bili sprejeti po krizi (graf 3.4.2). Znatno povečanje produktivnosti je bilo zabeleženo tudi v upravnih in podpornih storitvah. To je predvsem posledica hitre rasti produktivnosti v zasebnih agencijah za zaposlovanje (UMAR, 2019b). V dveh sektorjih je produktivnost v zadnjih letih dodatno odstopala od povprečja euroobmočja. Prvi so storitve informacijske in komunikacijske tehnologije, zlasti telekomunikacije, drugi pa gradbeništvo, ki se od leta 2009 sooča z manjšim obsegom in spremenjeno strukturo povpraševanja.

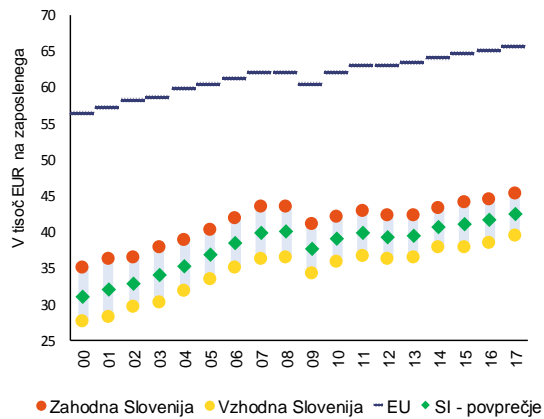
Graf 3.4.2: Proizvodna vrzel po sektorjih, 2009–2018

Vir: Eurostat, Evropska komisija.

Proizvodna vrzel med Zahodno in Vzhodno Slovenijo se zmanjšuje, kar spremlja zmanjševanje zaposlenosti na vzhodu. Produktivnost dela v Vzhodni Sloveniji se je med letoma 2010 in 2017 letno povečevala za 1,4 %, kar je precej več kot v zahodnem delu (1,0 %) in v povprečju EU (0,8 %) (graf 3.4.3). Rast produktivnosti v vzhodni regiji so spremljale izgube delovnih mest (-0,4 % letno v istem obdobju), kar kaže na proces prestrukturiranja v regionalnem gospodarstvu. Po drugi strani pa je zahodna regija doživela rast na področju produktivnosti in zaposlovanja. Vzhodna Slovenija še vedno kaže znatno višjo stopnjo zaposlenosti v industriji (28 % vseh delovnih mest) in kmetijstvu (11 % vseh delovnih mest), pri čemer je produktivnost obeh nižja od povprečja EU. Produktivnost v Vzhodni Sloveniji je manjša kot v Zahodni Sloveniji v vseh sektorjih, razen pri „finančnih in drugih storitvah“.

Graf 3.4.3: Rast produktivnosti

(1) Enota: Realna bruto dodana vrednost v tisoč EUR (v cenah iz leta 2015) na zaposleno osebo.

Vir: Eurostat, Evropska komisija.

Zahodna Slovenija po številnih gospodarskih in socialnih kazalnikih dosega boljše rezultate od vzhodne regije. Tako je Zahodna Slovenija po indeksu regionalne konkurenčnosti leta 2019 dosegla precej boljše rezultate kot vzhodna regija. Vrzal je velika na vseh področjih, ki so pomembna za razvoj sodobnega gospodarstva. V Vzhodni Sloveniji je delež ljudi s terciarno izobrazbo nižji, delež ljudi z nizko izobrazbo višji, javne in zasebne naložbe v raziskave in razvoj so nižje, nižja je zaposlenost v visokotehnoloških sektorjih in storitvah, ki temeljijo na znanju, posamezniki pa tudi manj uporabljajo internet.

Raziskave in razvoj

Slovenska podjetja so dejavno inovativna, čeprav so se nekateri kazalniki inovacijske uspešnosti v letu 2018 nekoliko znižali. Slovenija se je nekoliko slabše odrezala na področju inovacijske uspešnosti: čeprav je od leta 2011 zelo visoko uvrščena na evropskem sistemu inovacijskih kazalnikov, je leta 2018 njena uspešnost padla (Evropska komisija, 2019f). Ta padec se lahko pripiše zmanjšanju določenih kazalnikov na področjih, kot so naložbe, človeški viri, povezave ali prodaja inovacij proizvodov. Rezultat tega je, da Slovenija nima več položaja „močne inovatorke“, ampak je na lestvici padla za eno stopnjo, in je „zmerna inovatorka“. Še vedno obstaja velika razlika v inovacijski uspešnosti močnejše zahodne regije in šibkejše vzhodne regije. Vendar inovacijska središča ne obstajajo samo v Ljubljani, temveč tudi v mestih vzhodne

regije, v Celju in Mariboru. Zaposlovanje v visokotehnoloških storitvah⁽²⁸⁾ in storitvah, ki temeljijo na znanju⁽²⁹⁾, je skoncentrirano v zahodni regiji (Evropska komisija, 2019d).

Domača podjetja, zlasti MSP, so v povprečju manj inovativna kot v preteklosti. Polovica slovenskih podjetij je v letu 2019 razvila ali uvedla nove izdelke, postopke ali storitve. To je nad povprečjem EU in dvakrat več od deleža, zabeleženega v prejšnjih letih. Poleg tega skoraj 40 % podjetij v Sloveniji same sebe prikazuje kot aktivne inovatorje ali nosilce projektov, kar je več od trenutnega povprečja EU (28 %). Vendar se je inovacijska dejavnost podjetij od leta 2010 zmanjšala v vseh velikostnih razredih podjetij. Največji padec je bil v zadnjih treh letih zabeležen pri malih podjetjih in v predelovalnem sektorju (EIB, 2019; UMAR, 2019a). Podjetja v tuji lasti predstavljajo 39 % skupnih odhodkov podjetij za raziskave in razvoj v državi. Svoje inovacijske dejavnosti izvajajo v srednje- in visokotehnoloških predelovalnih sektorjih. Več kot polovica patentnih prijav, ki so jih pri Evropskem patentnem uradu v obdobju 2010–2018 vložila slovenska podjetja, je prišlo od velikih podjetij s teh tehnoloških področij.

Intenzivnost naložb podjetij v raziskave in razvoj je razmeroma visoka, vendar so javni odhodki za raziskave in razvoj skromni, cilj v višini 3 % na področju intenzivnosti raziskav in razvoja pa je videti nedosegljiv. Intenzivnost raziskav in razvoja je v letu 2018 znašala 1,95 % BDP (povprečje EU: 2,11 %), kar pomeni, da se je vrnila na raven iz leta 2010, potem ko je leta 2013 dosegla najvišjo vrednost 2,56 %. To je bilo posledica odhodkov podjetij za raziskave in razvoj, ki so v letu 2018 znašali 1,45 % BDP (nad povprečjem EU, ki znaša 1,41 %), kar prav tako pomeni, da so se vrnili na raven iz leta 2010, potem ko so leta 2013 dosegli najvišjo vrednost 1,96 % BDP. Vrh leta 2013 je sledil uvedbi znatnih davčnih olajšav za raziskave in razvoj v letu 2010⁽³⁰⁾. Poznejši upad je mogoče pojasniti s

⁽²⁸⁾ 7,3 % vseh zaposlenih v Zahodni Sloveniji v primerjavi s 4,3 % v Vzhodni Sloveniji.

⁽²⁹⁾ 40,4 % vseh zaposlenih v Zahodni Sloveniji v primerjavi z 31,2 % v Vzhodni Sloveniji.

⁽³⁰⁾ Stopnja davčne olajšave se je leta 2010 povečala z 20 % na 40 % dovoljenega odbitka stroškov za raziskave in razvoj od davka od dohodkov pravnih oseb, z dodatnim odbitkom v regijah z nižjimi dohodki. Od leta 2012 znaša olajšava za raziskave 100 %. V primeru nezadostne davčne osnove se

strožjim nadzorom nad poročanjem podjetij o raziskavah in razvoju ter prenehanjem financiranja raziskav in razvoja v centrih odličnosti, kompetenčnih in razvojnih centrih, ki jih je sofinancirala EU (UMAR, 2019a). Naložbe podjetij v raziskave in razvoj še vedno predstavljajo približno 75 % vseh odhodkov za raziskave in razvoj v državi, kar je približno 10 odstotnih točk več od povprečja v EU. Odhodki podjetij za raziskave in razvoj so večinoma skoncentrirani na področju farmacevtskih proizvodov, strojev, računalniške tehnologije in tehnologij, povezanih z električno energijo. Javnofinančni odhodki za raziskave in razvoj so skromni (0,5 % BDP), vendar jih je vlada leta 2018 povečala, delno s podporo strukturnih skladov EU. Poleg tega je slovenska vlada načrtovala postopno povečanje javnih naložb v raziskave in razvoj v obdobju 2019–2021. Vendar je cilj v višini 3 % BDP na področju intenzivnosti raziskav in razvoja videti nedosegljiv do leta 2020. Slovenija se je leta 2018 na področju mednarodnih soobjav uvrstila v povprečje držav EU. Naložbe so še vedno neenakomerno porazdeljene med obe regiji, pri čemer je intenzivnost raziskav in razvoja v zahodni regiji znašala 2,27 %, v vzhodni regiji pa 1,4 %, kar posledično pomeni tudi neenak delež človeških virov na področju znanosti in tehnologije v aktivnem prebivalstvu (51 % v Zahodni Sloveniji v primerjavi s 40 % v Vzhodni Sloveniji v letu 2018). Prisotne so tudi regionalne razlike v dejavnosti soobjav, ki je večja v zahodni regiji, tako na javno-zasebni kot na mednarodni ravni.

Število raziskovalcev se je povečalo, delež diplomantov doktorskega študija je zelo visok. Od leta 2008 se je močno povečalo število raziskovalcev, ki jih zaposlujejo podjetja⁽³¹⁾. Slovenija je še vedno vodilna med državami

neizkoriščeni del olajšave lahko prenese v naslednjih pet let. Za znesek upravičenih odhodkov za raziskave in razvoj ali vrednost davčne olajšave za raziskave in razvoj ni zgornje meje.

⁽³¹⁾ Izraženo kot število zaposlenih s polnim delovnim časom, zaposlenih v raziskavah in razvoju, pri podjetjih na tisoč aktivnih prebivalcev. V poslovnem sektorju sta zaposleni skoraj dve tretjini vseh raziskovalcev.

OECD glede na delež diplomantov doktorskega študija v prebivalstvu⁽³²⁾ (OECD, 2019d). Leta 2018 je bil pritok študentov doktorskega študija v državo pozitiven: 104 so Slovenijo zapustili, 163 pa se jih je priselilo.

Več in boljše sodelovanje med znanostjo in industrijo bi lahko izboljšalo raziskovalno in inovacijsko zmogljivost Slovenije. Sodelovanje med znanostjo in industrijo je omejeno predvsem na srednje- in visokotehnološke sektorje (npr. farmacevtski proizvodi, stroji). Učinkovitost pisarn za prenos znanja, ki jih ustanovijo raziskovalne organizacije in visokošolske ustanove, je zelo različna.

Še vedno se ni začelo izvajati več strukturnih reform za izboljšanje upravljanja in učinkovitosti javnih naložb v raziskave in razvoj. Približno 87 % podpornih ukrepov iz strukturnih skladov je namenjenih znanstveni in tehnološki odličnosti, raziskovalni infrastrukturi ter sodelovanju med znanostjo in gospodarstvom. Vendar je treba še vedno spodbujati učinkovito strukturo upravljanja za sodelovanje na področju raziskav in inovacij med različnimi ministrstvi in agencijami, pa tudi za tesnejše sodelovanje med akterji na področju raziskav in inovacij. Državni zbor mora še sprejeti osnutek zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti, ki določa temelje za izvajanje raziskovalne in inovacijske strategije za obdobje 2011–2020. Uvedba financiranja ustanov na podlagi uspešnosti bi lahko spodbudila njihov razvoj in rast. Čeprav je vlada zavezana strukturnim reformam na tem področju, pa še ni izpolnila priporočil Sloveniji iz instrumenta Evropske komisije za podporo politikam (Evropska komisija, 2018b) o internacionalizaciji znanstvene baze in sodelovanju med akademskim in poslovnim svetom. Vlada načrtuje tudi, da bo strategija pametne specializacije postala sestavni del raziskovalne in inovacijske strategije ter zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti.

⁽³²⁾ Delež oseb, starih od 25 do 64 let, z doktoratom (3,8 % v Sloveniji, povprečje OECD 1,1 %).

Okvir 3.4.1: Dejavniki uspešnosti Slovenije na področju raziskav in inovacij

Četrta industrijska revolucija, tj. konvergenca digitalnih, bioloških in fizičnih tehnologij, predstavlja izziv za slovensko raziskovalno skupnost in gospodarsko uspešnost na splošno. Tehnološke motnje, ki jih povzročajo velepodatki, internet stvari, umetna inteligenca in robotika, bodo znatno vplivale na slovensko gospodarstvo, produktivnost, konkurenčnost in delovno silo. Po nekaterih ocenah bi avtomatizacija lahko vplivala na 40 do 70 % delovnih mest (OECD, 2018). Nekatera delovna mesta bi se lahko nadomestila, narava številnih drugih bi se lahko bistveno spremenila, ustvarila pa bi se lahko tudi nova delovna mesta. Neto učinek bo odvisen tudi od tega, kako dobro se bo Slovenija pripravila na industrijski prehod, vključno s spremembami v kombinaciji politik na področju znanosti, tehnologije in inovacij (glej oddelek 3.3). Razvoj in izvajanje digitalnih tehnologij in novih poslovnih modelov zahteva okrepljene raziskovalne dejavnosti, boljši inženiring, matematiko ter digitalne spretnosti in znanja (glej oddelek 3.4.1), učinkovite spremembe na področju raziskav in razvoja v javnem in zasebnem sektorju ter vključitev v gospodarstvo (glej oddelek 3.4.1).

Medtem ko uspešnost Slovenije na področju raziskav in inovacij ostaja pod povprečjem EU (glede na evropski sistem inovacijskih kazalnikov za leto 2019 je bila uvrščena med „zmerne inovatorke“), ima država konkurenčno prednost na področjih, kot sta umetna inteligenca in robotika (glej oddelek 3.4.1). Poleg tega ima odlične izkušnje na znanstvenih in tehnoloških področjih, kot so fizika, materiali in biokemija, v zadnjem času pa tudi na področjih, ki se spopadajo z izzivi, povezanimi s podnebjem (npr. razvoj nove generacije akumulatorjev in hladilnih sistemov). Slovenija že od začetka 70. let prejšnjega stoletja uspešno izvaja znanstvene raziskave umetne inteligence. Prvo mednarodno središče za umetno inteligenco pod pokroviteljstvom Unesca bo odprto na začetku leta 2020. Država namerava tudi razviti nacionalno strategijo za umetno inteligenco, ki bo zajemala celoten inovativni življenjski cikel in medsektorsko uporabo. Tehnologije blokovnih verig se v slovenskem sektorju finančne tehnologije sicer že uporabljajo (glej oddelek 3.2), vendar bi lahko imele veliko širši doseg za gospodarstvo.

Slovensko dinamično okolje za zagonska podjetja na področju informacijskih in komunikacijskih tehnologij, ki ga podpirajo zanesljive podporme storitve za podjetja, je pomemben dejavnik za industrijski prehod države. Za uspešen prenos znanja v inovacije ter v industrijo, višjo produktivnost in boljšo konkurenčnost slovenskega gospodarstva so še posebej pomembne povezave med akademsko sfero in podjetji. Več primerov uspešnega javno-zasebnega sodelovanja je mogoče najti v okviru strateških raziskovalno-inovacijskih partnerstev. Partnerstvo med akademsko sfero in podjetji, ki ga vodi Institut „Jožef Stefan“, združuje ključne deležnike, ki sodelujejo pri razvoju prodornih inovacij za tovarne prihodnosti. Projekt na področju nadzornih tehnologij, orodij, robotike in fotonike je še en primer uspešnega javno-zasebnega sodelovanja, pri katerem je inovativne rešitve za proizvodne zmogljivosti skupaj razvilo 13 podjetij in 6 raziskovalnih organizacij (GOSTOP). Na podlagi prejšnjih projektov je Fakulteta za strojništvo v Ljubljani leta 2019 uspešno odprla prvi demonstracijski center „Pametna tovarna“, ki podpira vključitev inovativnih rešitev „industrije 4.0“ v proizvodne procese. Izkušnje, pridobljene pri uspešnih projektih, ter zagotavljanje stabilnosti in nadaljevanja podpore za raziskave in inovacije bodo ključni za izboljšanje uspešnosti države na področju raziskav in inovacij in eno od glavnih gonil gospodarske rasti.

Da bi Slovenija povečala produktivnost in konkurenčnost svojega gospodarstva, bi se morala poskušati približati najuspešnejšim državam članicam EU na področju raziskav in razvoja. To bi zahtevalo povečanje javnih in zasebnih naložb, vzpostavitev ustrezne raziskovalne infrastrukture in raziskovalne zmogljivosti ter zagotovitev celovitega izkoriščanja potenciala. V nekaterih sektorjih bi bilo to mogoče doseči razmeroma hitro, saj infrastruktura že obstaja, pri čemer bi jo bilo treba le nadgraditi in optimizirati njeno uporabo.

Financiranje raziskav in inovacij bi moralo temeljiti na uspešnosti, poleg tega pa bi bilo treba odpraviti vrzeli v sistemu inovacij. Pri oblikovanju politik bi se lahko pozornost namenila: (i) povečanju zmogljivosti pristojnih organov odločanja in izvršnih organov; (ii) (ponovni) uvedbi shem za načrtovanje javno-zasebnih programov ter (iii) podpiranju grozdov, sodelovanja med univerzami, javnimi raziskovalnimi ustanovami in zasebnim sektorjem (na primer z doktorskimi kandidati v podjetjih) ter podpiranju zagona in razširitve MSP.

Digitalizacija

Sprejetje digitalnih tehnologij in poslovnih modelov na splošno dobro napreduje, vendar nekateri sektorji zaostajajo. Slovenija se po indeksu digitalnega gospodarstva in družbe Evropske komisije uvršča na 16. mesto med državami članicami EU (Evropska komisija, 2019e). Ozaveščenost o potrebi po integraciji digitalnih tehnologij v poslovne procese je vse večja. 75 % slovenskih podjetij je v celoti ali delno uvedlo vsaj eno digitalno tehnologijo⁽³³⁾. To je več od povprečja EU, ki znaša 58 % (EIB, 2019). Vendar je stopnja integracije digitalnih tehnologij po različnih sektorjih gospodarstva zelo različna. Digitalna preobrazba je močna v avtomobilskem sektorju, e-trgovanju, turizmu, inovacijah v sestavljenih materialih in podjetjih, vključenih v tuje vrednostne verige. Poleg tega je Slovenija močna na nekaterih nišnih področjih, kot so robotika, finančna tehnologija, kibernetska varnost in umetna inteligenca (glej okvir 3.4.1). Slovenija zdaj izvaja svojo nacionalno digitalno strategijo⁽³⁴⁾ in trenutno pripravlja celovito strategijo umetne inteligence.

Slovenija dobro deluje v podatkovnem gospodarstvu. Slovenska podjetja so med najboljšimi v EU na področju ponovne uporabe podatkov javnega sektorja, pri čemer dobro izkoriščajo široki obseg obsežnih zbirk podatkov, odprtih za javnost. Slovenija pripravlja podatkovno strategijo in načrtuje integrirano podatkovno skladišče, da bi dostop do podatkov javnega sektorja postal prijaznejši uporabnikom.

⁽³³⁾ Podjetja so uvedla vsaj eno od naslednjih tehnologij: 3D tiskanje, avtomatizacija prek napredne robotike, internet stvari, kognitivne tehnologije, razširjene ali virtualne resničnosti, brezpilotni zrakoplovi, tehnologija platform.

⁽³⁴⁾ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DID/Strategija-razvoja-informacijske-druzbe-2020.pdf>.

Slovenija se na področju digitalnih javnih storitev uvršča v povprečje držav EU. V Sloveniji je na voljo široka paleta osnovnih spletnih storitev (80 % takšnih storitev je na spletu). Državljeni in podjetja imajo edinstvene identifikacijske številke (osebna matična številka, registrska številka podjetja, davčna številka itn.), ki se uporabljajo za identifikacijo. Vendar to niso sredstva za elektronsko identifikacijo. Trenutno se večina e-storitev opira na kvalificirana digitalna potrdila, ki jih izdaja javni ali zasebni sektor, in se uporabljajo za overitev in elektronski podpis. V letu 2019 je bila izvedena pomembna reforma bolniških listov, ki jih je zdaj mogoče predložiti elektronsko. Reforma naj bi po pričakovanjih upravno breme podjetij zmanjšala za 16 milijonov eurov letno. Elektronsko poročanje o nesrečah in poškodbah, povezanih z delom, bo sledilo aprila 2020.

Pokritost z (ultra)hitro in mobilno širokopasovno povezavo je zelo visoka, vendar druga področja zaostajajo. Slovenija je izboljšala svojo širokopasovno povezljivost, vendar se na tem področju še vedno uvršča pod povprečje EU. Čeprav je pokritost s fiksnimi širokopasovnimi povezavami ostala stabilna in je pokritih 98 % gospodinjstev (povprečje EU 77 %), je Slovenija povečala hitre širokopasovne povezave (omrežja nove generacije, ki lahko zagotovijo hitrost od 30 do 100 Mb/s) na 86 %, kar presega povprečje EU. Približno 80 % gospodinjstev v Sloveniji je pokritih z ultrahitro širokopasovno povezavo (100 Mb/s in več), kar povprečje EU presega za 20 odstotnih točk. Slovenija je povečala razširjenost mobilnih širokopasovnih povezav na 74 % prebivalcev, vendar ostaja precej pod povprečjem EU, ki znaša 96 % (Evropska komisija, 2019e). Hitra omrežja so razmeroma nova in uporaba hitrega interneta je še vedno pod povprečjem EU.

Okvir 3.4.2: Naložbeni izzivi in reforme v Sloveniji

Oddelek 1. Makroekonomski vidik

Po hitri rasti v letih 2017 in 2018 so se naložbe v letu 2019 znatno upočasnile, zlasti v stroje in opremo. Naložbe v gradbeništvo so še naprej visoke. Zasebne naložbe so v letu 2018 znašale 15,7 % BDP, s čimer so bile še vedno za 2,4 odstotne točke pod povprečjem euroobmočja. Javne naložbe so zelo odvisno od sredstev EU. Zasebne naložbe v raziskave in razvoj so nekoliko nad povprečjem EU, vendar so nezadostno podprte z nizkimi ravnmi javne porabe na tem področju. Sredstva EU vplivajo tako na zasebne kot tudi na javne naložbe.

Oddelek 2. Ocena ovir za naložbe in tekočih reform

Kljub določenemu napredku v zadnjih letih na številnih področjih še vedno obstajajo ovire za naložbe. Zmanjšanje birokracije ostaja eden od ključnih izzivov za spodbujanje naložb. Med druge izzive, ki jih je treba premagati, spadata visoka raven zaznane korupcije, zlasti na področju energije, gradbeništva in urbanističnega načrtovanja, ter (zaznana) pravna negotovost pri javnem naročanju. Znatna vloga podjetij v državni lasti ali pod državnim nadzorom bi lahko povzročila izkrivljanje konkurence in dodeljevanja sredstev. Poleg tega slabe prometne povezave med regijami zmanjšujejo produktivnost, saj prihaja do izgube časa v prometnih zastojih, zamude pri prevozu pa so drage.

Okvir: Naložbeni izzivi in reforme v Sloveniji

Javna uprava / poslovno okolje	Regulativno/upravno breme	Prip.	Finančni sektor / obdavčitev	Obdavčitev	
	Javna uprava			Dostop do financiranja	
	Javno naročanje / javno-zasebna partnerstva	Prip.	Raziskave in razvoj ter inovacije	Sodelovanje med univerzami, raziskovalnimi ustanovami in podjetji	
	Pravosodni sistem			Financiranje raziskav in razvoja ter inovacij	
	Insolvenčni okvir			Poslovne storitve / regulirani poklici	
Trg dela / izobraževanje	Konkurenca in regulativni okvir		Sektorski predpisi	Prodaja na drobno	
	Delovnopravna zakonodaja / okvir za pogodbe o delu			Gradbeništvo	
	Plače in določanje plač			Digitalno gospodarstvo / telekomunikacije	
Izobraževanje		Energija			
				Promet	Prip.

Legenda:

	Ni ugotovljenih ovir za naložbe		Določen napredek
Prporočilo	Ovire za naložbe so obravnavane tudi v priporočilu za državo		Znatno napredek
	Ni napredka		V celoti obravnavano
	Omejen napredek		

Izbrane ovire za naložbe in trenutni prednostni ukrepi

1. Vlada Slovenije si zelo prizadeva za izboljšanje javnega naročanja (glej oddelek 3.4.3), vključno s spodbujanjem elektronskega javnega naročanja in sodelovanja MSP pri javnem naročanju. Nekateri ukrepi, kot je profesionalizacija javnih kupcev, se izvajajo le postopoma, pri javnem naročanju v zdravstvu pa je bil dosežen le majhen napredek (glej oddelek 3.4.3). Na splošno je konkurenca pri javnem naročanju še vedno zelo nizka.

2. Izboljšanje prometnih omrežij, zlasti na oddaljenih območjih, bi pripomoglo k boljšemu vključevanju teh območij v gospodarstvo. Posledično bi bila gospodarska aktivnost manj skoncentrirana v prestolnici (in nekaterih drugih gospodarskih središčih), vključno z vsemi povezanimi stroški zaradi zastojev za zaposlene, podjetja, rezidente in okolje/podnebje. Učinkovitejša prometna omrežja bi tako lahko pripomogla k povečanju gospodarske rasti in zmanjšanju razlik med regijami.

Pri prizadevanjih za širokopasovna omrežja naslednje generacije prihaja do zamud. Vsi večji operaterji vlagajo v zelo visokozmogljiva omrežja in vse bolj se uveljavlja tehnologija optike do doma. Sofinanciranje naložb v širokopasovno infrastrukturo iz skladov EU znaša približno

35 milijonov EUR, kar pokriva skoraj vse stroške projekta. Slovenija še vedno nima posebne celovite strategije za upravljanje radiofrekvenčnega spektra, ki je potrebna za pravočasno dodelitev pionirskih frekvenčnih pasov 5G in uvajanje 5G.

3.4.2 DELOVANJE TRGA IN POSLOVNO OKOLJE

Podjetništvo in razširitev

Poslovna demografija Slovenije je še naprej dinamična in zakriva nekatere strukturne pomanjkljivosti. Število nastajajočih in novih podjetij se je v zadnjih letih povečevalo. Ta pozitivni razvoj v veliki meri odraža nadaljnjo stabilnost gospodarske rasti Slovenije. Vendar še vedno razmeroma velika gostota predpisov in upravno breme še naprej ovirata vstop in rast podjetij (UMAR, 2019a; glej spodaj). Mala in srednja podjetja v Sloveniji predstavljajo delež gospodarstva, ki je višji od povprečja EU v smislu zaposlovanja (72,0 % v primerjavi s 66,6 %) in dodane vrednosti (64,5 % v primerjavi z 56,4 %) (Evropska komisija, 2019g). Manjša podjetja se običajno težje spoprijemajo s kompleksnimi predpisi.

Delež podjetnic ostaja med najnižjimi v EU. Slovenija je na področju podjetništva žensk napredovala z uvedbo programov usposabljanja za brezposelne ženske in subvencij za samozaposlene ženske. Med letoma 2016 in 2018 je velika večina udeleženk v programih usposabljanja ustanovila lastno podjetje. Kljub temu napredku je delež podjetnic še vedno med najnižjimi v EU (Evropska komisija, 2019g; GEM, 2019).

Regulativno in upravno breme

Regulativno breme se v Sloveniji postopoma zmanjšuje, vendar je na nekaterih področjih še vedno razmeroma visoko. Med letoma 2010 in 2019 se je uvrstitev Slovenije na lestvici Svetovne banke o enostavnosti poslovanja (Svetovna banka, 2019) s 53. izboljšala na 40. mesto. Na svetovnem indeksu konkurenčnosti Mednarodnega inštituta za razvoj menedžmenta (International Institute for Management Development) je Slovenija z 49. mesta leta 2015 napredovala na 37. mesto leta 2019 med 63 zajetimi državami (IMD, 2019). Čas, ki je potreben za plačilo davkov v Sloveniji, se je nekoliko zmanjšal (z 245 ur v letu 2018 na 233 ur

v letu 2019), vendar je še vedno visok v primerjavi s povprečjem EU (172 ur) (Evropska komisija, 2019g). Podjetja še vedno menijo, da so pogoste nepredvidene spremembe zakonodaje v Sloveniji moteče za poslovno okolje. Poleg tega mala in srednja podjetja še vedno menijo, da je upravno breme veliko in da se zmanjšuje prepočasi (Evropska komisija, 2019g).

Slovenija si še naprej prizadeva za zmanjšanje regulativne omejevalnosti in upravnega bremena. Enotni dokument, regulativna ocena učinka in test MSP (obvezno od januarja 2017) so instrumenti za zmanjšanje upravnega bremena in izboljšanje zakonodaje. Vzpostavljeni so bili tudi poslovni portali za domače in tuje podjetnike (e-VEM in EUGO). Leta 2017 je bil ta sistem vključen v novo vzpostavljeni nacionalni poslovni portal (Slovenska poslovna točka, SPOT). Zdaj je lažje ustanoviti podjetje, davčna ureditev za mikropodjetja pa je bila poenostavljena. Uvedeno je bilo tudi elektronsko izdajanje računov in enostavnejši sistem za plačevanje obveznih dajatev (glej oddelek 3.4.1).

Splošno učinkovitost prizadevanj Slovenije za zmanjšanje bremena zavirajo pomanjkljivosti pri izvajanju. Za večino ukrepov iz enotnega dokumenta se šteje, da so bili v celoti ali vsaj delno izvedeni. Vendar pa se predstavniki MSP še vedno pritožujejo, da veliko ukrepov še ni dokončanih in da njihovi učinki ne izpolnjujejo vedno pričakovanj MSP, čeprav se o ukrepih poroča, kot da so izvedeni. Udeležba javnosti pri načrtovanju ukrepov za zmanjšanje bremena v okviru enotnega dokumenta je še vedno precej nizka. Test MSP se uporablja pogosteje. Kljub temu se test MSP in ocene učinkov na konkurenčnost podjetij še ne uporabljajo za izvedbene predpise in pravila. To lahko privede do neupravičenih bremen za MSP (Evropska komisija, 2019g). Še vedno so mogoče izboljšave na področju: (i) pogosto zastarele ali nepopolne vsebine na uradnih spletnih straneh in (ii) razpoložljivosti popolnoma elektronskih postopkov za številne storitve, kot je priznavanje poklicnih kvalifikacij.

Še vedno obstajajo izzivi v zvezi s praktičnim vključevanjem socialnih partnerjev in drugih poslovnih deležnikov v pripravo zakonodajnih predlogov in drugih reformnih ukrepov. Slovenija se o zakonodajnih predlogih že dolgo

posvetuje s socialnimi partnerji (glej oddelek 3.3.1) in zunanjimi deležniki. Vendar do teh posvetovanj pogosto pride pozno v postopku, ko imajo organi morda na voljo omejene možnosti za vsebinske spremembe predlogov. Zaradi tega podjetja menijo, da ima njihova udeležba nezadosten učinek (UMAR, 2019a).

Kljub nekaterim izboljšavam so ključni poklici še vedno zelo regulirani. Slovenija je upoštevala nekatera priporočila Komisije iz januarja 2017 (Evropska komisija, 2017b) in odpravila nekatere omejitve dostopa do poklicev odvetnikov in nepremičninskih posrednikov. Kljub temu so pravni poklici (odvetniki in notarji) v Sloveniji še vedno zelo regulirani, kar potrjuje kazalnik regulacije proizvodnih trgov OECD za leto 2018⁽³⁵⁾.

Slovenija je med letoma 2016 in 2018 priglasila razmeroma malo tehničnih predpisov. Samo 32 od skupno 2 196 osnutkov tehničnih predpisov, ki so bili v celotni EU priglasi na področju direktive o preglednosti enotnega trga (Direktiva 2015/1535), je bilo iz Slovenije (podatkovna zbirka Informacijskega sistema o tehničnih predpisih). Ta nizka stopnja uradnih priglasi je lahko povezana s pomanjkanjem ozaveščenosti o direktivi o preglednosti enotnega trga in omejeno upravno zmogljivostjo. Ovire v trgovini vplivajo na gospodarsko rast in delovanje enotnega trga kot orodja za konkurenčnost. Slovenija tako zamuja priložnost, da bi še izboljšala svojo povezanost z enotnim trgovim in pridobila s tem povezane gospodarske koristi.

3.4.3 KAKOVOST INSTITUCIJ IN NJIHOVO UPRAVLJANJE

Javno naročanje

Konkurenca na področju javnih naročil ostaja težava. V Sloveniji se na razpisih pojavlja sorazmerno visoko število posameznih ponudb, pri čemer je v povprečju prejetih malo ponudb na razpis. Poleg tega je delež postopkov s pogajanjem brez predhodne objave, zabeležen v podatkovni bazi TED, v zadnjih letih visok v primerjavi z

EU⁽³⁶⁾. Manjša konkurenca, zlasti v majhni državi, kot je Slovenija, običajno vodi do višjih cen, manj izbire in lahko tudi spodbuja nedovoljeno dogovarjanje med ponudniki. Slovenski organi se zavedajo teh tveganj in sodelujejo z Evropsko komisijo in OECD pri sistematičnem pregledu pristopa države k javnemu naročanju. Delež postopkov, oddanih samo na podlagi najnižje cene, se sicer zmanjšuje, vendar ostaja višji od povprečja EU. Večja teža okoljskih meril pri odločanju o oddaji naročila bi Sloveniji pomagala pri prehodu na bolj trajnostno gospodarstvo (glej oddelek 3.5).

Slovenija je sprejela reforme za izboljšanje učinkovitosti sistema pritožb. Slovenija je uvedla možnost izpodbijanja odločitev Državne revizijske komisije pred Upravnim sodiščem. Neodvisnost Državne revizijske komisije bo okrepljena z uvedbo komisije za presojo primernosti kandidatov, v kateri bodo člani Sodnega sveta. Vendar v okviru reform neimenovanje kandidata za člana v prihodnosti ne bo predmet sodnega nadzora ter samo Državni zbor bo pristojen za imenovanje komisije za presojo in odločanje o razrešitvi članov Državne revizijske komisije.

Slovenija spodbuja sodelovanje MSP na razpisih, kar prispeva tudi k povečanju konkurence. MSP prejmejo precejšen delež javnih naročil: leta 2018 je bilo 78 % izvajalcev malih in srednjih podjetij. To je mogoče razumeti kot znak, da je ovire, ki MSP preprečujejo sodelovanje v javnih razpisih, razmeroma malo. Slovenija pogosto razdeli naročila v sklope, s čimer MSP olajša oddajanje ponudb. Številna svetovna podjetja v Sloveniji niso prisotna ali so le omejeno prisotna, kar pomeni, da je več prostora za slovenska podjetja.

Programska orodja za elektronsko naročanje so povečala preglednost. Funkcija elektronske oddaje ponudb na razpise se zelo uporablja. Sistem elektronskega javnega naročanja se opira na strukturirane podatke, ki so dostopni prek različnih podatkovnih zbirk. Slovenija trenutno pripravlja podatkovno skladišče za zbiranje podatkov o javnih naročilih, ki bo vir podatkov za novo orodje za poslovno analitiko. To bo organom za javna

⁽³⁵⁾ <http://www.oecd.org/economy/reform/indicators-of-product-market-regulation/>.

⁽³⁶⁾ Podatki TED, harmonizirani na ravni EU, za obdobje 2015–2018; podatki za leto 2019 še niso na voljo. Nacionalne podatke je moč najti v letnih statističnih poročilih Slovenije.

naročila omogočilo, da dobijo boljše informacije o ravneh cen in ponudnikih.

Slovenija profesionalizira javne kupce. Slovenija je maja 2018 sprejela akcijski načrt za profesionalizacijo svojih javnih kupcev s 27 različnimi ukrepi, ki se zdaj izvajajo. Slovenija načrtuje tudi izvajanje evropskega okvira kompetenc za javne naročnike. Okvir določa nabor potrebnih znanj in spretnosti, ki jih morajo imeti zaposleni pri javnih naročnikih.

Združevanje javnih naročil v zdravstvenem sektorju v Sloveniji še vedno ne dosega svojega potenciala. Poleg razširitve podatkovne zbirke o cenah leta 2019 ni bilo večjega napredka za izboljšanje združevanja javnih naročil. Prejšnji načrt za ustanovitev posebnega centralnega nabavnega organa za zdravstveni sektor je bil opuščen. Slovenija se je namesto tega odločila za ohlapnejšo strukturo skupnega javnega naročanja med različnimi javnimi bolnišnicami s podporo Ministrstva za zdravje. Pri tej ureditvi je premalo usklajevanja med različnimi javnimi bolnišnicami glede tega, katero blago in storitve naj naročajo skupaj. Doslej sta se le dve največji bolnišnici, ki predstavljata 60 % trga, dogovorili, da objavita skupne razpise. Slovenija nima nobene strategije za javno naročanje v zdravstvenem sistemu. To omejuje njeno sposobnost usklajevanja razpisov, izmenjave strokovnega znanja in učinkovitega zmanjševanja tveganja za dogovorjeno oddajanje ponudb (glej oddelek 3.1.4).

Slovenska podjetja so še naprej zaskrbljena zaradi korupcije pri javnem naročanju. V Sloveniji 78 % podjetij meni, da je korupcija pri javnem naročanju, ki ga upravljajo nacionalni organi, zelo razširjena, kar je največje povečanje med državami članicami EU od leta 2017 (+29 odstotnih točk). Podobno 72 % podjetij meni, da je splošno razširjena pri javnem naročanju, ki ga upravljajo lokalni in regionalni organi, kar je za 12 odstotnih točk več kot leta 2017. Čeprav je delež podjetij, ki poročajo, da imajo izkušnje s korupcijo v praksi, precej majhen, jih 50 % meni, da njihovo podjetje zaradi korupcije v zadnjih treh letih ni bilo izbrano na javnem razpisu ali si zagotovilo pogodbo o izvedbi javnega naročila (Evropska komisija, 2019h).

Regulativni nadzor

Nacionalna agencija za varstvo konkurence še vedno kaže nekatere operativne pomanjkljivosti. Neodvisnost Agencije za varstvo konkurence zahteva nadaljnje zaščitne ukrepe, ko bo Slovenija prenašala Evropsko mrežo za konkurenco in Direktivo⁽³⁷⁾ v nacionalno zakonodajo. Čeprav agencija nima premalo sredstev, nima sredstev, da bi si zagotovila storitve strokovnjakov, ki bi lahko začasno pomagali zaposlenim pri zapletenih preiskavah. Ta situacija bi lahko močno omejila zmožnost agencije, da učinkovito preiskuje in preganja zadeve v zvezi s konkurenco.

Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) deluje v dobrem pravnem okviru, vendar z omejenimi viri. Čeprav so pravni okvir, ki zagotavlja neodvisnost KPK, in materialni pogoji za njeno delo na splošno zadovoljivi, ima glede na svoj mandat še vedno premalo osebja. Za preverjanje premoženja ima KPK trenutno dva zaposlena s polnim delovnim časom. To in druge pomanjkljivosti so pokazale ocene Sveta Evrope. Te omejitve virov vplivajo na dejavnost in rezultate, pri čemer je število poročil KPK najnižje od leta 2007. KPK se spopada tudi z nizko stopnjo zaupanja, saj 76 % slovenskih podjetij meni, da se ukrepi proti korupciji ne izvajajo nepristransko in brez prikritih namenov.

Pravosodni sistem in boj proti korupciji

Pravosodni sistem še naprej zmanjšuje zaostanke in uvedeni so bili novi ukrepi za izboljšanje kakovosti, kar prispeva k splošnemu izboljšanju poslovnega okolja. Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020 (Evropska komisija, v pripravi a) kaže stalno izboljševanje učinkovitosti v skoraj vseh kategorijah zadev. Skupno število nerešenih zadev se je leta 2019 v primerjavi z letom 2018 zmanjšalo za več kot 7 % (podatki Vrhovnega sodišča). Sodišča so znova rešila več zadev, kot so jih prejela (skupna stopnja rešenih zadev je znašala 101 %), čeprav so rešila manj zadev kot v preteklosti. Povprečno trajanje postopkov se je podaljšalo na približno 13

⁽³⁷⁾ [Direktiva \(EU\) 2019/1](#) o krepitvi vloge organov držav članic, pristojnih za konkurenco, v okviru Evropske mreže za konkurenco, da bodo učinkoviteje uveljavljali pravila konkurence, in o zagotavljanju pravnega delovanja notranjega trga.

mesecev v civilnih pravnih zadevah in stagniralo pri 11 mesecih v gospodarskih pravnih zadevah, saj so bile starejše zadeve obravnavane prednostno. Za gospodarske sodne zadeve še vedno traja več kot 12 mesecev do prve obravnave. Zadeve v pritožbenih postopkih se rešujejo hitro, običajno v približno 3 mesecih. Skoraj četrtina civilnih in gospodarskih pravnih zadev se reši s sodno poravnavo. Vendar še vedno traja od 14 do 17 mesecev, da se v teh vrstah zadev izda pisna sodba. Tudi Sodni svet postaja bolj dejaven pri prizadevanjih za izboljšanje kakovosti pravosodja (npr. z ocenjevanjem, disciplinskimi postopki ter izboljšanjem plač in poklicnih poti sodnikov). Vendar so za to delo potrebni dodatni viri za povečanje upravnih zmogljivosti Sodnega sveta, vključno z viri za izboljšanje utemeljevanja njegovih odločitev in mnenj, ter zlasti pri izbiri nacionalnih in mednarodnih sodnikov. Rezultati mednarodno nagrajene ankete vrhovnega sodišča med uporabniki sodišča se uporabljajo za nadaljnje izboljšanje kakovosti pravosodja. Vrhovno sodišče je objavilo brošure o postopkih pred sodišči in priročnike za nove sodnike ter ponudilo usmerjeno usposabljanje sodnega osebja. Reorganizacija mreže sodišč še ni končana.

Kljub povečani učinkovitosti pri reševanju kazenskih ovadb izzivi pri pregonu gospodarskega in finančnega kriminala ostajajo, sodni postopki pa so dolgotrajni. Kljub nekaterim izboljšavam preiskave, ki jih policija in javno tožilstvo izvajata v primerih finančnega in gospodarskega kriminala, včasih trajajo več let, deloma zaradi pomanjkanja sredstev. Ti izzivi glede učinkovitosti in kakovosti se rešujejo z usmerjenim usposabljanjem (vključno z usposabljanjem na področju boja proti pranju denarja), izmenjavo dobrih praks in analizo učinkovitosti tožilcev. Državnotožilski svet še vedno nima dovolj osebja, kar pomeni, da si ne more prizadevati za izboljšanje splošne kakovosti javnega tožilstva. Kazenska sodišča še naprej rešujejo več zadev, kot jih prejmejo (stopnja rešenih zadev je znašala 102 %). Vendar se je trajanje kazenskih zadev na okrajnih sodiščih skrajšalo na približno 9,5 mesecev, na okrožnih pa podaljšalo (na več kot 14 mesecev).

Čeprav se je rezultat Slovenije v indeksu izboljšal, trendi zaznavanja korupcije kažejo na zmanjšano zaupanje. Vladni protikorupcijski načrt za obdobje 2017–2019 je bil osredotočen na

ozaveščanje javnih uslužbencev, krepitev učinkovitosti pri uporabi javnih sredstev ter povečanje preglednosti predpisov in postopkov. Čeprav se rezultat Slovenije glede na kazalnik nadzora korupcije Svetovne banke vse od leta 2015 izboljšuje, sta se rezultat in uvrstitev na indeksu zaznave korupcije v letu 2018 poslabšala. Zaskrbljujoče je, da 90 % podjetij meni, da je korupcija močno razširjena, kar je povečanje za 16 odstotnih točk v primerjavi z letom 2017. Poleg tega samo 10 % podjetij meni, da so ljudje in podjetja, ki jih ujamejo pri podkupovanju visokega uradnika, ustrezno kaznovani, kar je najnižji odstotek med državami članicami EU.

Nekatere protikorupcijske reforme se še niso začele izvajati. Ni bilo večjih sprememb v zakonodaji o nasprotju interesov, žvižgaštvu, pojavu „vrtljivih vrat“ med vlado in gospodarstvom ali etičnem kodeksu za poslance parlamenta. Državni zbor je odložil sprejetje spremenjenega zakona o integriteti in preprečevanju korupcije. Čeprav bodo pričakovane spremembe razširile urejanje lobiranja, se lobiranje v senci še vedno obravnava kot velika težava, saj ne zajema tretjih oseb, ki želijo vplivati na sprejemanje odločitev vlade. Slovenija prav tako ne izvaja pravil o stikih med lobisti ter člani Državnega zbora in Državnega sveta. To je še toliko bolj presenetljivo glede na to, da 76 % podjetij v Sloveniji meni, da so politične povezave edini način za uspešno poslovanje.

3.4.4 ENERGETIKA IN INFRASTRUKTURA

Odsotnost jasnega in predvidljivega okvira za naložbe v razogljičenje energetskega sektorja povečuje tveganje nasedlih naložb. V zadnjih letih so bile izvedene znatne naložbe v nov blok elektrarne, ki za proizvodnjo električne energije in toplote uporablja premog. Hitro padajoči stroški proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov in potreba po ambicioznem razogljičenju energetskega sektorja bosta zagotovo vplivali na vzdržnost takih nedavnih naložb. Približno 30 % električne energije v Sloveniji se proizvede v termoelektrarnah, 25 % skupne zmogljivosti za proizvodnjo električne energije teh termoelektrarn pa je mlajših od 5 let (proizvodnja električne energije v bloku 6 v Šoštanju se je začela leta 2016).

Plinska in električna infrastruktura je dobro razvita, vendar težave v zvezi s shranjevanjem in operativnimi vprašanji pri medomrežni povezanosti ostajajo. Električna medomrežna povezanost v Sloveniji je že nad vsaj 10 %, pričakovanimi za leto 2020, in nad minimalnim ciljem 15 % za leto 2030. Krepitev energetskih medomrežnih povezav s Hrvaško in Madžarsko bi lahko omogočila rešitev obstoječih operativnih vprašanj. Poleg tega je obstoječa infrastruktura Slovenije za shranjevanje energije premalo razvita in zato ne izpolnjuje potreb v zvezi z nepovezано lokalno proizvodnjo obnovljivih virov energije. V osnutku energetskega koncepta Slovenije je shranjevanje energije opredeljeno kot ena od prednostnih nalog države.

Slovenija si vse bolj prizadeva za prehod na krožno gospodarstvo. Vlada je pripravila okvir politike za krožno gospodarstvo. Slovenija ima na splošno tudi trden sistem ravnanja z odpadki, z visoko stopnjo ločenega zbiranja in visoko stopnjo recikliranja v višini 58,9 % (povprečje EU 47 %) v letu 2018. Poleg tega je bil leta 2018 skupni indeks ekoinovacij v Sloveniji 107, tako da se je uvrstila na 10. mesto v EU (izboljšanje od leta 2015) in je nad povprečjem EU, ki je 100 (Evropska komisija, 2018c). Hkrati sta v Sloveniji zelo zaskrbljujoči nizka snovna produktivnost in visoka energetska intenzivnost. Nekateri reciklirani materiali ne morejo tekmovati s cenejšimi primarnimi viri. To se kaže v krožni (sekundarni) uporabi snovi v Sloveniji, ki je leta 2016 znašala le 8,5 %, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 11,7 % (Evropska komisija, 2019i).

Čeprav se je kakovost vode izboljšala, se Slovenija srečuje s težavami pri komunalnih odpadnih vodah in izgubi vode. Slovenija je s podporo skladov EU veliko vložila v čiščenje odpadnih voda. Izgube vode so še vedno visoke: leta 2018 se je v distribucijskem omrežju izgubilo 29 % vodnih virov (SURS, 2019), kar je nad povprečjem EU, ki je 23 %, in je precej več od najuspešnejših držav, kjer so stopnje iztekanja pod 10 %. Taka iztekanja so potrata površinske in podtalne vode, ki povzročajo večjo porabo energije za namene čiščenja in distribucije vode, prav tako pa pomenijo večja tveganja za onesnaženje vode. Za reševanje izzivov v vodnem sektorju, zlasti v zvezi z izzivom financiranja infrastrukture za komunalne odpadne vode, je vlada decembra 2019

predlagala spremembo nacionalne zakonodaje o vodah.

Podobno kot v drugih državah EU skupni zunanji stroški cestnega prevoza v Sloveniji močno presegajo stroške železniškega prevoza. V nedavni študiji, ki jo je objavila Evropska komisija (CE Delft, 2019), so skupni zunanji stroški cestnega in železniškega prometa v Sloveniji ocenjeni na 2,7 milijarde EUR letno. To ustreza 5,5 % slovenskega BDP in je malo pod povprečjem EU, ki znaša 5,7 % BDP. Poleg tega so skupni stroški infrastrukture za zemljišča za kopenske načine prevoza leta 2016 znašali približno 1,4 milijarde EUR, od tega približno 1 milijardo EUR za ceste in 400 milijonov EUR za železnice. Uporabniki cest plačajo precej večji delež zunanjih in infrastrukturnih stroškov v obliki davkov in pristojbin kot uporabniki železniškega prometa (88 % za potniški prevoz in 72 % za tovorni v primerjavi z 20 % oziroma 16 %) (CE Delft, 2019).

Slovenija se sooča z izzivi pri spodbujanju trajnostne mobilnosti. Uporaba osebnih vozil je v Sloveniji zelo visoka. Leta 2017 so vožnje z avtomobili predstavljale 86,5 % vseh prepotovanih potniških kilometrov (5 odstotnih točk nad povprečjem EU), vožnje z avtobusi približno 11,7 % in z vlaki le 1,8 % (Evropska komisija, 2019j). Uporaba javnega prevoza je po mednarodnih standardih zelo nizka in je delno posledica nižje stopnje urbanizacije, večje razpršenosti poselitve in zastarelih/omejenih možnosti javnega prevoza (UMAR, 2019a).

Posodobitev in nadgradnja slovenskega železniškega omrežja napreduje zelo počasi. Čeprav se naložbe v železniško infrastrukturo v zadnjih letih povečujejo, še vedno obstajajo zaostanki pri naložbah, ki prispevajo k počasnemu prehodu na druge oblike prevoza. Dojemanje železniške infrastrukture je boljše kot dojemanje cestne. Vendar se je glede na oceno Svetovnega gospodarskega foruma za leto 2019 učinkovitost železniških storitev dodatno zmanjšala in je pod povprečjem EU. To se odraža v nizki uporabi storitev železniškega potniškega prometa v Sloveniji, ki je še vedno precej pod povprečjem EU. Delež železniškega tovornega prometa pa je še vedno precej nad povprečjem EU (Evropska komisija, 2019k). Hkrati se je dojemanje kakovosti cest, ki je pod povprečjem EU, med letoma 2017

in 2018 izboljšalo (Svetovni gospodarski forum, 2019).

3.5 OKOLJSKA TRAJNOSTNOST

Glavni izzivi trajnostnosti

Vzorci proizvodnje in porabe bremenijo okolje. Okoljski odtis⁽³⁸⁾ Slovenije se od finančne krize povečuje in je leta 2016 znašal 5,13 globalnega hektara na osebo, kar je blizu povprečja EU. Cilj Slovenije je okoljski odtis zmanjšati na 3,8 globalnega hektara na osebo do leta 2030 (UMAR, 2019a). Stanje ohranjenosti nacionalnih habitatov se je v zadnjih letih poslabšalo (EEA, 2019a). Vendar je ekološki primanjkljaj nad povprečjem EU in znaša dvakrat toliko kot biološka zmogljivost obnavljanja narave v Sloveniji (Global Footprint Network, 2017; UMAR, 2019a).

Zaskrbljujoča ostaja onesnaženost zraka. Glavni povzročitelji onesnaženosti zraka so: (i) naraščanje cestnega prometa in (ii) proizvodnja energije ter tudi proizvodnja toplote iz trdnih goriv (Evropska komisija, 2019). Izpostavljenost mestnega prebivalstva onesnaženosti zraka s trdnimi delci je nad povprečjem EU (Eurostat, 2017a). Skupni (zdravstveni in nezdravstveni) stroški onesnaženosti zraka zaradi cestnega prometa v Sloveniji so bili v letu 2016 ocenjeni na 354 milijonov EUR (CE Delft, 2018). Poleg tega se ocenjuje, da je bila izpostavljenost drobnim delcem (PM_{2,5}) vzrok za okoli 916 izgubljenih let življenja na 100 000 prebivalcev v letu 2016, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 800 izgubljenih let (EEA, 2019b).

Slovensko gospodarstvo je bolj ogljično intenzivno od povprečja EU. Ogljična intenzivnost ostaja nad povprečjem EU, stopnja zniževanja ogljične intenzivnosti od leta 1990 pa je pod povprečjem EU (EEA, 2019C) (graf 3.5.1). Slovenija se po emisijski produktivnosti⁽³⁹⁾ uvršča v spodnjo četrtino držav EU. To vzbuja skrb glede podnebja in pomeni, da bi lahko država zaostala za cilji EU za razogljičenje po letu 2020 in tudi za cilji lastne strategije razvoja do leta 2030.

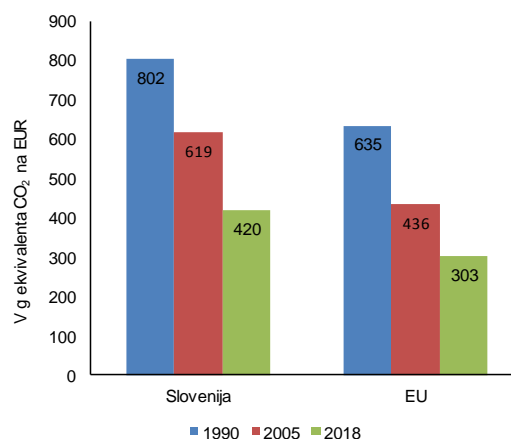
Osveščenost javnosti o podnebnih izzivih je velika, toda strateške načrte za zagotovitev

⁽³⁸⁾ To je kazalnik okoljskega razvoja, ki primerja povpraševanje posameznikov, vlad in podjetij po naravnih virih in zmožnost regeneracije Zemlje. Meri se v enotah biološko produktivne površine, ki je rodovitna površina, potrebna za zadovoljitev potreb prebivalstva ter za absorpcijo in odlaganje pri tem nastalih odpadkov.

⁽³⁹⁾ Razmerje med BDP in emisijami toplogrednih plinov, tj. nasprotje intenzivnosti emisij.

pravičnega prehoda je treba še pripraviti. Obstaja široko družbeno soglasje glede podnebnih sprememb. Po navedbah raziskave Eurobarometer iz leta 2019 je 76 % vprašanih menilo, da so podnebne spremembe zelo akuten problem (Evropska komisija, 2019m). Čeprav je vlada zavezana pravičnemu prehodu na nizkoogljično gospodarstvo, pa v obstoječih strateških dokumentih ni pojasnjeno, kako doseči visoko kakovost življenja za vse, vključno z dobrimi zaposlitvenimi in izobraževalnimi priložnostmi. Čeprav je splošna raven okoljske obdavčitve nad povprečjem EU, bi bilo mogoče izboljšati porabo teh prihodkov za smotrnejše podpiranje ciljev politike in zagotovitev pravičnega prehoda.

Graf 3.5.1: Intenzivnost gospodarstva glede na emisije toplogrednih plinov, Slovenija in EU

Vir: Eurostat.

Cilji za leti 2020 in 2030

Slovenija bo dosegla cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za leto 2020, ni pa še gotovo, ali bo izpolnila tudi cilje energijske učinkovitosti. Slovenija je že dosegla cilje strategije Evropa 2020 glede energijske učinkovitosti in emisij toplogrednih plinov. Vendar pa je poraba energije nad povprečjem EU in še raste, zaradi česar je doseganje cilja energijske učinkovitosti EU za leto 2020 do zastavljenega roka pod pritiskom. Po podatkih iz leta 2017 je bila poraba končne energije v Sloveniji od leta 2011 skoraj nespremenjena. To je zlasti posledica rabe v cestnem prometu (ki vključuje tranzitni promet), sledijo pa industrija, storitve in stanovanjski sektor. V vseh teh sektorjih poraba energije presega povprečje EU. V

stanovanjskem sektorju bo težko ustvariti dodatne prihranke energije, saj je energijska revščina precej razširjena. Približno 40 % prebivalstva porabi več kot 10 % dohodkov za energijo. To omejuje njihove možnosti za prehod na energijsko učinkovitejšo opremo. To ovira tudi doseganje cilja trajnostnega razvoja št. 7.

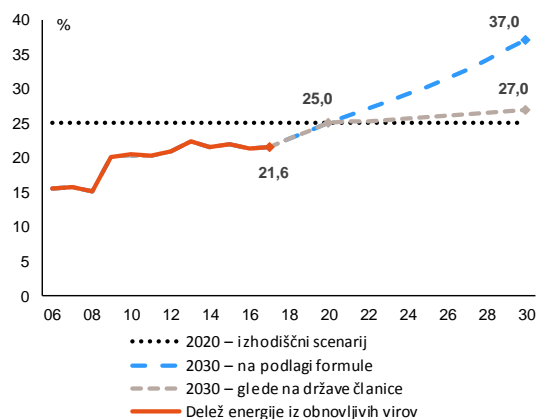
Doseganje ciljev strategije Evropa 2020 za energijo iz obnovljivih virov je zajetna naloga.

Delež obnovljivih virov energije v bruto porabi končne energije se je zmanjšal z 22,4 % v letu 2013 na okoli 21,1 % v letu 2018, cilj pa je doseči 25 %. Po najnovejši oceni napredka pri doseganju ciljev za leto 2020 glede obnovljivih virov energije Slovenija zaostaja za načrtovanim napredkom za obdobje 2017–2018⁽⁴⁰⁾. Prekinitev podpore uporabi obnovljivih virov med letoma 2014 in 2016 je upočasnila njihovo razširjanje. Tradicionalni obnovljivi viri energije, kot sta les in hidroenergija, predstavljajo večino obnovljivih virov energije v državi. Slovenija je po rabi virov, kot so vetrna, sončna in geotermalna energija, blizu dna lestvice držav članic EU (UMAR, 2019a). Politike na področju energije iz obnovljivih virov, ki se trenutno izvajajo, ter nove pobude se zdijo nezadostne, da bi do leta 2020 spodbudile zahtevani obseg iz povsem domačih virov.

Načrtovana prizadevanja Slovenije za povečanje deleža energije iz obnovljivih virov do leta 2030 so omejena. Tako v Strategiji razvoja Slovenije 2030 kot v osnutku celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta⁽⁴¹⁾ je zastavljen cilj povečanja deleža energije iz obnovljivih virov do leta 2030, ki je zgolj za 2 odstotni točki višji od cilja za leto 2020. To je 10 odstotnih točk manj od 37-odstotnega deleža, ki je rezultat uporabe formule iz uredbe o upravljanju energetske unije (graf 3.5.2)⁽⁴²⁾. Komisija bo v letu 2020 ocenila končne nacionalne energetske in podnebne načrte, ki jih bodo predložile države članice. Evropska komisija v oceni osnutka nacionalnega energetskega in podnebne načrta poziva Slovenijo, naj uvede specifične ukrepe za doseganje zahtevanega deleža obnovljivih virov energije v vseh različnih

sektorjih, navedenih v prenovitvi direktive o energiji iz obnovljivih virov⁽⁴³⁾, zlasti v sektorju prometa ter sektorju ogrevanja in hlajenja. Skoraj 300 milijonov EUR evropskih sredstev je bilo namenjenih specifičnim projektom, da bi se zagotovila cenovno dostopna in čista energija za vse.

Graf 3.5.2: **Energija iz obnovljivih virov: delež v bruto porabi končne energije**

Vir: Evropska komisija.

Prevoz

Prometni sektor veliko prispeva k izpustom ogljikovega dioksida in onesnaževal zraka. Leta 2017 so emisije iz prometa predstavljale 38 % vseh emisij CO₂ v Sloveniji. To je precej nad povprečjem EU, ki znaša 26,5 %, pri čemer se te emisije še povečujejo. Prav tako ostaja velik delež emisij CO₂ iz cestnega prometa v skupnih emisijah iz prometa (98 % v letu 2017) v primerjavi s povprečjem EU (81 % v letu 2017) (EEA, 2019d). Za cestni promet so značilni tudi veliki izpusti prašnih delcev (PM10), kar prispeva k preseganju mejnih vrednosti EU. Slovenija se je zavezala, da bo ta problem rešila. Prav tako jo zaznamuje velika odvisnost od avtomobilov (glej oddelek 3.4.4).

Slovenija postopoma razvija ukrepe za zmanjšanje energijske in ogljične intenzivnosti prometa. Delež energije iz obnovljivih virov v prometu, ki je leta 2017 znašal 2,74 %, je zaostajal za ciljem za leto 2020 v višini 10 % in tudi za povprečjem EU, ki je v tem letu znašalo 7,39 % (Eurostat, 2017b). Stanje naj bi se precej izboljšalo

⁽⁴⁰⁾ Eurostat, podatkovna zbirka SHARES.

⁽⁴¹⁾ Komisija bo v letu 2020 ocenila končni nacionalni energetski in podnebni načrt, ko bo predložen.

⁽⁴²⁾ Uredba (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebne ukrepe.

⁽⁴³⁾ Direktiva (EU) 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov.

zaradi ukrepov, sprejetih junija 2019 (sprememba energetskega zakona). Slovenija je v veliki meri odvisna od uvoza biogoriv. Javnih polnilnic za oskrbo z biogorivi ni in tudi ukrepov za rešitev tega problema še ni. Delež avtomobilov, ki uporabljajo alternativna goriva, je še vedno zelo majhen. Vendar je bilo sprejetih oziroma se načrtuje več ukrepov (vključno z davčnimi oprostitvami/dajatvami, spodbudami in posojili za vozila na alternativna goriva), da bi država lahko dosegla svoje cilje za leto 2030 (vlada Slovenije, 2018a). Poleg tega se načrtuje vzpostavitev polnilnic za vodik in javno dostopnih polnilnic za stisnjeni zemeljski plin (vlada Slovenije, 2018a).

Uvajajo se različni ukrepi za izboljšanje kakovosti zraka. Načrtuje se izboljšanje javnega prevoza in nadomestitev zastarelih malih kurilnih naprav na les. Vlada je sprejela tudi sedem uredb za izvajanje ukrepov iz načrta za kakovost zraka in podrobnih programov za zmanjšanje emisij snovi v zrak iz malih in srednjih kurilnih naprav.

Slovenija kljub temu zaostaja pri prehodu na brezemisijski prometni sektor do leta 2050. Delež emisij iz prometa v skupnih emisijah iz porabe energije še naprej narašča in delež emisij iz cestnega prometa ostaja velik. Zato bo pri razogljičenju prometa pomembna internalizacija eksternih stroškov (glej oddelek 3.4.4). Da bi bil pristop k trajnostni mobilnosti celovit in bi vključeval izboljšanje energijske učinkovitosti in zmanjšanje emisij, mora Slovenija začeti izvajati širok nabor podpornih ukrepov. Ti ukrepi, ki so bili predlagani v osnutku nacionalnega energetskega in podnebne načrta Slovenije (vlada Slovenije, 2018a), med drugim zajemajo (i) učinkovitejšo organizacijo sistema mobilnosti, (ii) spodbujanje javnega potniškega prometa in trajnostnega tovornega prometa ter (iii) nepovratne finančne spodbude za trajnostno mobilnost in železniško prometno infrastrukturo. Potrebna so še dodatna prizadevanja za spodbujanje usklajevanja ukrepov, ki obravnavajo medmestni in mestni javni promet.

Energija

Trenutna mešanica energijskih virov v Sloveniji predstavlja izziv za proces razogljičenja. Delež nafte in naftnih derivatov v bruto domači porabi energije je znašal 34 %, delež jedrske energije 22 %, sledila so trdna goriva in obnovljivi viri

(14 %) ter zemeljski plin (10 %). Z domačimi viri je bila v letu 2017 pokrita polovica potreb Slovenije po energiji. Za drugo polovico potreb se je Slovenija zanašala na uvoz naftnih derivatov, zemeljskega plina in visokokaloričnega premoga. V letu 2017 je bil primarni vir proizvodnje električne energije jedrska energija (39 %), sledili pa so premog in obnovljivi viri, zlasti hidroenergija (29 %) (Evropska komisija, 2019n).

Za doseg ciljev EU na področju razogljičenja je ključnega pomena povečanje porabe nacionalnih obnovljivih virov energije, predvsem vetra. Raziskave kažejo, da je v državi dovolj vetra, da bi bilo mogoče izkoristiti naložbe v vetrno energijo in učinkovito uvesti tehnologijo za izkoriščanje vetrne energije (GIZ vetrne energije, 2019). Trenutno je v pripravi osem nacionalnih prostorskih načrtov. Projekte proizvodnje energije iz obnovljivih virov podpira tudi slovenska Agencija za energijo z obstoječo shemo zagotovljenih odkupnih cen. S podpiranjem tovrstnih pobud v okviru nacionalnega energetskega in podnebne načrta bi bilo mogoče povečati izvedljivost projektov in spodbuditi nadaljnje naložbe.

Prehod v premogovništvo

Premog ima odločilno vlogo v gospodarstvu ene slovenske regije. Termoelektrarna Šoštanj proizvede 35 % nacionalne proizvodnje električne energije. Savinjska statistična regija NUTS3, natančneje njena Savinjsko-Šaleška podregija, v kateri se nahaja obrat, je močno odvisna od premoga kot glavnega gonila njenega gospodarstva (glej Prilogo D). V sedanjih načrtih slovenskih organov se predvideva nadaljevanje dejavnosti, povezanih s premogom, do konca 30. let 21. stoletja. V obratu in premogovniku je neposredno zaposlenih približno 1 600 delavcev. Zaprtje obrata in rudnika bi lahko povzročilo izgubo do 29 000 delovnih mest v Sloveniji. Stopnja brezposelnosti v regiji je že ena najvišjih v Sloveniji.

Nedokončani prehod v primeru premogovnika v Zasavju ima hude socialno-ekonomske in okoljske učinke na regijo. Po zaprtju premogovnika v zasavski regiji sta se zaprli tudi termoelektrarna na premog in strojna tovarna v regiji. Leta 2000, ko je bil sprejet zakon o postopnem zapiranju, je BDP na prebivalca v regiji

znašal 73,6 % slovenskega povprečja. Zdaj znaša le 53 % povprečja, s čimer je Zasavje ena najrevnejših regij Slovenije (glej Prilogo D). Po ocenah naj bi bila skoraj tretjina urbanega območja v Zasavju degradirana in je zato potrebna sanacija okolja.

Za premogovniške regije so značilni številni dejavniki, ki zavirajo gospodarski prehod.

Visoko brezposelnost v premogovniških regijah pogosto spremljajo majhna diverzifikacija gospodarstva, nižja produktivnost in staranje prebivalstva. Stopnja izobrazbe in udeležba odraslih v usposabljanju v prizadetih regijah je precej pod povprečjem EU. Regije delno zaradi premogovništva niso privlačne lokacije za neposredne naložbe in nova podjetja. Zato je manj verjetno, da bodo premogovniški delavci našli novo zaposlitev v domačih regijah, kot to velja za večino drugih evropskih delavcev v njihovih domačih regijah (Inštitut Jacquesa Delorsa, 2019).

Za gospodarski prehod teh regij je potreben celovit nabor ukrepov.

K oceni prihodnjih potreb na terenu lahko prispeva ponoven razmislek glede socialnega varstva, usposabljanja, politik trga dela in socialnih politik (glej oddelek 3.3), pri tem pa je treba upoštevati stališča socialnih partnerjev in drugih ustreznih deležnikov. Pomaga lahko tudi izvajanje relevantne strategije pametne specializacije. Prekvalificiranje premogovniških delavcev je mogoče v okviru dejavnosti preusposabljanja različnih intenzivnosti. Vetrna in solarna fotovoltaična industrija sta bili identificirani kot posebej primerni za ponovno zaposlitev premogovniških delavcev, ki so se prekvalificirali, vendar zaposlujeta v povprečju višje kvalificirane zaposlene kot premogovništvo (Evropska komisija, 2018d).

Prehod na tem področju zahteva precejšen finančni vložek, ki bi se lahko sofinanciral s sredstvi EU.

Evropska komisija je predlagala Sklad za pravični prehod, da bi podprla ljudi in regije, ki jih bo prehod od premogovnega gospodarstva najbolj prizadel. Namenske naložbene smernice za Sklad so navedene v Prilogi D. Slovenski organi nameravajo nacionalno strategijo za prehod sprejeti do konca leta 2020. Strategija je namenjena vključitvi preventivnih in

blažitvenih ukrepov za regije, v katerih je treba postopno opustiti proizvodnjo električne energije iz premoga, in blažitvene ukrepe za regije, v katerih prehod že poteka. V strategiji bodo opredeljeni tudi ukrepi za razogljičenje in diverzifikacijo gospodarstva.

Kompromisi

Usklajevanje kompromisov med prehodom na čisto energijo in ohranjanjem narave v Sloveniji je zahtevna naloga.

Slovenija ima veliko možnosti za uspešen prehod na čisto energijo. Vendar se sooča tudi z okoljskimi omejitvami. Njena naravna dediščina je izredno bogata, saj je več kot 38 % njenega ozemlja zaščiteneh (npr. v okviru programa Natura 2000), kar je pomemben element cilja trajnostnega razvoja št. 15. Kot del prehoda na čisto energijo bodo potrebna posebna prizadevanja za zaščito redkih in ogroženih vrst ter habitatnih tipov na teh območjih. Oceniti je treba vsak projekt in načrt posebej, da se zagotovi, da ne bi škodovali celovitosti zadevnega območja. Pri tem so še posebej pomembni preudarno načrtovanje in okoljske presoje, saj je delež habitatov in vrst, za katere se stanje ohranjenosti ocenjuje kot neugodno, naraščal na račun habitatov in vrst v ugodnem stanju ohranjenosti (EEA, 2019a).

Celovitega in usklajenega večsektorskega strateškega okvira za trajnostni razvoj ni.

Nekatere ustrezne strategije že obstajajo, kot sta Strategija razvoja Slovenije 2030 ali trajnostna urbana strategija, vendar pa za zdaj še ni srednje-ali dolgoročne strategije za prilagajanje podnebnim spremembam, za prehod na zeleno energijo ali postopno opuščanje premogovništva. Začela se je zgodnja faza priprave tovrstnih strategij. Te strategije bi bile pomembne tudi za doseganje cilja trajnostnega razvoja št. 13 in za prebivalce, saj velik delež prebivalstva živi na območjih, izpostavljenih poplavam, ki jih povzročajo podnebne spremembe⁽⁴⁴⁾ in ki so od leta 2007 prizadele vse regije in v njih povzročile gospodarsko škodo (vlada Slovenije, 2018b).

⁽⁴⁴⁾ Poplavljanje vsako leto prizadene približno 70 000 oseb in letno v povprečju vpliva na 1 milijardo EUR BDP (Svetovna banka, 2017).

PRILOGA A: PREGLEDNA TABELA

Zaveze	Povzetek ocene ⁽⁴⁵⁾
Priporočila za Slovenijo za leto 2019	
Priporočilo 1: v letu 2020 doseže srednjeročni proračunski cilj. Sprejme in izvede reforme zdravstva in dolgotrajne oskrbe, ki zagotavljajo kakovost, dostopnost in dolgoročno vzdržnost javnih financ. Zagotovi dolgoročno vzdržnost in ustreznost pokojninskega sistema, vključno s prilagoditvijo zakonsko določene upokojitvene starosti, omejevanjem predčasnega upokojevanja in drugih oblik predčasnega odhoda s trga dela. Poveča zaposljivost nizko usposobljenih in starejših delavcev z izboljšanjem ustreznosti izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela ter z ukrepi vseživljenjskega učenja in aktivacijskimi ukrepi, vključno z izboljšanjem digitalne pismenosti. V letu 2020 doseže srednjeročni proračunski cilj. Sprejme in izvede reforme zdravstva	Slovenija je dosegla omejen napredek pri izvajanju priporočila 1. Ocena skladnosti s Paktom za stabilnost in rast bo vključena spomladi, ko bodo na voljo končni podatki za leto 2019. Omejen napredek – Država članica vladi oziroma zakonodajalcu še ni predložila zakonodajnega akta (zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju). Predlog ni bil vključen v nacionalni reformni program za obdobje 2019–2020. Nov zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju je v delovnem programu Ministrstva za zdravje; službe ga trenutno pripravljajo. Po načrtih naj bi vlada Republike Slovenije o njem razpravljala sredi leta 2020 (njegovo sprejetje v Državnem zboru

⁽⁴⁵⁾ Za oceno napredka pri izvajanju priporočil za posamezne države se uporabljajo naslednje kategorije:
Ni napredka: država članica ni verodostojno napovedala niti sprejela nobenih ukrepov za izvajanje priporočil. Ta kategorija zajema več značilnih okoliščin, ki jih je treba interpretirati posamično in ob upoštevanju specifičnih razmer v zadevni državi. Te okoliščine so med drugim:

v nacionalnem programu reform ali drugih uradnih sporočilih Državnemu zboru / ustreznim parlamentarnim odborom, Evropski komisiji ali v javnosti

(npr. v izjavi za tisk ali z objavo na spletišču vlade)

niso bili napovedani nobeni pravni, upravni ali proračunski ukrepi;

vlada ali zakonodajalec nista predložila nobenega nezakonodajnega akta;

država članica je začela obravnavati priporočila, npr. naročila je študijo ali ustanovila študijsko skupino, ki bo preučila možne ukrepe (razen če priporočilo izrecno priporoča usmeritve in raziskovalne dejavnosti). Vendar ni predlagala nobenega jasno opredeljenega ukrepa za izvedbo priporočil.

Omejen napredek: država članica je:

napovedala nekatere ukrepe, vendar ta priporočila obravnavajo le v omejenem obsegu, in/ali

v vladnem ali zakonodajnem organu predložila zakonodajne akte, ki pa še niso bili sprejeti, in potrebno bo še veliko dodatnega nezakonodajnega dela, preden bo priporočilo izvedeno;

predstavila nezakonodajne akte, vendar ni izvedla nadaljnjih ukrepov, ki so potrebni za obravnavanje priporočil.

Določen napredek: država članica je sprejela ukrepe:

ki delno obravnavajo priporočila in/ali

obravnavajo priporočila, a je potrebnega še veliko dela, da bodo priporočila v celoti obravnavana, saj je bilo izvedenih le nekaj ukrepov. Na primer: ukrepi so bili sprejeti v Državnem zboru ali z ministrskim sklepom, ni pa nobenih izvedbenih sklepov.

Znaten napredek: država članica je sprejela ukrepe, ki v veliki meri obravnavajo priporočila in so bili večinoma izvedeni.

V celoti izvedeno: država članica je izvedla vse ukrepe, ki so bili potrebni za ustrezno obravnavanje priporočil.

in dolgotrajne oskrbe, ki zagotavljajo kakovost, dostopnost in dolgoročno vzdržnost javnih financ.	je predvideno za jesen 2020). Napovedani so bili še drugi ukrepi, ki pa priporočilo obravnavajo le v omejenem obsegu. Evropska komisija v okviru programa za podporo strukturnim reformam Sloveniji pomaga pri izvajanju ključnih reform zdravstva na področjih upravljanja zdravstvenega sistema, financiranja bolnišnic, kakovosti oskrbe in dolgotrajne oskrbe. Ni napredka – Reforma ni vključena v nacionalni reformni program za obdobje 2019–2020. V programu dela Ministrstva za zdravje je predvideno, da bo predlog zakona o dolgotrajni oskrbi dan v javno razpravo januarja 2020 in po možnosti sprejet še v letu 2020.
Zagotovi dolgoročno vzdržnost in ustreznost pokojninskega sistema, vključno s prilagoditvijo zakonsko določene upokojitvene starosti, omejevanjem predčasnega upokojevanja in drugih oblik predčasnega odhoda s trga dela.	Omejen napredek – Pokojninska reforma, sprejeta novembra 2019, izboljšuje ustreznost pokojnin, vendar dolgoročno obremenjuje vzdržnost pokojninskega sistema. Hkrati se zdi, da imajo ukrepi iz leta 2012, namenjeni omejitvi predčasnega upokojevanja, določen učinek, vendar predhodno odhajanje s trga dela ostaja problematično.
Poveča zaposljivost nizko usposobljenih in starejših delavcev z izboljšanjem ustreznosti izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela ter z ukrepi vseživljenjskega učenja in aktivacijskimi ukrepi, vključno z izboljšanjem digitalne pismenosti.	Določen napredek – Slovenija je leta 2019 sprejela spremembe Zakona o urejanju trga dela, namenjene hitrejši aktivaciji delovno aktivnega prebivalstva ter zagotavljanju višje socialne varnosti brezposelnim. Spremembe glede denarnega nadomestila za brezposelnost bodo verjetno vplivale tudi na ravni brezposelnosti med starejšimi osebami (pred upokojitvijo). Organi so prav tako uvedli dodatne ukrepe na trgu dela, prilagojene potrebam trga dela po vseživljenjskem učenju in usposabljanju. Sprejeti so bili tudi mehki ukrepi (prek programov Kompetenčni centri za razvoj kadrov in Celovita podpora podjetjem za aktivno staranje delovne sile), da bi se izboljšalo zaposlovanje starejših in dolgotrajno brezposelnih oseb. Nenazadnje se zdi, da aktivne politike zaposlovanja v večji meri vključujejo starejše osebe (31 % do avgusta 2019) in dolgotrajno brezposelne (28 %), čeprav so še vedno možne izboljšave. Slovenija je z vidika „boljše digitalne pismenosti“ dosegla le omejen napredek. Uvedeni so bili nekateri projekti za digitalno preobrazbo gospodarstva in se ustaljeno izvajajo v okviru strateških razvojno-inovacijskih partnerstev. Poleg tega se v šolah izvaja več pilotnih ukrepov za izboljšanje digitalne pismenosti. Vendar pa v šolske učne načrte niso bile uvedene spremembe, namenjene krepitvi poučevanja digitalnih spretnosti in znanja. Prav tako ni bilo pregleda ali posodobitve

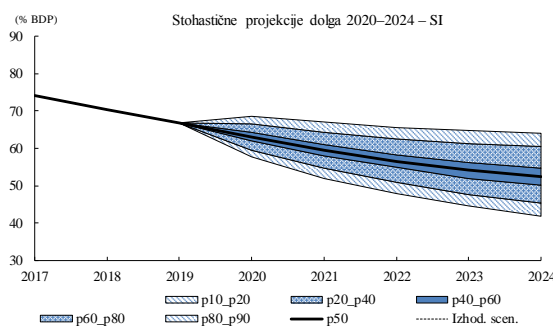
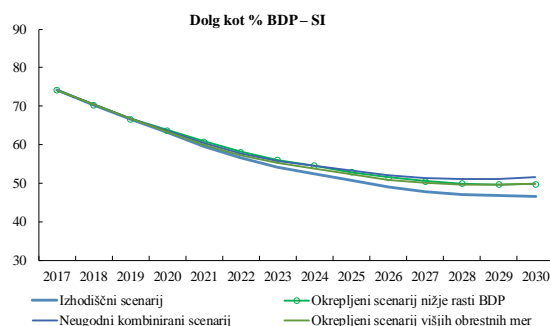
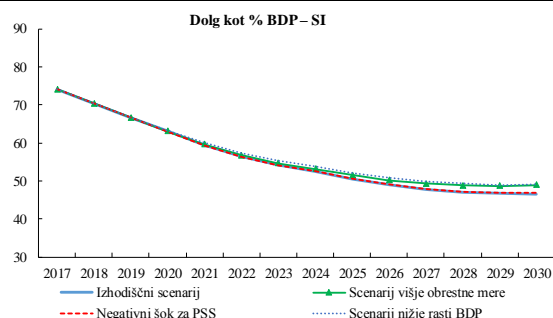
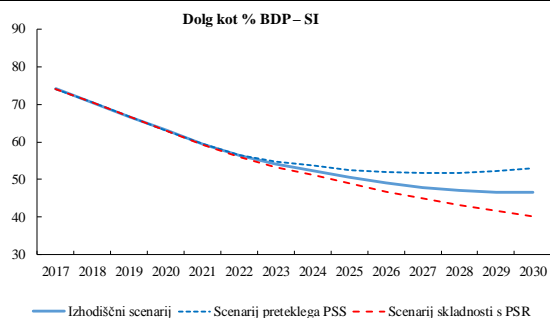
	digitalnega programa v obstoječih učnih načrtih.
Priporočilo 2: podpira razvoj trgov lastniških vrednostnih papirjev. Izboljša poslovno okolje z zmanjšanjem regulativnih omejitev in upravnega bremena. Izboljša konkurenco, profesionalizacijo in neodvisen nadzor na področju javnih naročil. Izvede privatizacije v skladu z obstoječimi načrti.	Slovenija je pri izvajanju priporočila 2 dosegla določen napredek:
Podpira razvoj trgov lastniških vrednostnih papirjev.	Omejen napredek – Slovenija je nadaljevala izvajanje že začelih podpornih ukrepov za okrepitev svojih trgov lastniških vrednostnih papirjev. V letu 2019 se niso začele izvajati nobene pomembne nove pobude.
Izboljša poslovno okolje z zmanjšanjem regulativnih omejitev in upravnega bremena.	Določen napredek – Slovenija je nadaljevala svoja prizadevanja za zmanjšanje bremena, kot so ukrepi na podlagi enotnega dokumenta, MSP testa in v okviru e-uprave. Slovenija je odpravila nekatere omejitve pri dostopu do poklicev odvetnika in nepremičninskega posrednika. Kljub temu ostajajo pravniški poklici (odvetniki in notarji) še vedno močno regulirani.
Izboljša konkurenco, profesionalizacijo in neodvisen nadzor na področju javnih naročil.	Določen napredek – Slovenija je sprejela pomembno reformo Državne revizijske komisije, s čimer je okrepila neodvisni nadzor nad javnimi naročili. Na novo predvidene strukture še niso vzpostavljene. Slovenija je nadaljevala tudi izvajanje akcijskega načrta za povečanje profesionalizacije. E-javno naročanje in dobra prizadevanja za lažje sodelovanje MSP pri javnih naročilih koristijo konkurenci, vendar položaj ostaja problematičen.
Izvede privatizacije v skladu z obstoječimi načrti.	Določen napredek – Odprodanih je bilo dodatnih 10 % delnic NLB, prav tako pa je bila leta 2019 v skladu z obveznostmi, ki izhajajo iz pravil o državni pomoči, dokončana odprodaja Abanke, vendar so se druge privatizacije zaustavile.
Priporočilo 3: ekonomsko politiko v zvezi z naložbami osredotoči na raziskave in inovacije, nizkoogljični in energijski prehod, trajnostni promet (zlasti železniški) in okoljsko infrastrukturo, pri tem pa upošteva regionalne razlike.	Slovenija je dosegla omejen napredek pri izvajanju priporočila 3.
Ekonomsko politiko v zvezi z naložbami osredotoči na raziskave in inovacije,	Določen napredek – Slovenija še ni v celoti izvedla svoje raziskovalne in inovacijske strategije, poleg tega pa je bilo le malo usklajevanja med različnimi politikami in strategijami.

nizkoogljični in energijski prehod, trajnostni promet (zlasti železniški) in okoljsko infrastrukturo, pri tem pa upošteva regionalne razlike.	Omejen napredek – Ukrepom za prilagajanje podnebnim spremembam je bilo namenjenih okoli 90 milijonov EUR v okviru kohezijske politike za obdobje 2014–2020. Izbor in izvajanje projektov sta se izboljšala. Ni pa še bila pripravljena celovita strategija v zvezi s podnebnimi spremembami, ki bi zajela vse sektorje. Po načrtih naj bi bolj natančno opredeljen regulativni okvir za prilagajanje podnebnim spremembam zagotovil Zakon o varstvu okolja, ki je trenutno v postopku sprejemanja. Poraba nizkoogljične energije ostaja omejena, izvajanje programa na področju prometa in proizvodnje električne energije pa je v zaostanku. Določen napredek – Slovenija je objavila načrt vlaganj v promet in prometno infrastrukturo, da bi povečala obseg financiranja železnic in trajnostne mobilnosti v obdobju 2020–2025. Sprejela je tudi Akcijski načrt za alternativna goriva v prometu, v katerem je določila specifične cilje in ukrepe za uporabo alternativnih goriv v prometu. Omejen napredek – Slovenija je pospešila izvajanje projektov na področju odpadnih voda, ki prejemajo sredstva EU, vendar v tem sektorju še vedno obstaja naložbena vrzel. Poleg tega je vključevanje okoljskih vidikov, zlasti glede narave, v načrtovanje in izvajanje infrastrukturnih projektov zahtevno. Za reševanje izzivov v vodnem sektorju je vlada decembra 2019 predlagala spremembo nacionalne zakonodaje o vodah.
Strategija Evropa 2020 (nacionalni cilji in napredek)	
Ciljna stopnja zaposlenosti: 75 %.	Cilj je bil dosežen. Leta 2018 je stopnja brezposelnosti znašala 75,4 %, kar je nad ciljem iz strategije Evropa 2020 in povprečjem EU (73,2 %).
Cilj na področju raziskav in razvoja, določen v nacionalnem reformnem programu: 3 % BDP.	V letu 2018 je bilo za raziskave in razvoj porabljenih 1,95 % BDP, kar je malo pod povprečjem EU, ki znaša 2,11 %. Podjetja so za raziskave in razvoj namenila 1,45 % BDP (povprečje EU znaša 1,41 %), javna poraba za raziskave in razvoj pa je obsegala 0,5 % BDP.
Nacionalni cilj na področju emisij toplogrednih plinov: največ 4 % v letu 2020 v primerjavi z ravnjo iz	Emisije toplogrednih plinov v letu 2016 so bile za 9 % nižje od letnega cilja. Glede na projekcije naj bi Republika Slovenija dosegla svoje cilje do leta 2020.

leta 2005 (v sektorjih, ki niso vključeni v sistem EU za trgovanje z emisijami).	tj. največ 4-odstotno povečanje emisij toplogrednih plinov v primerjavi z letom 2005.
Cilj na področju energije iz obnovljivih virov do leta 2020: 25 %	Cilj 25-odstotnega deleža energije iz obnovljivih virov v končni skupni porabi energije do leta 2020 se počasi izmika. Leta 2018 je delež obnovljivih virov energije v skupni porabi končne energije znašal 21,1 %, kar je precej manj kot 22,4 % iz leta 2013.
Energijska učinkovitost, cilji porabe energije do leta 2020: Cilj na področju energijske učinkovitosti za Slovenijo za leto 2020 znaša 7,1 Mtoe, izraženo v porabi primarne energije (5,1 Mtoe, izraženo v porabi končne energije).	Slovenija v letu 2018 ostaja v okviru indikativnega cilja porabe primarne energije za leto 2020. Leta 2018 je poraba primarne energije znašala 6,7 Mtoe, kar je pomenilo 0,8-odstotno zmanjšanje glede na prejšnje leto. Vendar se je v primerjavi s prejšnjim letom poraba končne energije povečala za 0,6 % na 5 Mtoe, s čimer se je približala ravni 5,1 Mtoe, ki ustreza cilju energijske učinkovitosti za leto 2020.
Cilj na področju zgodnjega opuščanja šolanja/usposabljanja: 5 %.	Cilj je bil dosežen. Delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje, je v Sloveniji leta 2018 znašal 4,2 %, kar je 0,8 odstotne točke pod nacionalnim ciljem in 0,1 odstotne točke več kot v letu 2017. Delež zgodnjega opuščanja šolanja v Sloveniji je med najnižjimi v EU.
Cilj na področju terciarnega izobraževanja: 40 % prebivalcev, starih od 30 do 34 let.	Cilj je bil dosežen. Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo je bil v letu 2018 42,7 %, kar je nad ciljem iz strategije Evropa 2020 in povprečjem EU, čeprav se je v primerjavi z letom 2017 zmanjšal za 3,7 odstotne točke.
Cilj za zmanjšanje števila ljudi, ki jih ogrožata revščina ali socialna izključenost, izražen kot absolutno število ljudi: 40 000 (referenčno leto 2010: 360 000).	Število ljudi, ki jih ogrožata revščina in socialna izključenost, se je leta 2018 zmanjšalo že četrto leto zapored. Še vedno pa je revščina ali socialna izključenost ogrožala 326 000 oseb (34 000 manj kot v referenčnem letu).

PRILOGA B: KOMISIJINA ANALIZA VZDRŽNOSTI DOLGA IN FISKALNA TVEGANJA

Projekcije dolga sektorja država po izhodiščnem in drugih scenarijih ter preizkusih občutljivosti													
SI – Projekcije dolga po izhodiščnem scenariju	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Bruto delež javnega dolga	70,4	66,7	63,1	59,5	56,5	54,2	52,5	50,6	49,1	47,9	47,1	46,7	46,7
Spremembe deleža (-1+2+3) od tega	-3,7	-3,8	-3,6	-3,6	-3,0	-2,3	-1,7	-1,9	-1,6	-1,2	-0,7	-0,4	0,0
(1) Primarni saldo (1.1+1.2+1.3)	2,8	2,1	2,0	2,0	1,5	0,9	0,4	0,2	0,0	-0,2	-0,6	-0,9	-1,2
(1.1) Primarni strukturni saldo (PSS) (1.1.1-1.1.1.2+1.1.1.3)	1,3	0,7	0,6	0,7	0,7	0,5	0,4	0,2	0,0	-0,2	-0,6	-0,9	-1,2
(1.1.1) Primarni strukturni saldo (pred stroški staranja)	1,3	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
(1.1.2) Stroški staranja					0,0	0,2	0,3	0,5	0,7	0,9	1,3	1,6	1,9
(1.1.3) Drugo (davki in prihodki od premoženja)					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(1.2) Ciklična komponenta	1,5	1,5	1,5	1,3	0,8	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(1.3) Enkratni in drugičasni ukrepi	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(2) Učinek snežene kepe (2.1+2.2+2.3)	-2,5	-1,9	-1,8	-1,7	-1,4	-1,4	-1,3	-1,7	-1,6	-1,4	-1,3	-1,3	-1,2
(2.1) Odhodki za obresti	2,0	1,6	1,5	1,4	1,2	1,1	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6
(2.2) Učinek rasti	-2,9	-1,7	-1,7	-1,6	-1,4	-1,3	-1,3	-1,5	-1,4	-1,2	-1,1	-1,1	-0,9
(2.3) Učinek inflacije	-1,6	-1,8	-1,6	-1,4	-1,3	-1,2	-1,1	-1,0	-1,0	-1,0	-0,9	-0,9	-0,9
(3) Prilagoditev stanj in tokov	1,6	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Kratko-ročno	Srednje-ročno	S1	Analiza vzdržnosti dolga (podrobno)						Analiza vzdrž. dolga	S2	Dolgo-ročno	
			Izhodiščni scenarij	Pretekli PSS	Nižja rast BDP	Višja obr. mera	Negativni šok za PSS	Stohastične projekcije				
NIZKO (S0 = 0)	NIZKO	NIZKO (S1 = -1)	Kategorija tveganja	NIZKO	NIZKO	NIZKO	NIZKO	NIZKO	NIZKO	NIZKO	SREDNJE (S2 = 5,4)	SREDNJE
			Raven dolga (2030)	46,7	53,0	49,2	48,9	46,8				
			Leto najvišjega dolga	2019	2019	2019	2019	2019				
			Percentilni rang	45,0%	59,0%							
			Verjetnost višjega dolga						6,3%			
							22,2					

Opomba: za več informacij glej publikacijo Evropske komisije o spremljanju vzdržnosti dolga za leto 2019.

[1] V prvi tabeli so predstavljene projekcije izhodiščnega scenarija brez sprememb fiskalne politike. Prikaže predvideno dinamiko javnega dolga ter njegovo razčlenitev na primarni saldo, učinke „snežene kepe“ in prilagoditev stanj in tokov. Učinki snežene kepe merijo neto učinek nasprotujočih si učinkov obrestnih mer, inflacije, realne rasti BDP (in deviznih tečajev v nekaterih državah). Prilagoditev stanj in tokov vključuje razlike v računovodstvu na podlagi nastanka plačil in poslovnih dogodkov, neto akumulacijo sredstev ter vrednotenje in druge preostale učinke.

[2] V grafih je predstavljena vrsta preizkusov občutljivosti v zvezi z izhodiščnim scenarijem in drugimi scenariji politike, zlasti: scenarijem preteklega primarnega strukturnega salda (PSS) (kjer je PSS nastavljen na svoje preteklo povprečje), scenarijem skladnosti s Paktom za stabilnost in rast (PSR) (kjer se predpostavlja, da se bo fiskalna politika razvijala v skladu z glavnimi določbami PSR), scenarijem višje obrestne mere (+1 odstotna točka v primerjavi z izhodiščnim scenarijem), scenarijem nižje rasti BDP (-0,5 odstotne točke v primerjavi z izhodiščnim scenarijem) in negativnim šokom za PSS (kalibriranim na podlagi napovedane spremembe). Vključeni so tudi neugodni kombinirani scenariji in okrepljeni preizkusi občutljivosti (na obrestno mero in rasti) kot tudi stohastične projekcije. Podrobne informacije o osnovi teh projekcij so na voljo v poročilu o fiskalni vzdržnosti za leto 2018 in publikaciji o spremljanju vzdržnosti dolga za leto 2019.

[3] V drugi tabeli je predstavljena splošna razvrstitev fiskalnih tveganj v kratko-, srednje- in dolgoročno obdobju.

- Za kratkoročno obdobje kategorija tveganja (nizko/visoko) temelji na kazalniku S0. S0 je kazalnik za zgodnje odkrivanje fiskalnega stresa v prihajajočem letu, ki temelji na 25 fiskalnih spremenljivkah in spremenljivkah finančne konkurenčnosti, ki so se v preteklosti izkazale kot vodilni kazalniki fiskalnega stresa. Kritična mejna vrednost, nad katero se opozori na fiskalne težave, je 0,46.
- Za srednjeročno obdobje kategorija tveganja (nizko/srednje/visoko) temelji na skupni uporabi kazalnika S1 in rezultatov analize vzdržnosti dolga. Kazalnik S1 meri zahtevano fiskalno prilagoditev (skupno v 5 letih po obdobju, ki ga zajema napoved, nato pa se ohranja), da bi delež javnega dolga v BDP do leta 2033 dosegel 60 %. Uporabljeni kritični vrednosti znašata 0 oziroma 2,5 odstotne točke BDP. Razvrstitev analize vzdržnosti dolga temelji na rezultatih petih determinističnih scenarijev (izhodiščni scenarij, scenarij preteklega PSS, višja obrestna mera, nižja rast BDP in negativni šok za scenarij PSS) ter stohastičnih projekcijah. Uporabljajo se različna merila, kot so predvidena raven dolga, potek dolga, realizem fiskalnih predpostavk, verjetnost stabilizacije dolga in obseg negotovosti.
- Za dolgoročno obdobje kategorija tveganja (nizko/srednje/visoko) temelji na skupni uporabi kazalnika S2 in rezultatov analize vzdržnosti dolga. Kazalnik S2 meri vnaprejšnjo in trajno fiskalno prilagoditev, potrebno za stabilizacijo deleža dolga v BDP v neomejenem obdobju, vključno s stroški staranja. Uporabljeni kritični vrednosti znašata 2 oziroma 6 odstotnih točk BDP. Rezultati analize vzdržnosti dolga se uporabijo za nadaljnjo določitev dolgoročne razvrstitve tveganj, zlasti v primerih, ko so ugotovljene dolžniške ranljivosti (srednja/visoka kategorija tveganja pri analizi vzdržnosti dolga).

PRILOGA C: STANDARDNE TABELE

Tabela C.1: **Kazalniki finančnih trgov**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bilančna vsota bančnega sektorja (v % BDP) ⁽¹⁾	115,8	107,1	99,6	94,1	88,8	87,3
Delež sredstev petih največjih bank (% bilančne vsote)	55,6	59,2	61,0	61,5	60,8	-
Tuje lastništvo bančnega sistema (% bilančne vsote) ⁽²⁾	33,6	34,0	46,1	45,8	46,0	50,1
Kazalniki finančne trdnosti: ⁽²⁾						
– nedonosna posojila (kot % vseh posojil)	22,8	17,9	12,3	9,2	6,0	4,5
– količnik kapitalske ustreznosti (%)	17,9	18,6	19,1	18,1	17,9	18,1
– donosnost kapitala (%) ⁽³⁾	-2,5	3,5	7,8	9,1	10,7	12,3
Bančna posojila zasebnemu sektorju (medletna sprememba v %) ⁽¹⁾	-9,1	-4,2	2,8	5,9	3,7	5,4
Posojila za nakup stanovanja (medletna sprememba v %) ⁽¹⁾	0,5	1,8	4,2	5,5	4,4	4,9
Razmerje med posojili in vlogami ⁽²⁾	79,4	74,1	74,0	74,7	73,1	74,4
Likvidnost centralne banke kot % obveznosti ⁽¹⁾	3,3	2,8	2,3	3,5	3,3	2,8
Zasebni dolg (v % BDP)	97,9	87,4	81,1	76,3	72,8	-
Bruto zunanji dolg (v % BDP) ⁽²⁾						
– javni	62,4	64,6	57,4	51,0	46,1	45,4
– zasebni	40,6	37,1	35,4	33,6	32,9	31,2
Razlika med donosnostjo dolgoročnih obrestnih mer in Nemčijo (bazične točke) ^(*)	210,7	120,9	105,9	64,3	53,4	54,6
Razmiki kreditne zamenjave za državne vrednostne papirje (5-letne) ^(*)	138,5	107,8	95,0	72,5	59,9	70,8

(1) Zadnji razpoložljivi podatki: 3. četrletje 2019. Vključuje ne le banke, temveč vse monetarne finančne institucije razen centralnih bank.

(2) Zadnji razpoložljivi podatki: 2. četrletje 2019.

(3) Četrletne vrednosti so anualizirane.

(*) Merjeno v bazičnih točkah.

Vir: Evropska komisija (dolgoročne obrestne mere); Svetovna banka (bruto zunanji dolg); Eurostat (zasebni dolg); ECB (vsi drugi kazalniki).

Tabela C.2: Preglednica glavnih socialnih kazalnikov

	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ⁵
Enake možnosti in dostop do trga dela						
Mladi, ki zgodaj opustijo šolanje (% prebivalstva, starega med 18 in 24 let)	4,4	5,0	4,9	4,3	4,2	:
Razlika v stopnji zaposlenosti med spoloma (o. t.)	8,0	8,6	6,6	7,2	7,3	7,4
Dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem kvartilnih razredov (S80/S20)	3,7	3,6	3,6	3,4	3,4	:
Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti ⁽¹⁾ (AROPE)	20,4	19,2	18,4	17,1	16,2	:
Mladi, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (% prebivalstva, starega med 15 in 24 let)	9,4	9,5	8,0	6,5	6,6	:
Dinamični trgi dela in pravični delovni pogoji						
Stopnja zaposlenosti (20–64 let)	67,7	69,1	70,1	73,4	75,4	76,5
Stopnja brezposelnosti ⁽²⁾ (15–74 let)	9,7	9,0	8,0	6,6	5,1	4,3
Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (% delovno aktivnega prebivalstva)	5,3	4,7	4,3	3,1	2,2	2,0
Realni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca ⁽³⁾ (indeks 2008=100)	92,9	95,0	99,7	102,7	106,1	:
Letni neto dohodek samskega delavca brez otrok, zaposlenega za poln delovni čas, s povprečno plačo (raven v standardih kupne moči, triletno povprečje)	14741	14958	15049	:	:	:
Letni neto dohodek samskega delavca brez otrok, zaposlenega za poln delovni čas, s povprečno plačo (odstotna sprememba, realno, triletno povprečje)	-0,51	0,50	1,17	:	:	:
Javnofinančna podpora / socialna zaščita in vključenost						
Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjševanje revščine ⁽⁴⁾	42,2	42,3	42,8	44,6	43,2	:
Otroci, mlajši od treh let, vključeni v formalno varstvo	37,4	37,4	39,6	44,8	46,3	:
Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi (po lastnem poročanju)	0,2	0,2	0,4	3,5	3,3	:
Posamezniki z osnovno ali višjo stopnjo splošne digitalne pismenosti (% prebivalstva, starega med 16 in 74 let)	:	51,0	53,0	54,0	:	:

(1) Osebe, ki jih ogroža revščina ali socialna izključenost (stopnja AROPE): posamezniki, ki jih ogroža revščina in/ali trpijo resno materialno prikrajšanost in/ali živijo v gospodinjstvih z nično ali zelo nizko delovno intenzivnostjo.

(2) Brezposelne osebe so vse osebe, ki niso bile zaposlene, vendar so aktivno iskale delo in so bile pripravljene začeti delati takoj ali v dveh tednih.

(3) Neprilagojeni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev v skladu z osnutkom skupnega poročila o zaposlovanju 2019.

(4) Zmanjšanje stopnje tveganja revščine v odstotkih zaradi socialnih transferjev (izračunano s primerjavo stopenj tveganja revščine pred socialnimi transferji s stopnjami tveganja revščine po teh transferjih; pokojnine se pri tem izračunu ne štejejo za socialne transferje).

(5) Povprečje prvih treh četrletij leta 2019 za stopnjo zaposlenosti, stopnjo brezposelnosti in vrzel stopnje zaposlenosti po spolu.

Vir: Eurostat.

Tabela C.3: Kazalniki trga dela in izobraževanja

Kazalniki trga dela	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ⁽⁵⁾
Stopnja delovne aktivnosti (15–64 let)	70,9	71,8	71,6	74,2	75,0	75,5
Trajanje zaposlitve na trenutnem delovnem mestu						
<i>Od 0 do 11 mesecev</i>	8,8	12,4	10,9	13,4	11,3	:
<i>Od 12 do 23 mesecev</i>	7,1	7,8	8,3	8,0	9,1	:
<i>Od 24 do 59 mesecev</i>	14,2	13,7	14,2	13,8	14,3	:
<i>60 mesecev ali več</i>	68,3	66,2	66,5	64,8	65,3	:
Rast zaposlenosti ^(*) (sprememba v % glede na prejšnje leto)	0,4	1,3	1,8	3,0	3,2	2,6
Stopnja zaposlenosti žensk (% žensk, starih med 20 in 64 let)	63,6	64,7	66,7	69,7	71,7	72,7
Stopnja zaposlenosti moških (% moških, starih med 20 in 64 let)	71,6	73,3	73,3	76,9	79,0	80,1
Stopnja zaposlenosti starejših delavcev ^(*) (% prebivalstva, starega med 55 in 64 let)	35,4	36,6	38,5	42,7	47,0	48,8
Zaposlitev za krajši delovni čas ^(*) (% vseh zaposlenih, starih med 15 in 64 let)	10,0	10,1	9,3	10,3	9,7	8,5
Zaposlitev za določen čas ^(*) (% zaposlenih s pogodbo za določen čas, starih med 15 in 64 let)	16,5	17,8	16,9	17,6	15,7	13,3
Stopnja prehajanja iz začasne v stalno zaposlitev (triletno povprečje)	41,0	41,2	42,4	38,4	40,7	:
Stopnja brezposelnosti mladih (% delovno aktivnega prebivalstva, starega med 15 in 24 let)	20,2	16,3	15,2	11,2	8,8	8,0
Razlike po spolu pri zaposlitvah s krajšim delovnim časom	6,9	6,6	7,2	7,7	8,3	7,7
Plačna vrzel po spolu ⁽²⁾ (neprilagojeno)	7,0	8,1	7,8	8,0	:	:
Kazalniki izobraževanja in usposabljanja	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Udeležba odraslih v učenju (% oseb, vključenih v izobraževanje in usposabljanje, starih med 25 in 64 let)	12,1	11,9	11,6	12,0	11,4	:
Slabši uspeh pri izobraževanju ⁽³⁾	:	16,1	:	:	16,4	:
Dosežena terciarna izobrazba (% prebivalcev, starih med 30 in 34 let, ki so uspešno zaključili terciarno izobraževanje)	41,0	43,4	44,2	46,4	42,7	:
Razlike v uspešnosti glede na socialno-ekonomski status učencev ⁽⁴⁾	:	13,5	:	:	:	:

(*) Kazalnik ni vključen v pregled kazalnikov.

(1) Dolgotrajno brezposelni so osebe, ki so brezposelne najmanj 12 mesecev.

(2) Razlika med povprečno bruto plačo moških na uro in povprečno bruto plačo žensk na uro kot delež povprečne bruto plače moških na uro. Kazalnik je „neprilagojen“, saj ni popravljen za porazdelitev posameznih značilnosti (in zato pokaže splošno sliko plačne neenakosti med spoloma). Vključeni so vsi zaposleni, ki delajo v podjetjih z deset ali več zaposlenimi, brez omejitev glede starosti in opravljenih ur dela.

(3) Rezultati preverjanja PISA (OECD) za nizke dosežke 15-letnikov pri matematiki.

(4) Vpliv socialno-ekonomskega in kulturnega položaja na rezultate raziskave PISA (OECD). Vrednosti za leto 2015 se nanašajo na matematiko, vrednosti za leto 2018 pa na branje.

(5) Povprečje prvih treh četrletij leta 2019. Podatki o stopnji brezposelnosti mladih so sezonski.

Vir: Eurostat, OECD.

Tabela C.4: Kazalniki socialne vključenosti in zdravja

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Odhodki za socialne prejemke in nadomestila(*) (% BDP)						
<i>Bolezen / zdravstveno varstvo</i>	7,4	7,2	7,6	7,6	7,6	:
<i>Invalidnost</i>	1,5	1,4	1,3	1,2	1,1	:
<i>Starost / smrt hranitelja družine</i>	11,8	11,5	11,3	11,0	10,5	:
<i>Družina / otroci</i>	1,9	1,8	1,8	1,7	1,8	:
<i>Brezposelnost</i>	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5	:
<i>Stanovanje</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	:
<i>Druge oblike socialne izključenosti</i>	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	:
Skupaj	24,2	23,5	23,4	22,9	22,3	:
<i>od tega: socialni prejemki in nadomestila na podlagi premoženjskega stanja</i>	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9	:
Odhodki sektorja država po funkcijah (% BDP)						
<i>Socialna zaščita</i>	18,6	17,8	17,3	16,8	16,2	:
<i>Zdravstvo</i>	6,8	6,5	6,7	6,7	6,6	:
<i>Izobraževanje</i>	6,5	6,0	5,5	5,5	5,4	:
Samoplačniški izdatki za zdravstveno varstvo	:	13,0	12,5	12,0	12,3	:
Otroci, ki jih ogroža revščina ali socialna izključenost (% oseb, starih med 0 in 17 let)*	17,5	17,7	16,6	14,9	15,1	13,1
Stopnja tveganja revščine ⁽¹⁾ (% celotnega prebivalstva)	14,5	14,5	14,3	13,9	13,3	13,3
Stopnja tveganja revščine zaposlenih (% zaposlenih)	7,1	6,4	6,7	6,1	6,6	6,0
Stopnja resne materialne prikrajšanosti ⁽²⁾ (% celotnega prebivalstva)	6,7	6,6	5,8	5,4	4,6	3,7
Stopnja resne stanovanjske prikrajšanosti ⁽³⁾ glede na stanovanjsko razmerje						
<i>Lastnik s hipoteko ali posojilom</i>	4,5	4,7	3,5	3,3	3,0	3,1
<i>Najemnik s tržno najemnino</i>	18,9	18,8	18,9	12,2	15,0	16,2
Delež oseb, ki živijo v gospodinjstvih z nizko delovno intenzivnostjo ⁽⁴⁾ (% oseb, starih med 0 in 59 let)	8,0	8,7	7,4	7,4	6,2	5,4
Prag revščine, izražen v nacionalni valuti v stalnih cenah*	6010	5925	6113	6157	6360	6524
Pričakovana leta zdravega življenja (v starosti 65 let)						
<i>Ženske</i>	7,6	8,6	7,6	8,2	7,2	:
<i>Moški</i>	7,2	7,8	8,2	8,4	7,2	:
Skupno nadomestitveno razmerje za pokojnine ⁽⁵⁾	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Razsežnost poveztivosti indeksa digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) ⁽⁶⁾	:	47,1	51,8	55,0	57,6	:
Ginijev koeficient pred davki in transferji(*)	47,2	47,0	46,7	46,1	45,7	:
Ginijev koeficient po davkih in transferjih(*)	24,4	24,9	24,5	24,3	23,7	:

(*) Kazalnik ni vključen v pregled kazalnikov.

(1) Stopnja tveganja revščine: delež oseb z ekvivalentnim razpoložljivim dohodkom, ki je nižji od 60 % nacionalne mediane ekvivalentnega dohodka.

(2) Delež oseb, ki doživljajo vsaj štiri od naslednjih oblik prikrajšanosti: ne morejo i) plačati najemnine ali rednih stanovanjskih stroškov, ii) ne morejo si primerno ogrevati stanovanja, iii) ne morejo poravnati nepričakovanih izdatkov, iv) ne morejo si privoščiti mesa, rib ali enakovrednega beljakovinskega nadomestka vsak drugi dan, v) ne morejo si privoščiti tedna počitnic zunaj doma enkrat letno, vi) ne morejo si privoščiti osebnega avtomobila, vii) ne morejo si privoščiti pralnega stroja, viii) ne morejo si privoščiti barvnega televizorja ali ix) ne morejo si privoščiti telefona.

(3) Odstotek celotnega prebivalstva, ki živi v prenaseljenih stanovanjih in trpi stanovanjsko prikrajšanost.

(4) Osebe, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo: delež oseb, starih od 0 do 59 let, ki živijo v gospodinjstvih, v katerih so bili odrasli (brez vzdrževanih otrok) v preteklih 12 mesecih zaposleni za manj kot 20 % celotnega delovnega potenciala gospodarstva.

(5) Razmerje med mediano posameznih bruto pokojnin oseb, starih od 65 do 74 let, ter mediano posamezne bruto plače oseb, starih od 50 do 59 let.

(6) Nove fiksne širokopasovne povezave (33 %), nove mobilne širokopasovne povezave (22 %), hitrost (33 %) in cenovna dostopnost (11 %), iz Pregleda stanja na digitalnem področju.

Vir: Eurostat, OECD.

Tabela C.5: Kazalniki uspešnosti in politike proizvodnih trgov

Kazalniki uspešnosti	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rast produktivnosti dela na osebo ⁽¹⁾ (t/t-1) v %						
Rast produktivnosti dela v industriji	1,55	3,67	0,09	2,11	4,48	-0,63
Rast produktivnosti dela v gradbeništvu	-2,38	11,02	-3,77	-2,58	5,91	1,43
Rast produktivnosti dela v tržnih storitvah	0,85	2,85	1,43	1,14	0,96	1,24
Rast indeksa stroškov dela na enoto ⁽²⁾ (t/t-1) v %						
Rast stroškov dela na enoto v industriji	0,44	-0,49	2,02	0,86	-1,09	4,35
Rast stroškov dela na enoto v gradbeništvu	3,24	-5,68	6,33	4,96	-1,14	4,70
Rast stroškov dela na enoto v tržnih storitvah	-1,95	-0,98	0,11	1,49	1,95	2,81
Poslovno okolje	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Čas, potreben za sodno uveljavitev pogodb ⁽³⁾ (v dnevih)	1270	1270	1160	1160	1160	1160
Čas, potreben za ustanovitev podjetja ⁽³⁾ (v dnevih)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	8,0
Rezultat vlog MSP za bančna posojila ⁽⁴⁾	0,38	1,08	0,41	0,67	0,61	0,56
Raziskave in inovacije	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Intenzivnost raziskav in inovacij	2,56	2,37	2,20	2,01	1,87	1,95
Odhodki sektorja država za izobraževanje kot % BDP	6,50	6,00	5,50	5,50	5,40	:
Zaposleni s terciarno izobrazbo in/ali osebe, zaposlene v znanosti in tehnologiji, kot % skupne zaposlenosti	43	43	44	44	45	44
Prebivalstvo z dokončano terciarno izobrazbo ⁽⁵⁾	24	25	27	27	29	29
Mladi s srednjo poklicno izobrazbo ⁽⁶⁾	92	90	91	91	91	92
Trgovinska bilanca visokotehnoških proizvodov kot % BDP	-0,60	-0,83	-0,62	-0,65	-0,68	-0,89
Proizvodni in storitveni trgi ter konkurenca	2003	2008	2013			2018*
Regulacija proizvodnih trgov po OECD ⁽⁷⁾ , skupno	:	1,89	1,70			1,29
Regulacija proizvodnih trgov po OECD ⁽⁷⁾ , trgovina na drobno	:	0,90	0,63			1,15
Regulacija proizvodnih trgov po OECD ⁽⁷⁾ , poklicne storitve ⁽⁸⁾	:	:	2,56			1,88
Regulacija proizvodnih trgov po OECD ⁽⁷⁾ , mrežne industrije ⁽⁹⁾	4,84	3,41	2,90			1,74

(1) Dodana vrednost v stalnih cenah, deljena s številom zaposlenih oseb.

(2) Sredstva za zaposlene v tekočih cenah, deljena z dodano vrednostjo v stalnih cenah.

(3) Metodologije za izračun tega kazalnika, vključno s predpostavkami, so podrobno predstavljene na spletnem mestu: <http://www.doingbusiness.org/methodology>.

(4) Povprečje odgovorov na vprašanje Q7B_a. „[Bančno posojilo]: Če ste v zadnjih šestih mesecih zaprosili za tovrstno financiranje in se skušali pogajati o njem, kakšen je bil rezultat?“ Odgovorom so bile pripisane naslednje vrednosti: nič, če so prejeli celotno posojilo; ena, če so prejeli 75 % posojila ali več; dva, če so prejeli manj kot 75 %; tri, če je bilo posojilo zavrnjeno; če pa vloga še ni rešena ali ni bilo znano, pa je bil odgovor obravnavan kot manjkajoča vrednost.

(5) Odstotek prebivalstva v starosti od 15 do 64 let z dokončano terciarno izobrazbo.

(6) Odstotek prebivalstva v starosti od 20 do 24 let z dokončano vsaj višjo sekundarno izobrazbo.

(7) Indeks: 0 = neregulirani; 6 = najbolj regulirani. Metodologije OECD za izračun kazalnikov regulacije proizvodnih trgov so podrobno predstavljene na spletnem mestu:

<http://www.oecd.org/competition/reform/indicatorsofproductmarketregulationhomepage.htm>

(8) Aritmetično povprečje kazalnikov regulacije za odvetnike, računovodje, arhitekta in inženirje.

(9) Skupni kazalniki OECD na področju regulacije proizvodnih trgov energije, prometa in komunikacij.

(*) Upoštevajte, da so vrednosti kazalnikov med letoma 2003 in 2013 primerljive, vendar se je metodologija leta 2018 precej spremenila, zato kazalnikov iz preteklih obdobj ni mogoče primerjati s kazalniki za regulacijo proizvodnih trgov iz leta 2018.

Vir: Evropska komisija; Svetovna banka – poročilo Doing Business (za sodno uveljavljanje pogodb in čas, potreben za ustanovitev podjetja); OECD (za kazalnike regulacije proizvodnih trgov) SAFE (za rezultat vlog MSP za bančna posojila).

Tabela C.6: Zelena rast

Uspešnost na področju zelene rasti		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Makroekonomski kazalniki							
Energijska intenzivnost	kgoe/€	0,19	0,18	0,17	0,17	0,17	0,16
Ogljična intenzivnost	kg/€	0,52	0,46	0,45	0,46	0,43	-
Intenzivnost virov (recipročno produktivnosti virov)	kg/€	0,71	0,75	0,74	0,69	0,67	0,70
Intenzivnost odpadkov	kg/€	-	0,13	-	0,14	-	-
Energijska trgovinska bilanca	% BDP	-5,5	-4,1	-3,1	-2,1	-2,6	-2,9
Utež energije v HICP	%	14,38	14,72	14,23	12,99	11,88	11,76
Razlika med spremembo cen energije in inflacijo	o. t.	0,6	-0,9	-2,9	-2,6	0,2	4,2
Realni stroški energije na enoto	% dodane vrednosti	10,1	9,5	9,7	9,9	-	-
Razmerje med obdavčitvijo dela in okoljskimi davki	razmerje	0,13	0,12	0,12	0,12	0,12	-
Okoljski davki	% BDP	3,9	3,9	3,9	3,9	3,7	3,5
Sektorski kazalniki							
Energijska intenzivnost industrije	kgoe/€	0,13	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12
Realni stroški energije na enoto za predelovalne dejavnosti, razen rafiniranja	% dodane vrednosti	13,2	12,1	12,2	12,3	-	-
Delež energijsko intenzivnih industrij v gospodarstvu	% BDP	11,19	11,34	10,92	11,16	11,40	11,14
Cene električne energije za srednje velike industrijske odjemalce	€/kWh	0,10	0,09	0,08	0,08	0,08	0,09
Cene plina za srednje velike industrijske odjemalce	€/kWh	0,05	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03
Javne raziskave in razvoj za energetiko	% BDP	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02
Javne raziskave in razvoj za varstvo okolja	% BDP	0,01	0,01	0,03	0,02	0,02	0,03
Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov	%	34,8	36,0	54,1	55,6	57,8	58,9
Delež emisij toplogrednih plinov, vključenih v ETS*	%	40,3	36,9	36,3	36,6	37,6	37,2
Energijska intenzivnost prometa	kgoe/€	1,10	1,04	0,96	0,95	0,92	0,88
Ogljična intenzivnost prometa	kg/€	0,46	0,42	0,39	0,37	0,37	0,36
Zanesljivost oskrbe z energijo							
Uvozna energetska odvisnost	%	47,8	45,5	49,7	49,3	50,4	-
Indeks agregirane koncentracije dobaviteljev	HHI	35,9	28,3	6,1	1,9	0,9	-
Diverzifikacija mešanice energijskih virov	HHI	23,7	25,0	23,4	24,0	23,6	23,6

Vsi makrokazalniki intenzivnosti so izraženi kot razmerje med fizikalno količino in BDP (v cenah iz leta 2010):

energijska intenzivnost: bruto domača poraba energije (v kgoe), deljena z BDP (v EUR);

ogljica intenzivnost: emisije toplogrednih plinov (v ekvivalentu CO₂/kg), deljene z BDP (v EUR);

intenzivnost virov: domača poraba snovi (v kg), deljena z BDP (v EUR);

intenzivnost odpadkov: odpadki (v kg), deljeni z BDP (v EUR).

Energijska trgovinska bilanca: bilanca izvoza in uvoza energije, izražena kot % BDP.

Utež energije v HICP: delež „energijskih“ postavk v košarici cen, ki se uporablja za izračun HICP.

Razlika med spremembo cene energije in inflacijo: komponenta energije v HICP in skupna inflacija HICP (letna sprememba v %).

Realni strošek energije na enoto: realni stroški energije kot % skupne dodane vrednosti za gospodarstvo.

Energijska intenzivnost industrije: poraba končne energije v industriji (v kgoe), deljena z bruto dodano vrednostjo industrije (v EUR, 2010).

Realni strošek energije na enoto za predelovalne dejavnosti, razen rafiniranja: realni stroški kot % dodane vrednosti za predelovalne sektorje.

Delež energijsko intenzivnih industrij v gospodarstvu: delež bruto dodane vrednosti energijsko intenzivnih industrij v BDP.

Cene električne energije in plina za srednje velike industrijske odjemalce: območje porabe 500–2 000 MWh in 10 000–100 000 GJ; cene brez DDV.

Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov: razmerje med recikliranimi in kompostiranimi ter skupnimi komunalnimi odpadki.

Javne raziskave in razvoj za energetiko ali okolje: odhodki države za raziskave in razvoj za ti kategoriji kot % BDP.

Delež emisij toplogrednih plinov, vključenih v sistem EU za trgovanje z emisijami (EU ETS) (razen letalstva): na podlagi podatkov o emisijah toplogrednih plinov

(brez rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva), ki jih države članice sporočijo Evropski agenciji za okolje.

Energijska intenzivnost prometa: poraba končne energije v dejavnostih prevoza, vključno z mednarodnim letalstvom (v kgoe), deljena z bruto dodano vrednostjo v sektorju prevoza in skladiščenja (v letu 2010 v EUR).

Ogljična intenzivnost prometa: emisije toplogrednih plinov v sektorju prevoza in skladiščenja, deljene z bruto dodano vrednostjo v sektorju prevoza in skladiščenja (v letu 2010 v EUR).

Uvozna energetska odvisnost: neto uvoz energije, deljen z bruto domačo porabo energije, vključno s porabo energije v mednarodnih pomorskih skladiščih.

Indeks agregirane koncentracije dobaviteljev: Herfindahl-Hirschmanov indeks, ki zajema nafto, plin in premog. Manjše vrednosti kažejo večjo diverzifikacijo in zato nižje tveganje.

Diverzifikacija mešanice energijskih virov: Herfindahl-Hirschmanov indeks, ki zajema zemeljski plin, vse naftne derivate, jedrsko toploto, obnovljive vire energije in trdna goriva. Manjše vrednosti kažejo večjo diverzifikacijo.

* Evropska komisija in Evropska agencija za okolje – začasni podatki za leto 2018.

Vir: Evropska komisija in Evropska agencija za okolje (delež emisij toplogrednih plinov, vključenih v ETS); Evropska komisija (razmerje med okoljskimi davki in obdavčitvijo dela v BDP); Eurostat (vsi drugi kazalniki).

PRILOGA D: NALOŽBENE SMERNICE ZA SKLAD ZA PRAVIČNI PREHOD V OBDOBJU 2021–2027 ZA SLOVENIJO

V tej prilogi⁽⁴⁶⁾ so na podlagi predloga Komisije predstavljena predhodna stališča služb Komisije o prednostnih področjih za naložbe in okvirni pogoji za učinkovito izvajanje naložb v okviru Sklada za pravični prehod v obdobju 2021–2027 v Sloveniji. Ta prednostna naložbena področja izhajajo iz širše analize območij, ki se soočajo s hudimi socialno-ekonomskimi izzivi, ki jih za Slovenijo prinaša prehod na podnebno nevtralno gospodarstvo Unije do leta 2050, in so bili ocenjeni v poročilu. Ta priloga je podlaga za dialog med Slovenijo in službami Komisije ter vsebuje relevantna navodila državam članicam pri pripravi njihovih območnih načrtov za pravični prehod, ki bodo osnova za načrtovanje porabe sredstev Sklada za pravični prehod. Naložbe v okviru Sklada za pravični prehod dopolnjujejo naložbe sredstev v okviru kohezijske politike, za katere so bila navodila podana v Prilogi D k poročilu o državi za Slovenijo za leto 2019⁽⁴⁷⁾.

V Sloveniji Zasavska regija prehaja od dejavnosti, povezanih s premogovništvom, medtem ko se Savinjska regija, natančneje Savinjsko-Šaleška regija, še naprej spopada z velikimi izzivi, povezanimi z nadaljevanjem izkopavanja in predelave fosilnih goriv, zlasti premoga.

Zasavska regija se sooča s pomembnim izzivom nedokončanega prehoda. Zaradi skoraj dokončanega zaprtja premogovnika Zasavje in zaprtja termoelektrarne na premog, so socialne razmere v Zasavski regiji zelo slabe (stopnja brezposelnosti v višini 8,3 % v primerjavi s 7,4 % na državni ravni). Od leta 2013 je bilo izgubljenih približno 5 000 delovnih mest, poleg tega pa upada tudi BDP na prebivalca (53 % slovenskega povprečja). Na podlagi te predhodne ocene se zdi upravičeno, da se sredstva Sklada za pravični prehod v prvi vrsti usmerijo v to regijo.

Strategija pametne specializacije⁽⁴⁸⁾ zagotavlja pomemben okvir za določanje prednostnih nalog za inovacije v podporo preobrazbi gospodarstva. Za spopadanje s temi izzivi prehoda so bile opredeljene prednostne potrebe po naložbah, namenjene diverzifikaciji regionalnega gospodarstva, njegovi modernizaciji in povečanju konkurenčnosti ter zmanjševanju socialno-ekonomskih stroškov prehoda. Med ključnimi ukrepi v okviru Sklada za pravični prehod bi lahko bile zlasti:

- produktivne naložbe v MSP, vključno z zagonskimi podjetji, ki bodo spodbudile diverzifikacijo in preusmeritev gospodarstva;
- naložbe v raziskovalne in inovacijske dejavnosti ter spodbujanje prenosa naprednih tehnologij v skladu s slovensko strategijo pametne specializacije;
- naložbe v uvajanje tehnologije in infrastrukture za cenovno dostopno čisto energijo;
- naložbe v digitalizacijo;
- izpopolnjevanje in preusposabljanje delavcev.

Na tem območju sta kot neposredni posledici rudarskih dejavnosti opazni okoljska onesnaženost in degradacija. Skoraj tretjina urbanega območja v Zasavju je degradirana in zato je potrebna sanacija okolja. Za spopadanje s temi izzivi prehoda so bile opredeljene potrebe po naložbah, namenjene doseganju okoljske trajnosti in učinkovite rabe virov. Med ključnimi ukrepi v okviru Sklada za pravični prehod bi lahko bile zlasti:

⁽⁴⁶⁾ To prilogo je treba obravnavati v povezavi s predlogom Evropske komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Sklada za pravični prehod za obdobje 2021–2027 (COM(2020) 22) in predlogom Evropske komisije za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume (COM(2020) 23).

⁽⁴⁷⁾ SWD(2019) 1023 final.

⁽⁴⁸⁾ Kot je opredeljena v členu 2(3) Uredbe (EU) št. 1303/2013 (uredba o skupnih določbah).

- naložbe v regeneracijo in dekontaminacijo objektov, sanacijo zemljišč in projekte za spremembo namembnosti;
- naložbe v krepitev krožnega gospodarstva.

V Savinjski regiji delujeta premogovnik in termoelektrarna na premog (Šoštanj), ki ustvarja 35 % nacionalne proizvodnje električne energije. Na tem območju sta kot neposredni posledici rudarskih dejavnosti opazni okoljska onesnaženost in degradacija. Zaradi ugreznin v Savinjsko-Šaleški regiji so na območju nekaterih nekdanjih naselij nastala že tri jezera. Tla se še vedno pogrezajo, kar ogroža nadaljnja naselja. Na podlagi te predhodne ocene se zdi upravičeno, da se sredstva Sklada za pravični prehod namenijo tudi tej regiji.

Za spopadanje s temi izzivi prehoda so bile opredeljene prednostne potrebe po naložbah, namenjene nizkoogljičnemu prehodu, okoljske trajnostnosti in učinkovite rabe virov. Med ključnimi ukrepi v okviru Sklada za pravični prehod bi lahko bile zlasti:

- naložbe v uvajanje tehnologije in infrastrukture za cenovno dostopno čisto energijo;
- naložbe v regeneracijo in dekontaminacijo objektov, sanacijo zemljišč in projekte za spremembo namembnosti;
- naložbe v krepitev krožnega gospodarstva;
- izpopolnjevanje in preusposabljanje delavcev.

Dejavnosti, povezane s premogovništvom (premogovnik, termoelektrarna in povezana podjetja, podružnice in storitve), v Savinjski regiji neposredno zaposlujejo približno 2 200 oseb. Po izkušnjah iz zasavske regije bi lahko imela tovrstna zaprtja precejšnje negativne učinke na celotno gospodarstvo regije. Za spopadanje s temi izzivi prehoda so bile opredeljene potrebe po naložbah, namenjene diverzifikaciji regionalnega gospodarstva, njegovi modernizaciji in povečanju konkurenčnosti ter zmanjševanju socialno-ekonomskih stroškov prehoda. Med ključnimi ukrepi v okviru Sklada za pravični prehod bi lahko bile zlasti:

- produktivne naložbe v MSP, vključno z zagonskimi podjetji, ki bodo spodbudile diverzifikacijo in preusmeritev gospodarstva;
- naložbe v raziskovalne in inovacijske dejavnosti ter spodbujanje prenosa naprednih tehnologij v skladu s slovensko strategijo pametne specializacije;
- naložbe v digitalizacijo;
- izpopolnjevanje in preusposabljanje delavcev;
- aktivno vključevanje iskalcev zaposlitve.

PRILOGA E NAPREDEK PRI DOSEGANJU CILJEV TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Ocena kratkoročnega napredka Slovenije pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja⁽⁴⁹⁾

V tabeli E.1 so prikazani podatki za Slovenijo in EU-28 po kazalnikih, vključenih v nabor kazalnikov za cilje trajnostnega razvoja EU, ki jih Eurostat uporablja za [spremljanje napredka pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja v EU](#)⁽⁵⁰⁾. Ker se kratkoročna gibanja na ravni EU ocenjujejo v petletnem obdobju, sta predstavljeni tako vrednost na začetku kot tudi najnovjša razpoložljiva vrednost. Kazalniki se redno posodablajo v [posebnem razdelku za cilje trajnostnega razvoja](#) na spletišču Eurostata.

Tabela E.1: Kazalniki, ki merijo napredek Slovenije pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja

Cilj trajnostnega razvoja / podtema	Kazalnik	Enota	Slovenija				EU-28			
			Začetno/-a leto	vrednost	Zadnje/-a leto	vrednost	Začetno/-a leto	vrednost	Zadnje/-a leto	vrednost
Cilj trajnostnega razvoja št. 1 – odprava revščine										
Večrazsežnostna revščina	Osebe, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost	% prebivalstva	2013	20,4	2018	16,2	2013	24,6	2018	21,9
	Osebe, ki jim grozi dohodkovna revščina, po socialnih transferjih	% prebivalstva	2013	14,5	2018	13,3	2013	16,7	2018	17,1
	Resno materialno prikrajšane osebe	% prebivalstva	2013	6,7	2018	3,7	2013	9,6	2018	5,8
	Osebe, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo	% prebivalstva, starega med 0 in 59 let	2013	8,0	2018	5,4	2013	11,0	2018	8,8
	Stopnja tveganja revščine zaposlenih	% prebivalstva, starega 18 let ali več	2013	7,1	2018	6,0	2013	9,0	2018	9,5
Osnovne potrebe	Osebe, ki živijo v stanovanju s streho, ki pušča, vlažnimi zidovi, temi ali temelji ali plesnivimi okenskimi okvirji ali temi	% prebivalstva	2013	27,0	2018	22,7	2013	15,6	2018	13,9
	Neizpoljene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju	% prebivalstva, starega 16 let ali več	2014	0,2	2018	3,3	2013	3,7	2018	2,0
	Osebe, ki v gospodinjstvu nimajo kadi, tuša ali notranjega stranišča na splakovanje	% prebivalstva	2013	0,4	2018	0,1	2013	2,2	2018	1,7
	Osebe, ki ne morejo ustrezno ogrevati svojih domov	% prebivalstva	2013	4,9	2018	3,3	2013	10,7	2018	7,3
	Stopnja prenaseljenosti stanovanj	% prebivalstva	2013	15,6	2018	12,5	2013	17,0	2018	15,5
Cilj trajnostnega razvoja št. 2 – odprava lakote										
Slaba prehranjenost	Stopnja debelosti	% prebivalstva, starega 18 let ali več	2014	19,2	2017	16,2	2014	15,9	2017	15,2
Trajnostna kmetijska proizvodnja	Faktorski dohodek kmetijstva na delovno enoto na leto	EUR, vržni obsegi (2010)	2012	4.735	2017	5.072	2012	14.865	2017	17.304
	Vladna podpora za raziskave in razvoj na področju kmetijstva	milijoni EUR	2013	7,0	2018	22,3	2013	3.048,6	2018	3.242,5
	Površina, ki se uporablja za ekološko kmetovanje	% kmetijske površine v uporabi	2013	8,1	2018	10,0	2013	5,7	2018	7,5
Vplivi kmetijske proizvodnje na okolje	Brutobalanca dušika na kmetijski površini	kg na hektar	2012	57	2017	65	2010	49	2015	51
	Emisije amonijaka iz kmetijstva	kg na ha kmetijske površine v uporabi	2012	34,8	2017	35,1	2011	19,7	2016	20,3
	Nitrati v podzemni vodi	mg NO ₃ na liter	n. r.	:	n. r.	:	2012	19,2	2017	19,1
	Ocenjena erozija tal zaradi vode	km ²	2010	3.684,3	2016	3.686,6	2010	207.232,2	2016	205.294,5
	Indeks ptic skupne kmetijske krajine	indeks 2000 = 100	n. r.	:	n. r.	:	2013	83,9	2018	80,7
Cilj trajnostnega razvoja št. 3 – zdravje in dobro počutje										
Zdravo življenje	Pričakovana življenjska doba ob rojstvu	leta	2012	80,3	2017	81,2	2012	80,3	2017	80,9
	Delež oseb, ki ocenjujejo, da so zdrave ali zelo zdrave	% prebivalstva, starega 16 let ali več	2013	64,8	2018	65,4	2013	67,3	2018	69,2
Dejavniki zdravja	Razširjenost kajenja	% prebivalstva, starega 15 let ali več	2012	27	2017	28	2014	26	2017	26
	Stopnja debelosti	% prebivalstva, starega 18 let ali več	2014	19,2	2017	16,2	2014	15,9	2017	15,2
	Osebe, ki živijo v gospodinjstvih in menijo, da so izpostavljene hrupu	% prebivalstva	2013	12,3	2018	14,3	2013	18,8	2018	18,3
	Izpostavljenost onesnaženosti zraka s trdnimi delci (PM _{2,5})	µg/m ³	2012	20,4	2017	19,7	2012	16,8	2017	14,1
Vzroki smrti	Stopnja umrljivosti zaradi kroničnih bolezni	število na 100 000 oseb, mlajših od 65 let	2011	141,5	2016	114,7	2011	132,5	2016	119,0
	Stopnja umrljivosti zaradi tuberkuloze, virusa HIV in hepatitisa	število na 100 000 oseb, mlajših od 65 let	2011	1,0	2015	0,8	2011	3,4	2016	2,6
	Smrtne nezgode pri delu	število na 100 000 zaposlenih	2012	2,61	2017	1,85	2012	1,91	2017	1,65
	Smrtne žrtve v prometnih nesrečah	število smrti	2012	130	2017	104	2012	28.231	2017	25.257
Dostop do zdravstvenega varstva	Neizpoljene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju	% prebivalstva, starega 16 let ali več	2014	0,2	2018	3,3	2013	3,7	2018	2,0

(nadaljevanje na naslednji strani)

⁽⁴⁹⁾ Izvleček podatkov iz podatkovne zbirke Eurostata 9. februarja 2020 (uradni nabor kazalnikov za cilje trajnostnega razvoja EU; glej <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/main-tables>).

⁽⁵⁰⁾ Nabor kazalnikov za cilje trajnostnega razvoja EU je v kar največji meri usklajen s seznamom globalnih kazalnikov ZN, pri čemer so kazalniki ZN izbrani za poročanje na svetovni ravni in zato niso vedno relevantni za EU. Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja EU so tesno vezani na pobude politik EU.

Tabela (nadaljevanje)

Cilj trajnostnega razvoja / podtema	Kazalnik	Enota	Slovenija				EU-28			
			Začetno/-a leto	vrednost	Zadnje/-a leto	vrednost	Začetno/-a leto	vrednost	Zadnje/-a leto	vrednost
Cilj trajnostnega razvoja št. 4 – kakovostno izobraževanje										
Osnovno izobraževanje	Madi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje	% prebivalstva, starega med 18 in 24 let	2013	3,9	2018	4,2	2013	11,9	2018	10,6
	Vključitev v predšolsko vzgojo	% starostne skupine od 4. leta starosti do šoloobvezne starosti	2012	90,9	2017	92,1	2012	94,0	2017	95,4
	Podpovprečni rezultati pri branju	% 15-letnih dijakov	2015	15,1	2018	17,9	2015	19,7	2018	21,7
	Madi, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljajo	% prebivalstva, starega med 15 in 29 let	2013	12,9	2018	8,8	2013	15,9	2018	12,9
Terciarno izobraževanje	Delež oseb s terciarno izobrazbo	% prebivalstva, starega med 30 in 34 let	2013	40,1	2018	42,7	2013	37,1	2018	40,7
	Stopnja zaposlenosti novih diplomantov	% prebivalstva, starega med 20 in 34 let	2013	73,8	2018	84,2	2013	75,4	2018	81,7
Izobraževanje odraslih	Udeležba odraslih v izobraževanju	% prebivalstva, starega med 25 in 64 let	2013	12,5	2018	11,4	2013	10,7	2018	11,1
Cilj trajnostnega razvoja št. 5 – enakost spolov										
Nasilje zaradi spola	Fizično in spolno nasilje nad ženskami v 12 mesecih pred razgovorom	% žensk	n. r.	:	2012	3	n. r.	:	2012	8
Izobraževanje	Razlika v zgodnjem opuščanju izobraževanja in usposabljanja med spoloma	odstotne točke, osebe, stare med 18 in 24 let	2013	2,4	2018	2,3	2013	3,4	2018	3,3
	Razlika v terciarni izobrazbi med spoloma	odstotne točke, osebe, stare med 30 in 34 let	2013	18,5	2018	24,7	2013	8,5	2018	10,1
	Razlika v zaposlenosti novih diplomantov med spoloma	odstotne točke, osebe, stare med 20 in 34 let	2013	11,2	2018	9,3	2013	4,4	2018	3,4
Zaposlenost	Razlika med plačami moških in žensk, neprilagojeno	% povprečne bruto urne plače moških	2012	4,5	2017	8,0	2012	17,4	2017	16,0
	Razlika v stopnji zaposlenosti med spoloma	odstotne točke, osebe, stare med 20 in 64 let	2013	8,2	2018	7,3	2013	11,7	2018	11,6
	Razlika v neaktivnem prebivalstvu zaradi obveznosti oskrbe med spoloma	odstotne točke, osebe, stare med 20 in 64 let	2013	10,9	2018	12,4	2013	25,5	2018	27,1
Vodstveni položaji	Sedeži v nacionalnih parlamentih in vladah, ki jih zasedajo ženske	% sedežev	2014	28,7	2019	22,1	2014	27,2	2019	31,5
	Višji vodstveni položaji, ki jih zasedajo ženske	% članov odborov	2014	19,9	2019	27,7	2014	20,2	2019	27,8
Cilj trajnostnega razvoja št. 6 – čista voda in sanitarna ureditev										
Sanitarna ureditev	Osebe, ki v gospodinjstvu nimajo kadi, tuša ali notranjega stranišča na splakovanje	% prebivalstva	2013	0,4	2018	0,1	2013	2,2	2018	1,7
	Osebe, ki so priključene vsaj na sekundarno čiščenje odpadnih voda	% prebivalstva	2012	53,7	2017	67,4	n. r.	:	n. r.	:
Kakovost vode	Biokemijska potreba po kisiku v rekah	mg O ₂ na liter	2012	0,93	2017	0,81	2012	2,06	2017	2,00
	Nitriti v podzemni vodi	mg NO ₂ na liter	n. r.	:	n. r.	:	2012	19,2	2017	19,1
	Fosfati v rekah	mg PO ₄ na liter	n. r.	:	n. r.	:	2012	0,096	2017	0,093
	Celinska kopalnišča z odlično kakovostjo vode	% kopalnišč z odlično kakovostjo vode	2013	53,9	2018	76,9	2013	76,5	2018	80,8
Učinkovitost rabe vode	Indeks porabe vode	% dolgoročne povprečne količine razpoložljive vode	2012	2,4	2017	2,9	n. r.	:	n. r.	:
Cilj trajnostnega razvoja št. 7 – cenovno dostopna in čista energija										
Poraba energije	Poraba primarne energije	milijoni ton ekvivalenta nafte (Mtoe)	2013	6,6	2018	6,7	2013	1.577,4	2018	1.551,9
	Poraba končne energije	milijoni ton ekvivalenta nafte (Mtoe)	2013	4,8	2018	5,0	2013	1.115,5	2018	1.124,1
	Poraba končne energije v gospodinjstvih na prebivalca	kgoe	2013	584	2018	514	2013	605	2018	552
	Energetska produktivnost	EUR na kgoe	2013	5,2	2018	5,9	2013	7,6	2018	8,5
	Intenzivnost toplogrednih plinov pri porabi energije	indeks 2000 = 100	2012	96,2	2017	86,2	2012	91,5	2017	86,5
Oskrba z energijo	Delež energije iz obnovljivih virov v bruto porabi končne energije	%	2013	22,4	2018	21,1	2013	15,4	2018	18,0
	Odvisnost od uvoza energije	% uvoza bruto razpoložljive energije	2013	47,8	2018	51,3	2013	53,2	2018	55,7
Dostop do cenovno dostopne energije	Osebe, ki ne morejo ustrezno ogrevati svojih domov	% prebivalstva	2013	4,9	2018	3,3	2013	10,7	2018	7,3

(nadaljevanje na naslednji strani)

Tabela (nadaljevanje)

Cilj trajnostnega razvoja / podtema	Kazalnik	Enota	Slovenija				EU-28			
			Začetno/-a leto	vrednost	Zadnje/-a leto	vrednost	Začetno/-a leto	vrednost	Zadnje/-a leto	vrednost
Cilj trajnostnega razvoja št. 8 – dostojno delo in gospodarska rast										
Trajnostna gospodarska rast	Realni BDP na prebivalca	EUR na prebivalca, verižni obsegi (2010)	2013	17.160	2018	20.170	2013	25.750	2018	28.280
	Delež naložb v BDP	% BDP	2013	19,6	2018	19,2	2013	19,5	2018	20,9
	Produktivnost virov	EUR na kg, verižni obsegi (2010)	2013	1,40	2018	1,43	2013	1,98	2018	2,04
Zaposlenost	Madi, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo	% prebivalstva, starega med 15 in 29 let	2013	12,9	2018	8,8	2013	15,9	2018	12,9
	Stopnja zaposlenosti	% prebivalstva, starega med 20 in 64 let	2013	67,2	2018	75,4	2013	68,4	2018	73,2
	Stopnja dolgotrajne brezposelnosti	% delovno aktivnega prebivalstva	2013	5,2	2018	2,2	2013	5,1	2018	2,9
	Razlika v neaktivnem prebivalstvu zaradi obveznosti oskrbe med spoloma	odstotne točke, osebe, stare med 20 in 64 let	2013	10,9	2018	12,4	2013	25,5	2018	27,1
Dostojno delo	Smrtne nezgode pri delu	število na 100 000 zaposlenih	2012	2,61	2017	1,85	2012	1,91	2017	1,65
	Stopnja tveganja revščine zaposlenih	% prebivalstva	2013	7,1	2018	6	2013	9	2018	9,5
Cilj trajnostnega razvoja št. 9 – industrija, inovacije in infrastruktura										
Raziskave in razvoj ter inovacije	Bruto domači odhodki za raziskave in razvoj	% BDP	2013	2,56	2018	1,95	2013	2,01	2018	2,12
	Zaposlenost v visoko- in srednje-visokotehnoški proizvodnji ter znanjsko intenzivnih storitvah	% skupne zaposlenosti	2013	42,7	2018	45,4	2013	45,0	2018	46,1
	Zaposleni na področju raziskav in razvoja	% delovno aktivnega prebivalstva	2013	1,54	2018	1,55	2013	1,15	2018	1,36
	Patentne prijave, predložene Evropskemu patentnemu uradu	število	2012	127	2017	114	2012	56.772	2017	54.649
Trajnostni promet	Delež avtobusov in vlakov v skupnem potniškem prometu	% vseh notranjih potniških kilometrov	2012	13,3	2017	13,5	2012	17,2	2017	16,7
	Delež železniškega prometa in prometa po celinskih plovih poteh v skupnem tovornem prometu	% vseh celinskih tonskih tovornih kilometrov	2012	32,8	2017	35,5	2012	25,4	2017	23,3
	Povprečne emisije CO ₂ na km iz novih osebnih avtomobilov	g CO ₂ na km	2013	125,6	2018	121,0	2014	123,4	2018	120,4
Cilj trajnostnega razvoja št. 10 – zmanjšanje neenakosti										
Neenakosti znotraj držav	Relativna vrzel tveganja revščine	% odstopanja od praga revščine	2013	20,4	2018	17,5	2013	23,8	2018	24,6
	Porazdelitev dohodka	razmerje kvintilnih razredov	2013	3,6	2018	3,4	2013	5,0	2018	5,2
	Delež odhodka 40 % najrevnejšega prebivalstva	% dohodka	2013	24,4	2018	25,0	2013	21,1	2018	21,0
	Osebe, ki jim grozi dohodkovna revščina, po socialnih transferjih	% prebivalstva	2013	14,5	2018	13,3	2013	16,7	2018	17,1
Neenakosti med državami	BDP na prebivalca, prilagojen glede na kupno moč	realni odhodki na prebivalca (v standardu kupne moči)	2013	22.000	2018	26.900	2013	26.800	2018	31.000
	Prilagojeni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca	standard kupne moči na prebivalca	2013	16.057	2018	18.583	2013	20.392	2018	22.824
	Financiranje držav v razvoju	milijoni EUR tekoče cene	2012	46	2017	20	2012	147.962	2017	155.224
	Uvoz iz držav v razvoju	milijoni EUR tekoče cene	2013	4.413	2018	7.823	2013	817.475	2018	1.013.981
Migracije in socialna vključenost	Prošnje za azil	pozitivne odločbe na prvi stopnji na milijon prebivalcev	2013	17	2018	48	2013	213	2018	424
Cilj trajnostnega razvoja št. 11 – trajnostna mesta in skupnosti										
Kakovost življenja v mestih in skupnostih	Stopnja prenaseljenosti stanovanj	% prebivalstva	2013	15,6	2018	12,5	2013	17,0	2018	15,5
	Osebe, ki živijo v gospodinjstvih in menijo, da so izpostavljene hrupu	% prebivalstva	2013	12,3	2018	14,3	2013	18,8	2018	18,3
	Izpostavljenost onesaženosti zraka s trdnimi delci (PM _{2,5})	µg/m ³	2012	20,4	2017	19,7	2012	16,8	2017	14,1
	Osebe, ki živijo v stanovanju s streho, ki pušča, vlažnimi zidovi, temi ali temelji ali plesnivimi okenskimi okvirji ali temi	% prebivalstva	2013	27,0	2018	22,7	2013	15,6	2018	13,9
	Osebe, ki poročajo o kaznivih dejanjih, nasilju ali vandalizmu na svojem območju	% prebivalstva	2013	9,1	2018	7,9	2013	14,5	2018	12,7
Trajnostna mobilnost	Smrtne žrtve v prometnih nesrečah	število smrti	2012	130	2017	104	2012	28.231	2017	25.257
	Delež avtobusov in vlakov v skupnem potniškem prometu	% vseh notranjih potniških kilometrov	2012	13,3	2017	13,5	2012	17,2	2017	16,7
Negativni vplivi na okolje	Poseljeno območje na prebivalca	m ²	2009	579,4	2015	609,2	2012	625,0	2015	653,7
	Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov	% skupne količine nastalih odpadkov	2013	34,8	2018	58,9	2013	41,7	2018	47,0
	Osebe, ki so priključene vsaj na sekundarno čiščenje odpadnih voda	% prebivalstva	2012	53,7	2017	67,4	n. r.	:	n. r.	:

(nadaljevanje na naslednji strani)

Tabela (nadaljevanje)

Cilj trajnostnega razvoja / podtema	Kazalnik	Enota	Slovenija				EU-28			
			Začetno/-a		Zadnje/-a		Začetno/-a		Zadnje/-a	
			leto	vrednost	leto	vrednost	leto	vrednost	leto	vrednost
Cilj trajnostnega razvoja št. 12 – odgovorna poraba in proizvodnja										
Ločevanje vplivov na okolje od gospodarske rasti	Poraba strupenih kemikalij	milijoni ton	n. r.	:	n. r.	:	2013	300,3	2018	313,9
	Produktivnost virov	EUR na kg, verižni obsegi (2010)	2013	1,40	2018	1,43	2013	1,98	2018	2,04
	Povprečne emisije CO ₂ na km iz novih osebnih avtomobilov	g CO ₂ na km	2013	125,6	2018	121,0	2014	123,4	2018	120,4
	Energetska produktivnost	EUR na kgoe	2013	5,2	2018	5,9	2013	7,6	2018	8,5
Poraba energije	Poraba primarne energije	milijoni ton ekvivalenta nafte (Moe)	2013	6,6	2018	6,7	2013	1.577,4	2018	1.551,9
	Poraba končne energije	milijoni ton ekvivalenta nafte (Moe)	2013	4,8	2018	5,0	2013	1.115,5	2018	1.124,1
	Delež energije iz obnovljivih virov v bruto porabi končne energije	%	2013	22,4	2018	21,1	2013	15,4	2018	18,0
Nastajanje odpadkov in ravnanje z njimi	Stopnja krožne uporabe materialov	% vnosa materialov za domačo porabo	2012	9,3	2017	8,5	2012	11,5	2017	11,7
	Nastajanje odpadkov, razen večjih mineralnih odpadkov	kg na prebivalca	2012	1.701	2016	1.457	2012	1.716	2016	1.772
	Stopnja recikliranja odpadkov, razen večjih mineralnih odpadkov	% skupne količine obdelanih odpadkov	2012	74	2016	80	2012	55	2016	57
Cilj trajnostnega razvoja št. 13 – podnebni ukrepi										
Blažitev podnebnih sprememb	Emisije toplogrednih plinov	indeks 1990 = 100	2012	102,4	2017	93,8	2012	82,1	2017	78,3
	Intenzivnost toplogrednih plinov pri porabi energije	indeks 2000 = 100	2012	96,2	2017	86,2	2012	91,5	2017	86,5
	Poraba primarne energije	milijoni ton ekvivalenta nafte (Moe)	2013	6,6	2018	6,7	2013	1.577,4	2018	1.551,9
	Poraba končne energije	milijoni ton ekvivalenta nafte (Moe)	2013	4,8	2018	5,0	2013	1.115,5	2018	1.124,1
	Delež energije iz obnovljivih virov v bruto porabi končne energije	%	2013	22,4	2018	21,1	2013	15,4	2018	18,0
	Povprečne emisije CO ₂ na km iz novih osebnih avtomobilov	g CO ₂ na km	2013	125,6	2018	121,0	2014	123,4	2018	120,4
Podnebni učinki	Odklon povprečne temperature zraka pri tleh v Evropi	odklon temperature v °C v primerjavi s povprečjem iz obdobja 1850–1899	n. r.	:	n. r.	:	2013	1,4	2018	2,1
	Gospodarske izgube, povezane s podnebjem	milijarde EUR, v vrednostih iz leta 2017	n. r.	:	n. r.	:	2012	2.719	2017	2.649
	Povprečna kislost oceanov	vrednost pH	n. r.	:	n. r.	:	2013	8,06	2018	8,06
Podpora za podnebne ukrepe	Prispevek k mednarodni zavezi v višini 100 milijard USD za odhodke, povezane s podnebjem	milijoni EUR, tekoče cene	n. r.	:	2017	3,8	n. r.	:	2017	20.388,7
Cilj trajnostnega razvoja št. 14 – življenje v vodi										
Zdravje oceanov	Morska kopaljšča z odlično kakovostjo vode	% kopaljšč z odlično kakovostjo vode	2013	100,0	2018	100,0	2013	85,5	2018	87,1
	Povprečna kislost oceanov	vrednost pH	n. r.	:	n. r.	:	2013	8,06	2018	8,06
Ohranjanje morskega okolja	Površina morskih območij v okviru omrežja NATURA 2000	km ²	2013	11	2018	10	2013	251.566	2018	551.899
Trajnostno ribištvo	Ocenjeni trendi v zvezi z biomaso staleža rib	indeks 2003 = 100	n. r.	:	n. r.	:	2012	110,0	2017	136,0
	Ocenjeni staleži rib, ki presegajo ribolovno umrljivost na ravni največjega trajnostnega donosa (F _{MSY})	% staležev, ki presegajo ribolovno umrljivost na ravni največjega trajnostnega donosa (F>F _{MSY})	n. r.	:	n. r.	:	2012	52,9	2017	42,7
Cilj trajnostnega razvoja št. 15 – življenje na kopnem										
Status ekosistemov	Delež gozdne površine	% skupne kopenske površine	2009	62,1	2015	63,4	2012	40,3	2015	41,6
	Biokemijska potreba po kisiku v rekah	mg O ₂ na liter	2012	0,93	2017	0,81	2012	2,06	2017	2,00
	Nitrati v podzemni vodi	mg NO ₃ na liter	n. r.	:	n. r.	:	2012	19,2	2017	19,1
	Fosfati v rekah	mg PO ₄ na liter	n. r.	:	n. r.	:	2012	0,096	2017	0,093
Degradacija tal	Indeks pozidave tal	indeks 2006 = 100	2009	102,2	2015	103,8	2009	101,7	2015	104,2
	Ocenjena erozija tal zaradi vode	km ²	2010	3.684,3	2016	3.686,6	2010	207.232,2	2016	205.294,5
	Posejano območje na prebivalca	m ²	2009	579,4	2015	609,2	2012	625,0	2015	653,7
Biotska raznovrstnost	Površina kopenskih območij v okviru omrežja NATURA 2000	km ²	2013	7.673	2018	7.672	2013	787.766	2018	784.252
	Indeks pogostih ptic	indeks 2000 = 100	n. r.	:	n. r.	:	2013	94,7	2018	93,5
	Indeks travniških metuljev	indeks 2000 = 100	n. r.	:	n. r.	:	2012	72,2	2017	74,1

(nadaljevanje na naslednji strani)

Tabela (nadaljevanje)

Cilj trajnostnega razvoja / podtema	Kazalnik	Enota	Slovenija				EU-28			
			Začetno/-a leto	vrednost	Zadnje/-a leto	vrednost	Začetno/-a leto	vrednost	Zadnje/-a leto	vrednost
Cilj trajnostnega razvoja št. 16 – mir, pravičnost in močne institucije										
Mir in osebna varnost	Stopnja smrti zaradi umorov	število na 100 000 oseb	2011	0,9	2016	0,7	2011	0,9	2016	0,6
	Osebe, ki poročajo o kaznivih dejanjih, nasilju ali vandalizmu na svojem območju	% prebivalstva	2013	9,1	2018	7,9	2013	14,5	2018	12,7
	Fizično in spolno nasilje nad ženskami v 12 mesecih pred razgovorom	% žensk	n. r.	:	2012	3	n. r.	:	2012	8
Dostop do pravnega varstva	Skupni odhodki sektorja država za sodišča	milijoni EUR	2012	199	2017	199	2012	48.381	2017	51.027
	Mnenje o neodvisnosti pravosodnega sistema	% prebivalstva	2016	30	2019	39	2016	52	2019	56
Zaupanje v institucije	Indeks zaznave korupcije	ocenjevalna lestvica od 0 (zelo razširjena korupcija) do 100 (brez korupcije)	2013	57	2018	60	n. r.	:	n. r.	:
	Osebe, ki zaupajo v institucije EU	% prebivalstva	2013	37	2018	38	2013	39	2018	48
Cilj trajnostnega razvoja št. 17 – partnerstva za doseganje ciljev										
Globalno partnerstvo	Uradna razvojna pomoč kot delež bruto nacionalnega dohodka	% BND	2013	0,13	2018	0,16	2013	0,43	2018	0,48
	Financiranje EU za države v razvoju	milijoni EUR, tekoče cene	2012	46	2017	20	2012	147.962	2017	155.224
	Uvoz iz držav v razvoju v EU	milijoni EUR, tekoče cene	2013	4.413	2018	7.823	2013	817.475	2018	1.013.981
Finančno upravljanje v EU	Bruto dolg sektorja država	% BDP	2013	70,0	2018	70,4	2013	86,3	2018	80,4
	Delež okoljskih davkov in davkov za delo od skupnih davčnih prihodkov	% skupnih davčnih prihodkov	2013	10,5	2018	9,4	2013	6,4	2018	6,1

Vir: Eurostat.

Banka Slovenije (2019), *Poročilo o finančni stabilnosti*, Ljubljana.

CE Delft (2019), *Sustainable Transport Infrastructure charging and internalisation of Transport Externalities* (Zaračunavanje uporabe trajnostne prometne infrastrukture in internalizacija zunanjih stroškov prometa) (https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/studies/internalisation-study-summary-isbn_978-92-76-03076-8.pdf).

CE Delft (2018), *Health impacts and costs of diesel emissions in the EU* (Zdravstveni učinki in stroški emisij iz dizelskih motorjev v EU), CD Delft, Delft (<https://epha.org/wp-content/uploads/2018/11/embargoed-until-27-november-00-01-am-cet-time-ce-delft-4r30-health-impacts-costs-diesel-emissions-eu-def.pdf>).

Coutinho, L., Turrini, A., Zeugner, S. (2018), *Methodologies for the Assessment of Current Account Benchmarks* (Metodologije za oceno referenčnih meril za tekoče račune) European Economy št. 86, september, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg (https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/methodologies-assessment-current-account-benchmarks_en).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2019), *Registrirana brezposelnost*, Ljubljana (https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost).

Evropska komisija (v pripravi), *Labour tax shift in Slovenia: Effects on growth, equality and labour supply* (Premiki v obdavčitvi dela v Sloveniji: učinki na rast, enakost in ponudbo delovne sile), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

Evropska komisija (v pripravi a), *The 2020 EU Justice Scoreboard* (Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2020), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

Evropska komisija (2020), *Debt Sustainability Monitor 2019* (Spremljanje vzdržnosti dolga v letu 2019), European Economy, Institutional Paper 120/2020, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

Evropska komisija (2019a), *Poročilo o državi – Slovenija 2019*, delovni dokument služb Komisije, SWD(2019) 1023 final, Bruselj.

Evropska komisija (2019b), *European Economic Forecast – Autumn 2019* (Evropska gospodarska napoved iz jeseni 2019), Institutional Paper 115 (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/autumn-2019-economic-forecast-challenging-road-ahead_en).

Evropska komisija (2019c), *Survey on the access to finance of enterprises (SAFE): Analytical Report 2019* (Raziskava o dostopu do financiranja za podjetja (SAFE): analitično poročilo 2019), Bruselj (https://ec.europa.eu/growth/access-to-finance/data-surveys_en).

Evropska komisija (2019d), *Pregled izobraževanja in usposabljanja 2019 – analiza po državah, Slovenija*, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg (https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-slovenia_sl.pdf).

Evropska komisija (2019e), *Digital Economy and Society Index (DESI) 2019 Country Report Slovenia* (Indeks digitalnega gospodarstva in družbe iz leta 2019 – poročilo po državah, Slovenija) (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/slovenia>).

Evropska komisija (2019f), *European Innovation Scoreboard 2019* (Evropski sistem inovacijskih kazalnikov za leto 2019), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg (<https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/>).

Evropska komisija (2019 g), *2019 SBA Fact Sheet Slovenia* (Informativni pregled SBA za leto 2019 za Slovenijo), Bruselj (https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en).

Evropska komisija (2019h), *Flash Eurobarometer 482: Businesses' attitude towards corruption in the EU* (Raziskava Flash Eurobarometer 482: Odnos podjetij do korupcije v EU) (https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2248_482_ENG).

Evropska komisija (2019i), *Environmental implementation review* (Pregled izvajanja okoljske politike) (https://ec.europa.eu/environment/eir/index_en.htm).

Evropska komisija (2019j), *Transport in the EU, Current trends and issues* (Promet v Evropski uniji, sedanji trendi in težave), (https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/news/2019-03-13-transport-european-union-current-trends-and-issues_en).

Evropska komisija (2019k), *Statistical pocketbook 2019 – EU transport in figures* (Promet EU v številkah, statistična žepnica 2019), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f0f3e1b7-ee2b-11e9-a32c-01aa75ed71a1>).

Evropska komisija (2019l), *Environmental implementation review* (Pregled izvajanja okoljske politike) (https://ec.europa.eu/environment/eir/index_en.htm).

Evropska komisija (2019m), *Special Eurobarometer 490* (posebna raziskava Eurobarometer 490) (<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2212>).

Evropska komisija (2019n), *EU energy in figures – Statistical pocketbook 2019* (Energija EU v številkah, statistična žepnica 2019), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e0544b72-db53-11e9-9c4e-01aa75ed71a1/language-en>).

Evropska komisija (2018a), *The 2018 Ageing Report. Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2016-2070)* (Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2018. Ekonomske in proračunske projekcije za 28 držav članic EU (2016–2070)), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

Evropska komisija (2018b), *Poročilo o državi – Slovenija 2018*, delovni dokument služb Komisije, SWD(2018) 222 final, Bruselj.

Evropska komisija (2018c), *The eco-innovation scoreboard and the eco-innovation index* (Preglednica dosežkov ekoinovacij in kazalnik ekoinovacij) (https://ec.europa.eu/environment/ecoap/indicators/index_en).

Evropska komisija (2018d), *JRC Science for Policy Report: EU coal regions: opportunities and challenges ahead* (Poročilo JRC o znanosti za politiko: premogovniške regije EU: prihodnje priložnosti in izzivi) Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

Evropska komisija in Odbor za socialno zaščito (2018), *The 2018 Pension Adequacy Report: Current and future income adequacy in old age in the EU – Country Profiles* (Poročilo o ustreznosti pokojnin za leto 2018: zdajšnja in prihodnja ustreznost dohodkov pri starejših v EU – profili držav), zvezek II, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

Evropska komisija (2017a), *The 2018 Ageing Report: Underlying assumptions and projection methodologies* (Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2018: glavne predpostavke in metodologija napovedi), Institutional Paper 065/2017, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

Evropska komisija (2017b), *Sporočilo o priporočilih za reforme na področju regulacije poklicnih storitev* (COM(2016) 820 final).

Evropska agencija za okolje (EEA) (2019a), *Conservation status and trends, Habitats Directive Article 17 national summary dashboards, draft* (Stanje ohranjenosti in gibanja, kratki nacionalni pregledi na podlagi člena 17 direktive o habitatih, osnutek) (<https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/conservation-status-and-trends>).

Evropska agencija za okolje (EEA) (2019b), *Air Quality in Europe* (Kakovost zraka v Evropi) (<https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>).

Evropska agencija za okolje (EEA) (2019c), *Country profiles – greenhouse gases and energy 2019* (Profili držav – toplogredni plini in energija 2019) (https://www.eea.europa.eu/themes/climate/trends-and-projections-in-europe/climate-and-energy-country-profiles/copy_of_country_profiles-greenhouse-gases-and).

Evropska agencija za okolje (EES) (2019d), *Annual European Union Greenhouse gas inventory 1990–2017 and inventory report 2019* (Letni popis toplogrednih plinov Evropske unije 1990–2017 in poročilo o evidencah za leto 2019).

Evropska investicijska banka (EIB) (2019), *EIB Group survey on investment and investment finance 2019 Country overview Slovenia* (Skupina Evropske investicijske banke – Letni pregled naložb in financiranja naložb za leto 2019, pregled po državah, Slovenija) (https://www.eib.org/attachments/efs/eibis_2019_slovenia_en.pdf).

Evropski investicijski sklad (EIS) (2019), *European Small Business Finance Outlook* (Evropski napovednik za finančno poslovanje malih podjetij), Delovni dokument 2019/61, Luxembourg.

Eurostat (2017a), *Urban population exposure to air pollution by particulate matter* (Izpostavljenost mestnega prebivalstva onesnaženosti zraka s trdnimi delci) (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/t2020_rn210/default/table?lang=en).

Eurostat (2017b), *Energy from renewable sources* (Energija iz obnovljivih virov) (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/shares>).

GIZ vetrne Energije (2019), *Veter v Sloveniji* (<http://gizve.si/vetrna-energija.html>).

Global Footprint Network (2017), *Open data platform* (Platforma odprtih podatkov) (<http://data.footprintnetwork.org/?ga=2.137190899.2134116527.1578412600-939272379.1578412600#/>).

Vlada Slovenije (2019), *Nacionalni reformni program 2019–2020*.

Vlada Slovenije (2018a), *Osnutek celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta za leto 2018* (https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/slovenia_draftnecp.pdf).

Vlada Slovenije (2018b), *Državna ocena tveganj za nesreče*, Ljubljana (http://www.sos112.si/slo/tdocs/drzavna_ocena_2.pdf).

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) (2018), *Letno poročilo 2018*, Ljubljana.

Institute Jacques Delors (2019), *Just Energy Transition: A reality test in Europe's coal region* (Pravičen energijski prehod: Test resničnosti v premogovniški regiji Evrope), strateški dokument (<https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2019/05/190521-Coal-regions-2.pdf>).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) (2019a), *Poročilo o razvoju 2019* (http://www.umar.gov.si/publikacije/porocilo-o-razvoju/publikacija/news/porocilo-o-razvoju-2019/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=c635c606016d9ddb8ace089b7553da70).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) (2019b), *Poročilo o produktivnosti 2019*.

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) (2018), *Poročilo o razvoju 2018* (https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2018/POR2018_novo.pdf).

International Institute for Management Development (IMD) (2019), *World Competitiveness Ranking 2019: Country Profile Slovenia*, (Svetovna lestvica konkurenčnosti 2019; profil države Slovenija) 2019, Lozana, Švica (<https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/countries-profiles/>).

Invest Europe (2019), *Central and Eastern European Statistics 2018* (Statistika o zasebnem kapitalu v Srednji in Vzhodni Evropi za leto 2018), Bruselj (https://www.investeurope.eu/media/2630/ie_cee_report_2018_final.pdf).

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZS) (2019), *Vzpostavitev sistema za spremljanje zaposljivosti visokošolskih diplomantov v Sloveniji in posodobitev eVŠ (2018–2020)* (http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_visoko_solstvo/evs/evs_analize/).

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2018), *Strategija aktivnega in zdravega staranja*, Ljubljana.

OECD (2019a), *PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do* (Rezultati preverjanja PISA 2018 (zvezek I): Kaj dijaki znajo in kaj zmorejo), PISA, OECD Publishing, Pariz, <https://doi.org/10.1787/5f07c754-en>.

OECD (2019b), *PISA 2018 Results (Volume II): Where all Students Can succeed* (Rezultati preverjanja PISA 2018 (zvezek II): Kjer so lahko vsi dijaki uspešni), PISA, OECD Publishing, Pariz (<https://www.oecd-ilibrary.org/deliver/b5fd1b8f-en.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpublication%2Fb5fd1b8f-en&mimeType=pdf>).

OECD (2019c), *TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners* (Izsledki Mednarodne raziskave poučevanja in učenja, TALIS 2018 (zvezek I): Vseživljenjsko učenje učiteljev in ravnateljev), TALIS (<http://www.oecd.org/education/talis/>).

OECD (2019d), *Education at a Glance 2019: OECD Indicators* (Kratek pregled izobraževanja 2018: kazalniki OECD), OECD (https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2019_f8d7880d-en).

OECD (2018), *Job Creation and Local Economic Development 2018: Preparing for the Future of Work* (Ustvarjanje delovnih mest in lokalni gospodarski razvoj 2018: Priprave na prihodnost dela), OECD Publishing, Pariz (<https://doi.org/10.1787/9789264305342-en>).

OECD (2015), *OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises* (Smernice OECD za korporativno upravljanje družb v državni lasti), OECD Publishing, Pariz.

OECD/EOHSP (2019), *Slovenia: Country Health Profile 2019, State of Health in the EU* (Slovenija: Zdravstveni profil države 2019, Zdravstveno stanje EU), OECD Publishing, Pariz / Evropski observatorij za zdravstvene sisteme in politike, Bruselj (https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/2019_chp_sl_slovene.pdf).

Zavod za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ) (2018), *Letno poročilo 2018*.

Revizijsko sodišče Republike Slovenije (2019), *Revizijsko poročilo: Skrb za tiste, ki zaradi starosti, telesne ali duševne prizadetosti potrebujejo pomoč drugih*.

Slovenski državni holding (SSH) (2019), *Letno poročilo za leto 2018*, Ljubljana.

Slovenski državni holding (SSH) (2018) *Letni načrt upravljanja kapitalskih naložb za leto 2019*, Ljubljana.

SPIRIT (2017), *Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2017. Rezultati raziskave med podjetji s tujim kapitalom 2017*, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.

Statistični urad Republike Slovenije (SURS) (2019), *Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti*, Slovenija, 2018, Ljubljana (<https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8175>).

Vitale, C.; et al. (v pripravi), *2018 Update of the OECD PMR Indicators and Database — Policy Insights for OECD Countries* (Posodobitev kazalnikov regulacije proizvodnih trgov OECD in podatkovne zbirke – vpogledi v politiko za države OECD), delovni dokumenti Ekonomskega oddelka OECD.

Svetovna banka (2019), *Ease of doing business rankings* (Lestvica glede na enostavnost poslovanja), Washington (<https://www.doingbusiness.org/en/rankings>).

Svetovna banka (2017), *Europe and Central Asia: Country Risk Profiles for Floods and Earthquakes* (Evropa in srednja Azija: Profili tveganj po državah za poplave in potrese) (<https://www.worldbank.org/en/region/eca/publication/europe-and-central-asia-country-risk-profiles-for-floods-and-earthquakes>).

Svetovni gospodarski forum (WEF) (2019), *Global Competitiveness Report 2019* (Poročilo o svetovni konkurenčnosti za leto 2019), Cologne/Ženeva, Švica (http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf).